

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Jitka Jarolímková

Zahájení trestního stíhání

(Initiation of criminal proceeding)

Rigorózní práce

Praha 2012

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracovala samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačila v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury. Zároveň práce nebyla využita v této podobě k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hranicích dne 10. prosince 2012

.....

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji Prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc. za odborné vedení, ochotu a cenné rady, které mi poskytl při zpracovávání této práce.

Obsah:

ÚVOD	7
1. HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ	9
1.1 Zákon č. 119/1873 ř.z.	9
1.2 Zákon č. 87/1950 Sb.	10
1.3 Zákon č. 64/1959 Sb.	11
1.4 Zákon č. 141/1961 Sb.	11
1.5 Vybrané novely trestního řádu č. 141/1961 Sb.	12
1.5.1 <i>Novela trestního řádu č. 57/1965 Sb.</i>	12
1.5.2 <i>Novela trestního řádu č. 149/1969 Sb.</i>	13
1.6 Vývoj trestního řízení po roce 1989	13
1.6.1 <i>Novela trestního řádu č. 178/1990 Sb.</i>	13
1.6.2 <i>Novela trestního řádu č. 558/1991 Sb.</i>	14
1.6.3 <i>Novela trestního řádu č. 292/1993 Sb.</i>	14
1.6.4 <i>Novela trestního řádu č. 152/1995 Sb.</i>	15
1.6.5 <i>Novela trestního řádu č. 166/1998 Sb.</i>	15
1.6.6 <i>Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb.</i>	15
1.6.7 <i>Novela trestního řádu č. 283/2004 Sb.</i>	16
1.6.8 <i>Novela trestního řádu č. 539/2004 Sb.</i>	16
1.6.9 <i>Novela trestního řádu č. 321/2006 Sb.</i>	16
1.6.10 <i>Novela trestního řádu č. 41/2009 Sb.</i>	17
1.6.11 <i>Novela trestního řádu č. 197/2010 Sb.</i>	17
1.6.12 <i>Novela trestního řádu č. 207/2011 Sb.</i>	17
1.6.13 <i>Novela trestního řádu č. 459/2011 Sb.</i>	17
1.6.14 <i>Novela trestního řádu č. 193/2012 Sb.</i>	18
2. PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ	19
2.1 Pojem, druhy a cíl přípravného řízení	19
2.2 Funkce přípravného řízení	20
2.3 Vztah přípravného řízení a hlavního líčení	23

3.	POSTUP PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ	25
3. 1	Záznam o zahájení úkonů trestního řízení	27
3. 2	Úkony prováděné za účasti soudce	28
3. 3	Funkce postupu před zahájením trestního stíhání	32
3. 4	Ukončení postupu před zahájením trestního stíhání	34
3. 5	Dozorová činnost státního zástupce	37
3. 5. 1	<i>Některá dozorová oprávnění státního zástupce</i>	38
3. 5. 2	<i>Oprávnění státního zástupce v ust. § 157 odst. 2 tr. řádu</i>	39
3. 5. 3	<i>Oprávnění státního zástupce v ust. § 174 odst. 2 tr. řádu</i>	41
4.	ZÁSADY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ SE ZAMĚŘENÍM NA ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ	46
4. 1	Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů	46
4. 2	Zásada presumpce nevinny	47
4. 3	Zásada oficiality	49
4. 4	Zásada legality	51
4. 5	Zásada materiální pravdy	51
4. 6	Zásada volného hodnocení důkazů	52
4. 7	Zásada rychlosti řízení	53
4. 8	Zásada zajištění práva na obhajobu	54
5.	ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ	57
5. 1	Orgány oprávněné zahájit trestní stíhání	58
5. 2	Forma zahájení trestního stíhání	59
5. 3	Účinky zahájení trestního stíhání	63
5. 3. 1	<i>Účinky na další postup orgánů činných v trestním řízení</i>	64
5. 3. 2	<i>Účinky k osobě, vůči níž se trestní stíhání vede</i>	64
5. 4	Význam zahájení trestního stíhání	67
5. 5	Překážky zahájení trestního stíhání	68
6.	ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V PRAKTICKÝCH PŘÍKLADECH, NEJČASTĚJŠÍ CHYBY	72
6. 1	Příklad první – TČ zpronevěra	72
6. 2	Příklad druhý – TČ nedovolená výroba a jiné	

nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy	74
6. 3 Příklad třetí – TČ podvod a TČ zpronevěra	75
6. 4 Příklad čtvrtý – TČ těžké ublížení na zdraví z nedbalosti	77
6. 5 Příklad pátý – TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí, TČ porušování tajemství listin a jiných dokumentů, TČ neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru	78
6. 6 Příklad šestý – TČ podvod	80
6. 7 Příklad sedmý – TČ pokus vraždy	81
6. 8 Příklad osmý – TČ zanedbání povinné výživy	82
6. 9 Příklad devátý – TČ loupež, TČ nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy	83
6. 10 Příklad desátý – TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí, TČ porušování tajemství listin a jiných dokumentů	85
6.11 Shrnutí chyb	86
7. ZVLÁŠTNÍ DRUHY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	90
7. 1 Zahájení trestního stíhání se souhlasem poškozeného	91
7. 2 Řízení proti uprchlému	91
7. 3 Trestní stíhání cizinců	92
7. 4 Zkrácené přípravné řízení	92
8. NÁVRH ÚPRAVY ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V PŘIPRAVOVANÉ REKODIFIKACE TRESTNÍHO ŘÁDU	96
8. 1 Postup před zahájením trestního stíhání	96
8. 2 Vyšetřování	97
8. 3 Trestní stíhání se souhlasem poškozeného	99
9. SLOVENSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	100
10. ÚVAHY DE LEGE FERENDA	103
ZÁVĚR	106
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	110
SHRUTÍ	115
ABSTRAKT	116

Úvod

Institut zahájení trestního stíhání jsem si zvolila jako téma své rigorózní práce z důvodu, že se v současnosti i do budoucna chci věnovat trestnímu právu. Toto téma jsem již částečně zpracovala ve své diplomové práci a rozhodla jsem se v něm pokračovat i v rámci rigorózní práce. Při výběru mě ovlivnilo částečně i mé působení jako vyšetřovatelky na Oddělení hospodářské kriminality, Služby kriminální policie a vyšetřování v Přerově, kde kromě jiného využívám v praxi ustanovení trestního řádu upravující přípravné řízení a v některých odůvodněných případech vyhotovuji usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 trestního řádu.

Domnívám se, že institut zahájení trestního stíhání je nepochybně jeden z nejvýznamnějších mezníků v trestním řízení jako celku spolu s podáním obžaloby a rozhodnutím ve věci samé. O jeho významu svědčí fakt, že se v rámci měnící se úpravy trestního práva udržel prakticky bez větších změn po celou dobu její novodobé existence.

Cílem mé práce bude pokusit se zmapovat a popsat vliv institutu zahájení trestního stíhání na celé trestní řízení a na jeho jednotlivé části, zejména na přípravné řízení. Dále popíši jeho účinky a význam, rovněž na praktických příkladech poukáži na nejčastější chyby, kterých se orgány činné v trestním řízení dopouští při vyhotovování usnesení o zahájení trestního stíhání. Nemohu ani opomenout připravovanou rekonstrukci trestního řádu. Proto se pokusím porovnat navrhovanou právní úpravu se současnou platnou úpravou zahájení trestního stíhání v trestním řádu a provedu srovnání i s právní úpravou Slovenska, kde zdůrazním jednotlivé odlišnosti.

V úvodní části své práce nastíním umístění zahájení trestního stíhání do úseku přípravného řízení jako dílčího celku v trestním řízení s tím, že vymezím přípravné řízení a uvedu jeho význam a druhy. Následně se budu věnovat postupu před zahájením trestního stíhání, který zahájení trestního stíhání obvykle bezprostředně předchází, i když toto tvrzení nelze generalizovat na všechny případy.

V páté kapitole své práce, která je stěžejní, se pokusím nejprve obecně zmapovat postavení institutu zahájení trestního stíhání v českém trestním

řízení, jeho vliv a účinky na další průběh řízení a na jeho účastníky.

Šestá kapitola je zaměřena na praktické příklady, kdy vždy stručně popíši prověřovaný skutek a sdělím nedostatky, které obsahovalo usnesení o zahájení trestního stíhání v dané věci s odkazem na požadavky uvedené v ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu. Z důvodu, že se jedná o reálné případy, které byly Policií České republiky prověřovány, jsou vynechána veškerá jména osob a zaměněna místa spáchání trestných činů a další detaily případu. Kapitulu ukončím statistickým shrnutím zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání na Územním odboru Přerov ve sledovaném období.

Na obecné vymezení z páté kapitoly navážu v sedmé kapitole práce, kdy okamžik zahájení trestního stíhání vymezím v souvislosti s vedením zvláštních druhů trestního řízení a upozorním na odlišnosti oproti obecnému řízení.

V osmé kapitole se budu věnovat návrhu nové trestní úpravy přípravného řízení. Pokusím se srovnat úseky popisované v předchozích kapitolách mé práce s nově navrhovaným zněním trestního řádu. V deváté kapitole se následně zaměřím na právní úpravu Slovenska a to z důvodu společného historického vývoje trestního práva a srovnám pojetí zahájení trestního stíhání v obou zemích.

Při zpracovávání své práce budu čerpat z odborné literatury české i zahraniční, z publikovaných odborných článků, z platných zákonů včetně využití jejich komentářů a z elektronických zdrojů. Takto získané informace zpracuji pomocí metod analýzy, syntézy, komparace a následné generalizace závěrů. Zároveň se k některým dílčím bodům ve své práci pokusím zapracovat zkušenosti a poznatky získané ze své praxe, kdy je třeba upozornit, že tyto jsou ovlivněny jak požadavky dozorujícího státního zastupitelství, tak tzv. zaběhnutými kolejami daného územního odboru Policie České republiky, pod který spadám, a tudíž se mohou v jednotlivých správních obvodech od sebe navzájem lišit. Zároveň se u některých institutů zmíněných v mé práci pokusím nastínit možnou úpravu de lege ferenda.

1. Historický vývoj právní úpravy přípravného řízení

Na vybraných trestních rádech a jejich novelách v této kapitole poukáží vývoj přípravného řízení v Českých zemích od Rakouska Uherska až po současnost.

1.1 Zákon č. 119/1873 ř.z.

Právní úprava přípravného řízení se při vzniku samostatného Československého státu stále ještě opírala o trestní řád Rakouska – Uherska, který byl převzat zákonem č. 11/1918 Sb., tzv. recepční normou, která měla zamezit vzniku bezprávního stavu do doby, než budou vypracovány a přijaty právní předpisy nově vzniklého státu. Byla tak zajištěna kontinuita práva.

V Československu platil trestní řád č. 119/1873 ř.z., někdy nazývaný též Glaserův podle hlavního zpracovatele.¹ Tento na svou dobu relativně liberální řád platil v Československu vyjma období německé okupace s četnými změnami až do roku 1950. Trestní řízení se dělilo na přípravné řízení a na řízení před soudem. Předsoudní stádium se dále dělilo na pátrání a na vyšetřování. V pátrání či přípravném vyhledávání se mělo nalézt odůvodnění k vedení trestního řízení či naopak k odložení trestního oznámení proti konkrétní osobě. Účelem předsoudního stadia vyšetřování bylo shromáždění dostatečného množství důkazů pro řízení před soudem. V řízení před soudem jen docházelo ke shrnutí již získaných důkazních prostředků a k vydání rozhodnutí. Samotné vyšetřování končilo podáním návrhu na zahájení hlavního líčení, kdy v návrhu byl uveden skutek kvalifikovaný jako trestný čin a osoba, která jej spáchala. Trestní řád z roku 1873 byl opět obnoven princip obžalovací. Hlavní líčení před soudem bylo veřejné. Soudy byly porotní, kdy v porotě nesměli usednout ženy a dělníci. Rovněž byl zaveden princip trojinstančního soudnictví. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně se mohl odsouzený odvolat nebo namítat zmatečnost

---

¹ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 63.

řízení u kasačního soudu.²

Rovněž trestní řád zaváděl institut vyšetřujícího soudce. Tento se ve fázi vyšetřování měl účastnit zejména neodkladných úkonů, které měly být následně použity v hlavním líčení. Kulminace funkcí soudce a vyšetřujícího orgánu do rukou jedné osoby se následně ukázalo jako nešťastné. Ukázalo se jako zdlouhavé a funkce soudce byla upozaděna, kdy tento byl pouze pracovníkem obžaloby. Shromažďování funkcí do rukou jediné osoby je typický prvek inkvizičního procesu, kdy jediná osoba vyslýchala, prováděla důkazy a následně rozhodovala o vině a trestu. Glaserův trestní řád rovněž zaváděl pravidlo *nemo tenetur* (zákaz donucování k výpovědi). Obžalovaný byl dle § 199 soudcem upozorněn, aby na všechny položené otázky odpovídal pravdivě a určitě, ale při neuposlechnutí nedocházelo k uložení žádné sankce. Ustanovení § 245 pak ukládalo, že obviněný při výslechu v hlavním líčení nesmí být žádným způsobem k odpovědi na pokládané otázky nucen.³

Od roku 1918 probíhaly až do roku 1950 s dílčími přestávkami práce na vytvoření jednotného trestního řádu pro tehdejší Československo. V letech 1928 a 1937 došlo k vytvoření dvou návrhů trestního řádu, kdy ani jedna nebyla schválena.

1.2 Zákon č. 87/1950 Sb.

Zákon o trestním řízení soudním platil v Československu od roku 1950 do roku 1956. Byl vypracován spolu s dalšími právními předpisy v období tzv. dvouletky. Je u něj silně patrný vliv Sovětského svazu. Tímto zákonem byl posílen vliv prokurátora až do té míry, že prokurátor měl povinnost dohlížet na celé procesní řízení a prakticky je řídit. Kontrola jeho činnosti nezávislými a nestrannými soudy neexistovala, naopak ze strany prokurátora docházelo ke kontrole soudních rozhodnutí, zda jsou zákony vykládány soudy jednotně. Došlo k výraznému oslabení práv obviněného a

---

² RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 67.

³ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 72.

dalších osob. Prokurátor rozhodoval o vazbě, nařizoval domovní prohlídku, dával příkaz k otevření listovní zásilky. Jedině v případě příkazu k zatčení podával prokurátor pouze návrh a o jeho vydání rozhodoval soud. Rovněž došlo k posílení oprávnění policie a naopak oslabena práva obhajoby. Tento trestní řád znamenal posun zpět před rok 1918. Opětovně se zákon přiblížil k inkvizičnímu procesu, bylo vypuštěno právo obviněného nevypovídat, tomuto byla uložena povinnost výpovědi, nesměl se seznamovat s trestním spisem, který byl proti němu veden. Nezávislost a nestrannost soudů byla potlačena na minimum.

1.3 Zákon č. 64/1956 Sb.

Trestní řád z roku 1956 odstraňoval alespoň částečně nedostatky trestního řádu č. 87/1950 Sb. a to i když nepřinesl zásadnější změny do přípravného řízení. Podrobněji byl upraven institut vazby, kdy byla stanovena maximální možná délka vazby v přípravném řízení. Rovněž byla zrušena povinná vazba pro obviněné z nejzávažnějších trestných činů.⁴ Rovněž došlo k oddělení vyšetřovatele od operativních složek policie, byl zesílen dozor prokurátora nad přípravným řízením a zavedeno projednání obžaloby v předběžném soudním jednání.⁵

1.4 Zákon č. 141/1961 Sb.

Jednalo se o trestní řád, který s řadou novelizací platí na našem území až do současnosti. Byl vypracován na popud přijetí nové ústavy z roku 1960. Trestní řád v účinnost vstoupil roku 1962 a navázal na předchozí trestní řády. I tento trestní řád se vyznačoval silným přípravným řízením. Kdy již v předsoudním stadiu byly shromážděny veškeré důkazy a provedeny výpovědi, v hlavním líčení došlo pouze k shrnutí vyhledaných důkazů a

---

⁴ RŮŽIČKA, M.: *Přípravní řízení a stádium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005, s. 53.

⁵ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 30.

k zopakování výpovědí. Výsledek rozhodnutí se dal předjímat z přípravného řízení, na které byly kladeny značné požadavky co do náročnosti a délky.⁶ Přesto zákon konstatoval, že přípravné řízení plní pouze jakousi předběžnou funkci. Soud měl rozhodovat na základě důkazů provedených při hlavním líčení. Toto, jak jsem již uvedla, bylo slabým hlavním líčením, které se opíralo o důkazní prostředky získané v předsoudním stadiu. Přípravné řízení bylo chápáno jako stěžejní součást procesu, jakási generální zkouška k hlavnímu líčení.⁷ Přípravné řízení proto vedl policejní vyšetřovatel oddělený od operativně pátracích složek policie. Dozor nad přípravným řízením vykonával prokurátor, který měl k tomuto široké pravomoci. Mohl vydávat vyšetřovatelům závazné pokyny, rušit jejich rozhodnutí, vracet spisový materiál k doplnění, rovněž mohl odvolat konkrétního vyšetřovatele z dané trestní věci.⁸ Jedině prokurátor podával obžalobu k soudu nebo mohl jiným způsobem o věci rozhodnout. Prokurátor rovněž rozhodoval o stížnostech obviněného a řešil průtahy ve vyšetřování. V současnosti je vypracováván návrh nového trestního řádu, který navazuje na rekodifikaci trestního zákoníku z roku 2010.

1.5 Vybrané novely trestního řádu č. 141/1961 Sb.

1.5.1 Novela trestního řádu č. 57/1965 Sb.

Novela trestního řádu z roku 1965 přinesla posílení ochrany občanských práv a svobod. Zejména byly rozšířeny práva obhájce v přípravném řízení. Obhájce se mohl účastnit po sdělení obvinění jeho klientovi všech vyšetřovacích úkonů, mohl klást při vyšetřovacích úkonech otázky. O provádění vyšetřovacích úkonů musel být obhájce vyrozumíván.⁹

Přípravné řízení se rozdělilo na dvě části a to na vyhledávání a na

---

⁶ RŮŽIČKA, M.: *Přípravné řízení a stadium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005, s. 69.

⁷ RŮŽIČKA, M.: *Přípravné řízení a stadium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005, s. 69.

⁸ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 78.

⁹ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 236.

vyšetřování. Ve vyhledávání byly zjišťovány poznatky o latentní kriminalitě a odhalování její případní pachatelé. Jednalo se o méně formální fázi přípravného řízení. Vyšetřování již mělo za úkol procesně zajistit důkazní prostředky o trestném činu a jeho pachateli a objasnit všechny skutečnosti důležité pro celkové posouzení trestní věci, osoby pachatele a příčin jejího spáchání. Tato fáze přípravného řízení již byla formální.

1.5.2 Novela trestního řádu č.149/1969 Sb.

K nejvýznamnějším změnám, které tato novela přinesla, je zavedení instituce samosoudce a řízení před ním. Rovněž byla do trestního řízení zavedena nová fáze tzv. objasňování, které končilo podáním návrhu na potrestání¹⁰.

1.6 Vývoj trestního řádu po roce 1989

Změna politické situace po roce 1989 rovněž zasáhla do legislativní úpravy a to nejen trestního práva. Zejména byla garantována ochrana lidských práv a to i v rámci novelizace trestního řádu. Cílem zákonodárců bylo položení základů právního řádu demokratického státu.

1.6.1 Novela trestního řádu č. 178/1990 Sb.

Novelou trestního řádu č. 178/1990 Sb. došlo k posílení práv obhajoby a to jak na straně obviněného, tak obhájce. Pod vlivem mezinárodních úmluv o ochraně lidských práv došlo k rezolutnímu zákazu použití důkazních prostředků získaných nezákonným způsobem.

---

¹⁰ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 214.

1.6.2 Novela trestního řádu č. 558/1991 Sb.

K dalšímu posílení práv obhajoby došlo novelou č. 558/1991 Sb., která přinesla zásadní změny do institutu vazby. Jelikož vazba zásadním způsobem zasahuje do osobních práv člověka a občana, přešlo rozhodování o jejím uložení z prokurátora na nestranný a nezávislý soud. Nově byly upraveny i další instituty představující zásadní zásahy do osobnostních práv a to zejména nařízení domovní prohlídky, odposlechnů a zajištění záznamu o telekomunikačním provozu, umístění obviněného na pozorování do zdravotnického zařízení, zadržení.¹¹ Došlo také k úpravě institutu nutné obhajoby, kdy obhájce v případech, kdy obviněný musel mít obhájce již v přípravném řízení, tohoto ustanovoval soud a pominuli-li důvody nutné obhajoby, tak ustanovení obhájce rušil.

1.6.3 Novela trestního řádu č. 292/1993 Sb.

V roce 1993 došlo k rozpadu Československa a vznikl samostatný stát Česká republika. Této skutečnosti bylo třeba přizpůsobit právní řád nově vzniklého státu. Následkem čeho byla přijata novela trestního řádu č. 292/1993 Sb., tato oslabila přípravné řízení v té míře, že těžiště dokazování bylo přeneseno do hlavního líčení před soudem. Přípravné řízení mělo plnit funkci filtrační a zajišťovací.¹² Dokazování v přípravném řízení mělo být pouze do té míry, aby byla dána taková míra pravděpodobnosti postačující k podání obžaloby. Dále došlo k zrušení v přípravném řízení fáze vyhledávání. I nadále zůstalo zachováno vyšetřování. U ukončení přípravného řízení došlo k zavedení podmíněného zastavení trestního stíhání. Jedná se o první ze současných a často využívaných odklonů. Rovněž došlo ke zrušení trestního stíhání ve věci, aniž by byl znám pachatel trestného činu.¹³

---

¹¹ RŮŽIČKA, M.: *Přípravní řízení a stadium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005, s. 86.

¹² RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 236.

¹³ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 236.

1.6.4 Novela trestního řádu č. 152/1995 Sb.

V trendu zavádění odklonů do přípravného řízení pokračovala i novela trestního řádu č. 152/1995 Sb., která zavedla k již existujícímu podmíněnému zastavení trestního stíhání i narovnání. Jednalo se o snahu zákonodárce řešit v méně závažných případech věc smírem mezi pachatelem a poškozeným. Rovněž byl do trestního řádu zaveden nový institut a to dočasné odložení trestního stíhání. Cílem zákonodárce bylo objasňování závažnější trestné činnosti. Za tímto účelem byl do hmotněprávní úpravy zaveden termín zločinecké spolčení. Toto souviselo s postupným otevíráním státních hranic a závazky z mezinárodního práva.

Rovněž došlo k zavedení institutu anonymního svědka.¹⁴

1.6.5 Novela trestního řádu č. 166/1998 Sb.

Mezi stěžejní novinky, které novela trestního řádu č. 166/1998 Sb. přinesla, se jednalo o posílení postavení státního zástupce v rámci přípravného řízení a rozšíření jeho oprávnění.

1.6.6 Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb.

Jedná se o nejrozsáhlejší novelu trestního řádu, jaká byla učiněna. Svým rozsahem téměř odpovídala samotné rekodifikaci. Mezi nejvýznamnější změny patří zrušení vyšetřovatele, který do té doby vedl trestní řízení a jeho pravomoci přešli pod obecný pojem policejní orgán. Bylo rovněž omezeno dokazování v přípravném řízení, kdy těžiště je směřováno do hlavního líčení před soudem. Novelou byly rovněž zavedeny zvláštní druhy řízení a to zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. Do trestního řádu byly pro policejní orgán k získání důkazů i operativně pátrací prostředky. Tyto byly částečně upraveny v zákoně O Policii České republiky. Došlo k posílení pravomocí státního zástupce

---

¹⁴ Zákon č. 152/1995 Sb., novela trestního řádu a zákona o Policii České republiky.

v rámci přípravného řízení. Vyhotovení záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu se stalo předělem, od kterého jsou prováděny úkony trestního řízení. Spadají sem i neodkladné a neopakovatelné úkony, které záznamu bezprostředně předcházely.¹⁵ Zákon rovněž začal jako důkazní prostředky využívat vyšetřovací pokus, rekognici, prověrku na místě samém dále rekonstrukci a v neposlední řadě i konfrontaci.

Novelizace trestního řádu měla za cíl zrychlit a zefektivnit přípravné řízení.

1.6.7 Novela trestního řádu č. 283/2004 Sb.

V rámci této novely trestního řádu došlo k rozšíření důvodů pro nepřipustnost trestního stíhání obsažených v ust. § 11 tr. řádu a zaveden nový odklon podmíněné odložení návrhu na potrestání.

1.6.8 Novela trestního řádu č. 539/2004 Sb.

Tato novela byla podstatně ovlivněna vstupem České republiky do Evropské unie. Bylo nutné reagovat a sjednotit právní řád České republiky s legislativou Evropské unie. V rámci trestního řádu došlo k zavedení institutu evropského zatýkacího rozkazu. Byla změněna právní úprava styku s cizinou. Na tuto novelu navázala novela č. 170/2007 Sb., která reagovala na vstup České republiky do Schengenského prostoru.

1.6.9 Novela trestního řádu č. 321/2006 Sb.

V rámci zlepšení možností s individuální identifikací pachatelů, ale i obětí trestné činnosti, bylo touto novelou zavedeno právo policejního orgánu k odběru genetického materiálu za účelem zkoušky DNA. Policejní orgán je oprávněn k překonání odporu při odběru slin podezřelého či obviněného.

---

¹⁵ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 21.

1.6.10 Novela trestního řádu č. 41/2009 Sb.

Tato novela alespoň částečně reagovala na přijetí nového trestního zákoníku účinného od 1.1.2010. Mnohem lépe než novelizací měl být vytvořen souběžně i nový trestní řád, který by vznikal společně s trestním zákoníkem, kdy oba by lépe byly propojeny a nebyly by nutné další a další novelizace trestního řádu.

1.6.11 Novela trestního řádu č. 197/2010 Sb.

Tato novela trestního řádu reagovala na změnu zákona o cestovních dokladech, kdy s sebou přinesla zákaz vycestování obviněného občana České republiky ze země a za tímto účelem i odevzdání jeho platného cestovního dokladu.

1.6.12 Novela trestního řádu č. 207/2011 Sb.

Do trestního řádu bylo zavedeno ust. § 8d tr. řádu, které umožňuje zveřejnit v rámci pátrání po osobách informace o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných. Tyto informace je s ohledem na soukromí možné zveřejnit i u osoby mladší 18 let.

1.6.13 Novela trestního řádu č. 459/2011 Sb.

V rámci této novely byla obviněnému při důvodech nutné obhajoby dána ust. § 36b tr. řádu dána možnost, aby se obviněný svého obhájce vzdal, nejde-li o trestný čin, za který lze uložit výjimečný trest. Dále byla v rámci doručování dána možnost hodit adresátovi písemnost do schránky, pokud si ji nevyzvedne do deseti dnů, kdy poslední den lhůty se považuje za doručení, i když se adresát o zásilce nedozvěděl.

1.6.14 Novela trestního řádu č. 193/2012 Sb.

Touto novelou byl do trestního řádu zaveden další odklon a to dohoda o vině a trestu. Cílem zákonodárce bylo opět snížit zatíženost soudů a taktéž zabránit sekundární viktimizaci obětí trestného činu při veřejném projednání před soudem. Tento institut posouvá hranici trestní maximální možné hrozící trestní sazby z pěti na osm let. Dohodu sjednává státní zástupce na základě prohlášení obviněného, že se cítí být skutkem vinen a o jeho prohlášení nejsou důvodné pochyby.

Další novinkou, kterou tato novela přinesla, byla změna v úpravě institutu spolupracujícího obviněného. Tento byl do trestního řádu zaveden novelou č. 41/2009 Sb., která umožňovala státnímu zástupci označit za spolupracujícího obviněného pachatele zvláště závažného zločinu, který splnil i další podmínky, jenž mu ukládal zákon. Novelou z roku 2012 bylo státnímu zástupci umožněno označit za spolupracujícího obviněného i pachatele zločinu, čímž došlo k zmírnění podmínek a k zvýšení využitelnosti tohoto ustanovení.

Faktem i nadále zůstává, že v rámci českého právního řádu dochází k novelizacím jednotlivých zákonů až příliš často. V rámci trestního řádu by tento stav mohlo do budoucna omezit přijetí ucelené rekodifikace trestního řádu.

2. Přípravné řízení

Přípravné řízení je prvním a zároveň zřejmě nejdelším úsekem trestního řízení. Dělí se na dvě části a to na postup před zahájením trestního stíhání tzv. prověřování a na vyšetřování. Prověřování se opět dále dělí na dvě stadia a to na předprocesní a procesní stadium.¹⁶ Společným znakem těchto dílčích úseků je snaha odhalit trestnou činnost, zjistit totožnost jejího pachatele a postavit jej, v co nejkratší době od spáchání trestného činu, před soud.

2.1 Pojem, druhy a cíl přípravného řízení

Samotná definice přípravného řízení je obsažena v § 12 odst. 10 tr. řádu, který uvádí, že trestním řízením se rozumí úsek řízení podle trestního řádu od sepsání záznamu o zahájení úkonu trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení trestního stíhání, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování.¹⁷

Cílem přípravného řízení je odhalit latentní trestnou činnost a zjistit jejího pachatele. Toho za pomoci nashromážděných důkazních prostředků postavit před soud. To vše v co nejkratší době tak, aby od spáchání trestného činu k jeho soudnímu projednání uplynulo co nejméně času a efekt uloženého trestu měl na pachatele výchovný vliv. Na průběh přípravného řízení dohlíží věcně a místně příslušný státní zástupce, který získané důkazní prostředky v přípravném řízení použije jako podklady při svém rozhodování o podání obžaloby, případně o jiném postupu ve věci.

---

¹⁶ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 453.

¹⁷ Zákon č. 141/1961Sb., o soudním řízení trestním.

Přípravné řízení před novelou zákona č. 265/2001 Sb. bylo koncipováno jako jeden celek, až výše uvedenou novelou bylo přípravné řízení rozčleněno dle typové nebezpečnosti trestného činu a to na:¹⁸

a) standardní přípravné řízení – je nejrozšířenější a vede se u většiny trestných činů výjma těch, kterých se týkají následující dva druhy přípravného řízení

b) zkrácené přípravné řízení – u trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni okresní soud, a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta a zároveň musí být splněna podmínka, že se musí skutkově jednat o jednoduché trestné činy

c) rozšířené přípravné řízení - vede se u trestných činů, o nichž řízení v prvním stupni koná krajský soud. Dle návrhu nové právní úpravy se uvažuje, že by rozšířené přípravné řízení bylo jako typ řízení zrušeno a zůstalo by pouze standardní a zkrácené přípravné řízení. Tento návrh vychází zřejmě z celkové snahy zákonodárce, urychlovat celkově trestní řízení a zkracovat lhůty jednotlivých úseků trestního řízení, dle maximálního využití zásady rychlosti a hospodárnosti trestního řízení.

2.2 Funkce přípravného řízení

Z výše uvedeného zároveň vyplývá, že přípravné řízení plní hned několik funkcí, jmenovitě se jedná o:¹⁹

1) Funkce vyhledávací – orgány činné v trestním řízení operativní činností vyhledávají informace o skrytých trestných činech, pátrají po podpůrných důkazních prostředcích a totožnosti pachatele trestného činu. Děje se tak nejčastěji speciálně vyčleněnými policisty pro operativní pátrací činnost, kteří jsou oficiálně zařazeni do Služby kriminální policie a vyšetřování. Neoficiálně funguje tzv. černá operativa i v rámci základních útvarů, tedy obvodních oddělení Policie České republiky.

---

¹⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1098.

¹⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 437.

2) Funkce zajišťovací – jedná se o shromáždění důkazního materiálu a jeho zajištění před zničením či poškozením. Zajišťovány jsou jen důkazy v nezbytně nutném míře tak, aby byly dostačující pro podání obžaloby. Zbytek důkazů by měl být proveden v řízení před soudem, kde je hlavní těžiště celého trestního řízení. Míře dokazování v jednotlivých stádiích trestního řízení se budu věnovat podrobněji v kapitole 2.3 mé práce.

3) Funkce filtrační – má za úkol postavit před soud jen ty osoby, u nichž je dostatečně odůvodněn závěr, že se dopustily trestného činu. Orgány činné v trestním řízení musí mít na paměti, že jen vysoká míra pravděpodobnosti spáchání trestného činu opravňuje státního zástupce vznést obžalobu a postavit obžalovaného veřejně před soud.²⁰ Již jen veřejné projednání věci může mít stigmatizující účinek a proto je nezbytně nutné v zájmu zachování zásady presumpce nevinu kriminalizovat jen pro společnost škodlivé jednání a jejího bezpečně zjištěného pachatele. Filtrační funkce je velmi důležitá při posouzení věci. V praxi často dochází k situaci, že občané své občanskoprávní spory řeší prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení formou trestních oznámení. Orgány činné v trestním řízení jsou ze zákona povinny se jakýmkoliv podáním zabývat.²¹ Toto se děje nejčastěji ze dvou důvodů, tím prvním je, že orgány činné v trestním řízení pracují tzv. zadarmo, kdy jejich práce je financována z daní ekonomicky aktivního obyvatelstva. Oznamovatelé často tímto způsobem získávají důkazní materiály pro občanskoprávní řízení, ke kterým by se jinak dostávali jen velmi těžce. Hovořím především o výpisech z bankovních účtů vyžádaných na popud policejního orgánu státním zástupcem dle ust. § 8 odst. 2 tr. řádu a dále o poměrně finančně nákladných zpracovaných znaleckých posudcích a odborných vyjádřeních. Dále v trestním řízení při přijímání trestního oznámení nemusí oznamovatel hradit správní poplatek či kolek. Oznamovatelům je často již při podání trestního oznámení jasné, že věc bude policejním orgánem odložena dle ust. § 159a odst. 1 tr. řádu a proti

---

²⁰ JELÍNEK, J.: Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, roč. 6. č. 1, s. 5.

²¹ COUFAL, P.: Zamyšlení nad dalším zrychlením a zefektivněním trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2009. roč. 7. č. 10, s. 18.

jeho rozhodnutí nevyužijí ani opravný prostředek ve formě stížnosti, pouze následně jako osoby na řízení zúčastněné s právem nahlížet do trestního spisu a pořizovat si z něj výpisy a kopie, svého práva dostatečně využijí a toto učiní. Nashromážděné materiály pak použijí v civilním řízení. Dalším důvodem proč někteří oznamovatelé podávají trestní oznámení, která skutkově nespádají do trestního řízení je důvod, že v případech, kdy se u jejich pohledávky blíží ke konci promlčecí lhůta, oni se tímto způsobem snaží její běh stavět, proto podají trestní oznámení, i když si často neuvědomují, že běh promlčecí lhůty se staví až po sdělení obvinění, tedy až po vydání usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu policejním orgánem, nikoliv pouhým podáním trestního oznámení.

Ve spekulativním zahlcení orgánů činných v trestním řízení oznámeními, která již od začátku nemají šanci uspět a zákonitě končí odložením, vidím nedostatek, který by mohl být například řešen následným zpoplatněním zcela neopodstatněného trestního oznámení.

4) Funkce rozhodovací – tato funkce spočívá v rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, zda bude podána obžaloba nebo trestní stíhání odloženo. Rozhodnutí o podání obžaloby náleží jako výhradní právo dozorujícímu státnímu zástupci, který tak činí na základě návrhu na obžalobu podaného policejním orgánem a po prostudování celého spisového materiálu, ve kterém by měly být shromážděny veškeré podklady rozhodné pro posouzení věci.

5) Funkce odklonná – tato funkce je využívána teprve krátce a souvisí se zavedením institutů odklonů²² do trestního řízení, kterými jsou podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněné upuštění od podání návrhu na potrestání a odstoupení od trestního stíhání dle zákona o trestním řízení ve věcech mladistvých a zcela nově zavedená dohoda o vině a trestu. Funkce odklonů spočívá především mimosoudním vyřízení trestní věci. Lze tak činit u méně závažných trestných činů, kdy velkou výhodou pro

---

²² Odklon – trestní řád pojem odklon výslovně neuvádí. Není dokonce ani jednotná interpretace tohoto pojmu. Lze jej chápat jako alternativu ke standardnímu trestnímu řízení, kdy trestní řízení nedospěje k vydání odsuzujícího rozsudku, ale řízení se z této cesty odkloní a věc se vyřídí jinak.

pachatele je skutečnost, že se trestní věc nedostane před soud a nekoná se hlavní líčení a v důsledku toho není pachateli v odsuzujícím rozsudku vyslovena vina a uložen trest. Již v přípravném řízení, za splnění určitých podmínek je pachateli, který svou vinu doznává, dána šance k nápravě, a to uložením zkušební doby a povinnosti nahradit vzniklou škodu či jinou újmu, případně povinnosti poskytnout finanční hotovost k veřejně prospěšným účelům. Pokud se pachatel ve zkušební době osvědčí a zároveň nahradí škodu, vytváří se v jeho prospěch překážka věci rozsouzené.

2.3 Vztah přípravného řízení a hlavního líčení

Vyjasnění vztahu přípravného a hlavního líčení hraje důležitou otázku při postupu orgánů činných v trestním řízení, prioritní je zodpovězení si otázky možné míry dokazování. Dříve jednotné trestní řízení bylo rozděleno na dvě stěžejní části a to přípravné řízení a hlavní líčení před soudem.

Současná teorie rozlišuje dva modely vztahu přípravného a hlavního líčení:
23

a) Silný typ přípravného řízení – v přípravném řízení dochází ve značném rozsahu k dokazování tak, aby samotný skutek byl již v přípravném řízení dostatečně objasněn, a aby bylo možno v řízení před soudem vydat odsuzující rozhodnutí. V hlavním líčení dochází pouze k zopakování důkazů již provedených v přípravném řízení a nejsou prováděny důkazy nové.²⁴ Věc je všestranně objasněna již v předsoudním řízení a samotné hlavní líčení je tzv. slabé, plně vycházející z důkazů již provedených v přípravném řízení.

b) Slabý typ přípravného řízení – v přípravném řízení se dokazují pouze skutečnosti nezbytné k podání obžaloby, hlavní tíha dokazování je soustředěna na hlavní líčení a dokazování provádí soud. Přípravné řízení má v tomto případě pouze pomocnou funkci pro rozhodnutí státního zástupce, zda podá obžalobu a věc bude projednávána v řízení před

---

²³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 442.

²⁴ ŠÁMAL, P.: Ke vztahu přípravného řízení a hlavního líčení po novele trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 9. č. 10, s. 468.

soudem. Předem nelze vyvozovat budoucí rozhodnutí soudu, jelikož v řízení před soudem bude probíhat další dokazování, které může přinést nové skutečnosti vrhající jiný pohled na trestní věc. Jsou zde také přísnější podmínky pro využití důkazů získaných v přípravném řízení pro účely soudu.

c) Třetí typ – hlavní řízení ve věci a dokazování provádí soud, ale i přípravné řízení je tzv. silné a je v něm opatřováno dostatečné množství důkazů.

Naše právní úprava trestního řízení v minulosti upřednostňovala silný typ přípravného řízení, kdy docházelo k rozsáhlému dokazování. Postupnými novelami trestního řádu začalo získávat na významu dokazování v hlavním líčení před soudem. Motivací bylo zřejmě důslednější dodržení procesních zásad, jmenovitě zásady ústnosti, bezprostřednosti, veřejnosti a zásady obžalovací.²⁵ Nadcházející rekodifikace trestního řádu by měla v tomto nastoleném směru pokračovat. Tato myšlenka je podporována nejčastěji faktem, že ne všechny orgány činné v trestním řízení mají právní vzdělání a jsou schopny dostatečně zajistit dodržení všech práv příslušejících účastníkům trestního řízení. Dále je to zejména proto, že některé dokazování nelze zopakovat, a z důvodu eliminace možných procesních vad jsou tyto úkony činěny až v řízení před soudem.²⁶ V praxi se ale objevují situace, kdy s dokazováním nelze čekat až do řízení před soudem. Z toho důvodu je zajištění takovýchto důkazů prováděno formou neodkladného nebo neopakovatelného úkonu za přítomnosti soudce v souladu s ust. § 158a tr. řádu. Náležitosti této úpravy rozeberu v následující kapitole své práce.

---

²⁵ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 469.

²⁶ RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s. 215.

3. Postup před zahájením trestního stíhání

Postup před zahájením trestního stíhání je jedním ze dvou úseků přípravného řízení. Samo přípravné řízení začíná nejčastěji sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu, pokud není zahájeno provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, které sepsání záznamu bezprostředně předcházely. Vyhotovení záznamu o zahájení úkonů trestního řízení je předělem, který odděluje od sebe dvě stadia a to předprocesní a procesní stadium.

V předprocesním stadiu postupují orgány činné v trestním řízení v souladu s ust. § 158 odst. 1 tr. Řádu. Vyvíjejí operativní činnost a provádějí šetření směřující k odhalení trestné činnosti a jejího pachatele. Jedná se o neformální fázi, která slouží orgánům činným v trestním řízení k vyhodnocení skutečností odůvodňující závěr, že byl spáchán trestný čin, případně, že jej spáchala konkrétní osoba.²⁷ Předprocesní aktivity orgánů činných v trestním řízení nejsou upraveny v trestním řádu. Jako podklad pro preventivní a odhalovací činnost policie slouží zejména úprava obsažená v zákoně o policii – konkrétně v ustanoveních § 2 odst. 1, písm. d). Můstek mezi procesním a předprocesním stadiem, které se každé řídí jiným zákonem, je právě ust. § 158 odst. 1 tr. řádu, které vymezuje velmi obecně činnost orgánů činných v tr. řízení. Ty jsou následně více rozvedeny v zákoně o policii.

V procesním stadiu dochází k sepsání záznamu o zahájení trestního řízení.²⁸ Tím je fakticky zahájeno trestní řízení podle trestního řádu, pokud jeho sepsání nepřechází provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů.

Smyslem záznamu o zahájení úkonů trestního řízení je:²⁹

- a) vymezení počátku přípravného řízení

---

²⁷ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 516.

²⁸ VLACH, M.: Zahájení trestního stíhání. *Trestní právo*, 2002, roč. 4. č. 8, s. 15.

²⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1136.

b) informace pro státního zástupce, který tímto okamžikem může vykonávat dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení dle ust. § 174 tr. řádu.

Výkon dozoru státního zástupce začíná doručením opisu záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. Toto se týká i odeslání protokolu o provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů bezprostředně předcházejících sepsání záznamu. Není vyloučeno, aby v souvislosti s výkonem svého dozoru přezkoumal státní zástupce i výsledky šetření dle § 158 odst. 1 tr. řádu. Je však omezen tím, že se jedná o činnost nepodléhající trestnímu řádu a dále technickými možnostmi tyto postupy přezkoumávat. Je zřejmé, že se bude jednat nejčastěji o postupy utajené.³⁰ Přezkum úkonů učiněných policejním orgánem dle ust. § 158 odst. 1 tr. řádu bude nejčastěji uskutečňován státním zastupitelství s využitím možnosti některých oprávnění dle § 157 odst. 2 tr. řádu.

Z řad odborné veřejnosti zaznívají kritiky nad nedostatečnou úpravou postupu policejního orgánu před sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. Vytýkáno je především to, že zásady, na kterých je postaven trestní řád, sledují zejména opatření důkazních prostředků, tedy mají procesní účel. Kdežto zákon o policii a jeho zásahy do osobních práv v něm upravených sledují převážně prevenci a bezpečnost, nikoliv důkazní účel.³¹ Tento nedostatek by mohla odstranit chystaná rekodifikace trestního řádu. Zejména by mělo dojít k vymezení úkonů, které může policejní orgán v předprocesním stadiu provádět a měla by být stanovena maximální možná lhůta pro postup dle § 158 odst. 1 tr. řádu. V plánované rekodifikaci trestního řádu by mělo dojít k zahájení přípravného řízení již provedením prvního úkonu ve věci policejním orgánem.³² Vznikne tím jednotný celek, který v sobě bude obsahovat předprocesní stadium, ale i tzv. prověřování.

---

³⁰ FRGAL, O.: K oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu PČR předcházející zahájení trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2007, roč. 5. č. 7-8, s. 19.

³¹ FRYŠTÁK, M.: Možnosti postupu policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, roč. 8. č. 5, s. 25.

³² FRYŠTÁK, M.: Možnosti postupu policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, roč. 8. č. 5, s. 26.

3.1 Záznam o zahájení úkonů trestního řízení

Záznam o zahájení úkonů trestního řízení sepisuje policejní orgán na podkladě trestního oznámení, z jiného podání, na základě výsledků vlastní operativní činnosti. V záznamu je nutné popsat skutkové okolnosti, pro které se trestní řízení zahajuje.³³ Důležité je také uvést způsob, jakým se o nich policejní orgán dozvěděl. Je nutno rozlišovat mezi skutkovými okolnostmi a skutkem.³⁴ Skutkovými okolnostmi se rozumí vymezení konkrétních dosud zjištěných nebo sdělených informací, které nasvědčují spáchání trestného činu a z nichž je možné usuzovat i na právní kvalifikaci.³⁵ Záznam vymezuje obecně předmět trestního řízení a je tedy možné, aby se skutkový stav na základě nashromážděných důkazních prostředků v pozdějším vymezení skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 tr.řádu i výrazně změnil. K bezpečnému objasnění skutku využívají orgány činné v trestním řízení úkony uvedené v § 158 odst. 3 písm. a) až písm. i) tr. řádu.³⁶ Jedná se o demonstrativní výčet. Jak ale vyplývá z dikce zákona, tyto úkony je možné činit až poté, co dojde k zahájení přípravného řízení.³⁷ Opis záznamu o zahájení úkonů trestního řízení se zasílá do 48 hodin místně a věcně příslušnému státnímu zastupitelství. Zasláním se rozumí odeslání záznamu do 48 hodin od jeho sepsání, nikoliv jeho doručení. Jedná se o mírnější požadavek zákona na rozdíl od usnesení o zahájení trestního řízení dle § 160 odst. 2 tr. řádu, které musí být do 48 hodin od sepsání státnímu zástupci i doručeno.

Policejní orgán, po vyhotovení záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, opatřuje potřebné podklady, nezbytná vysvětlení ve věci, provádí ohledání místa činu a zajišťuje stopy trestného činu.³⁸

---

³³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1137.

³⁴ NOVOTNÝ, F. a kol.: *Trestní kodexy, trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. 4. vydání. Praha: Eurounion, 1998. s. 613.

³⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1436.

³⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 432.

³⁷ FRYŠTÁK, M.: Možnosti postupu policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, roč. 8 č. 5, s. 23.

³⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1438.

Policejní orgán je v rámci prověřování oprávněn zejména:³⁹

- a) vyžadovat vysvětlení od fyzických osob a právnických osob a státních orgánů
- b) vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení třeba, též znalecké posudky
- c) obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály
- d) provádět ohledání věcí a místa činu
- e) vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu
- f) pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, snímat daktyloskopické otisky, provádět osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní měření, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu
- g) za podmínek stanovených v § 76 zadržet podezřelou osobu
- h) za podmínek stanovených v § 78 až § 81 činit rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních uvedená
- i) způsobem uvedeným v hlavě IV. provádět neodkladné a neopakovatelné úkony, pokud nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu.

Všechny tyto úkony mají vést k objasnění skutku, případně ke zjištění pachatele trestného činu. Nejedná se o taxativní výčet úkonů a oprávnění, ale zřejmě by bylo obtížné přijít na úkon, který by se nedal zařadit pod některý z výše uvedených.

3.2 Úkony prováděné za účasti soudce

Ve stadiu prověřování může někdy nastat situace, kdy nashromážděný důkazní materiál bezpečně neodůvodňuje podezření, že daný trestný čin spáchala konkrétní osoba. V takovém případě je nutno přistoupit k provedení neodkladného a zároveň i neopakovatelného úkonu dle ust. § 158a tr. řádu.

---

³⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 457.

Konkrétně se jedná o provedení procesního úkonu rekognice a dále o výslech svědka. Oba tyto úkony musí být provedeny za účasti soudce.

Zákon na nemožnost získat jiným způsobem rozhodující důkazní prostředek pamatuje ustanovením § 158a tr. řádu: „Je-li při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a při zjišťování jeho pachatele potřeba provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon spočívající ve výslechu svědka nebo v rekognici, provede se na návrh státního zástupce za přítomnosti soudce. Soudce v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu a k tomu cíli může do průběhu úkonu zasahovat.“⁴⁰ Policejní orgán podává dozorujícímu státnímu zástupci podnět k vyžádání účasti soudce na daném procesním úkonu. K podnětu se přikládá celý spisový materiál, aby státní zástupce mohl po jeho prostudování rozhodnout, zda shledává postup dle § 158a tr. řádu za nezbytný, či uloží policejnímu orgánu pokyn k zajištění dalších důkazních prostředků, které by přinesly stejný důkazní materiál, pouze za využití jiných zákonných postupů. Podnět policejního orgánu a i následná žádost státního zástupce musí být dostatečně odůvodněna a musí být jasně uvedeno, v čem dožadující orgán spatřuje neodkladnost či neopakovatelnost úkonu. Smyslem účasti soudce u tohoto úkonu je dohlížet na zákonnost celého procesního úkonu a tím chránit a zajišťovat práva podezřelého, který, jelikož ještě nedošlo k zahájení trestního stíhání, nemá stejný rozsah procesních práv jako obviněný dle ust. § 33 tr. řádu a nemůže tudíž sám nebo prostřednictvím svého obhájce uplatňovat v plné šíři práva obhajoby.⁴¹ Zároveň přítomnost soudce garantuje zákonný průběh úkonu a možnost použití jeho výsledku v hlavním líčení před soudem.⁴²

Účast soudce při výslechu svědka nebo rekognice po vydání usnesení dle § 160 tr. řádu se již zákonem nevyžaduje z důvodu, že v této fázi trestního řízení se postavení podezřelého sdělením obvinění změnilo z podezřelého na obviněného a může tedy sám nebo prostřednictvím svého obhájce plně uplatňovat práva obhajoby.

---

⁴⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁴¹ POLOČEK, P.: Možnosti obhájce v trestním řízení před sdělením obvinění. *Bulletin advokacie*, 1997, roč. 7. č. 8, s. 44.

⁴² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1154.

Soudce při doručení žádosti k účasti na úkonu dle § 158a tr. řádu není oprávněn přezkoumávat návrh státního zástupce, zda se jedná o neodkladný či neopakovatelný úkon a proto se soudce úkonu zúčastní vždy. Posouzení naléhavosti úkonu je v kompetenci dozorujícího státního zástupce. Jeho rozhodnutí soudce v přípravném řízení nepřezkoumává, rozhodnutí provést procesní úkon dle § 158a tr. řádu se přezkoumává až v hlavním líčení a to z důvodu, zda bude protokol o takovém úkonu dle ust. § 211 odst. 2 písm. b) tr. řádu jako důkaz při hlavním líčení před soudem přečten.⁴³

Účast soudce je u výslechu svědka a rekognice, obojí prováděné před sdělením obvinění dle § 160 tr. řádu, povinná vždy, naopak účast státního zástupce povinná není. Je jen na zvážení státního zástupce, zda se takového to úkonu zúčastní. V praxi je jeho účast žádoucí již jen z důvodu, že může sloužit jako korektor případných chyb, kterých se při provádění úkonu může dopustit policejní orgán. Z důvodu, že se v případě rekognice dle ust. § 104b tr. řádu jedná o neopakovatelný procesní úkon, tak by chyba v jeho provedení mohla znamenat nemožnost použití jeho výsledku v dalším řízení. Nesmíme opomenout ani to, že státní zástupce jako *dominus litis*⁴⁴ přípravného řízení může úkon dle ust. § 158a tr. řádu částečně nebo celý provést sám.

R 30/2005-I. – Povinnosti uvést do protokolu o neodkladném nebo neopakovatelném úkonu, na základě jakých skutečností byl tento úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován, není policejní orgán zbaven tím, že úkon byl proveden dle § 158a tr. řádu a rozhodné skutečnosti byly uvedeny v jeho návrhu státnímu zástupci na takový postup. Úkolem soudce, za jehož účasti se úkon provádí, je mimo jiné do průběhu úkonu zasáhnout tak, aby protokol o něm obsahoval i náležitosti vyžadované usnesením § 160 odst. 4 tr. řádu.

Jak již bylo výše několikrát uvedeno prvním úkonem, který lze provádět dle § 158a tr. řádu je rekognice. Rekognice dle ust. § 104b tr. řádu je

---

⁴³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1155.

⁴⁴ - z lat. - pán sporu

procesní úkon, kdy na základě znovupoznání podezřelého poznávající osobou⁴⁵ za předpokladu dodržení zákonných podmínek postupu, bude zjištěna totožnost pachatele a může posloužit jako důkaz, na jehož základě následně bude dostatečně odůvodněné rozhodnutí policejního orgánu o vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 tr. řádu pro konkrétní skutek a proti konkrétní osobě.

Druhým úkonem dle ust. § 158a tr. řádu je výslech svědka ještě před zahájením trestního stíhání. Provedení výslechu svědka již v přípravném řízení je možné jen za přítomnosti soudce a využívá se toliko, pokud je zde nebezpečí, že svědek již po zahájení trestního stíhání nebude moci vypovídat, nejčastěji z důvodu špatného zdravotního stavu nebo proto, že odjíždí na delší čas do zahraničí nebo tam dokonce trvale žije. O výslechu svědka se sepíše protokol, který je významný z hlediska důkazní hodnoty a za splnění podmínek ust. § 211 tr. řádu jej lze číst v hlavním líčení před soudem nebo ve veřejném zasedání konaném o odvolání. K tomuto se také přistupuje v případech, kdy je mnoho poškozených a není třeba osobního výslechu všech. Ze svědecké výpovědi mají důkazní hodnotu jen zprávy o okolnostech, které svědek sám vnímal svými smysly.⁴⁶ K těmto skutkovým okolnostem je směřován celý výslech. Kriminalistická taktika i trestní řád stanovili pravidla pro postup a vedení výslechu svědka. Nejprve by měla být zjištěna totožnost svědka a jeho poměr k věci a k jejím účastníkům⁴⁷, svědek by měl být poučen vyslychajícím orgánem o svém právech a upozorněn na nebezpečí křivého obvinění dle § 345 tr. zákoníku a křivého svědectví dle § 344 tr. zákoníku. Poté by sám měl volnou formou vypovědět, co je mu známo o trestní věci, v níž je vyslychán, a které skutečnosti bezprostředně vnímal svými smysly – tzv. monologická část. Následně jsou mu vyslychajícím položeny doplňující otázky – tzv. dialogová část. Ty nesmí svědka k odpovědi navádět nebo se jej snažit zmýlit. Takové otázky jsou ze zákona zakázány. Pokud je výslechu přítomen obhájce, má právo i on klást

---

⁴⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. s. 196.

⁴⁶ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 482.

⁴⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. s. 215.

svědkovi doplňující otázky. Důležitá je jejich správná formulace a následná protokolace.

Rekognice a výslech svědka jsou jediné dva procesní úkony, které lze provést před vyhotovením usnesení o zahájení trestního stíhání, jež mají, za předpokladu dodržení zákonných podmínek, důkazní hodnotu a poznatky z nich získané mohou být použity v hlavním líčení před soudem. Na dodržení zákonnosti dohlíží soudce.

3.3 Funkce postupu před zahájením trestního stíhání

Základním úkolem postupu před zahájením trestního stíhání je shromáždit dostatečné množství důkazních prostředků opravňující dále policejní orgán rozhodnout, zda bude podezřelému sděleno obvinění prostřednictvím usnesení o zahájení trestního řízení, či zda bude věc odložena nebo vyřízena jinak. Postup před zahájením trestního řízení plní tedy následující funkce:⁴⁸

1) Iniciační – spočívá v povinnosti orgánů činných v trestním řízení se na základě zásady legality zabývat a prověřit všechny doručené podněty k trestnímu stíhání. Následně jsou povinni o těchto podnětech rozhodnout a to sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. řádu, nebo předchozím provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, případně vyrozumět oznamovatele o postupu dle § 158 odst. 1 tr. řádu.

2) Vyhledávací – někdy je také nazývána zjišťovací. Její význam spočívá v tom, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyhledat dostupnými prostředky a zajistit zákonnými způsoby podklady dostatečně odůvodňující závěr pro zahájení trestního řízení, a pro následné projednání trestní věci v hlavním líčení před soudem.

3) Verifikační – též filtrační, jejím úkolem je zabránit postavení před soud v hlavním líčení osob, jejichž obvinění by se nezakládalo na podkladech dostatečně odůvodňujících závěr, že konkrétní skutek spáchala konkrétní

---

⁴⁸ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 552-553.

osoba. Je to zároveň i funkce ochranná. A to jak pro soud, aby nedocházelo k jeho přehlcování, tak pro občany, kteří by byli zbytečně kriminalizováni, mohlo by dojít k poškození jejich dobré pověsti a viktimizace ze strany společnosti.

4) Fixační – je spojena s vyhledáváním důkazních prostředků. Zajišťuje získání, shromáždění a uchování důkazů, které budou následně provedeny před soudem. Důležitou roli hraje bližší časová souvislost od spáchání trestného činu k zajištění důkazu v přípravném řízení. Nařízení soudního líčení je vzdálenější fáze trestního řízení, a pokud by měly být veškeré důkazní prostředky zajištěny až v řízení před soudem, hrozilo by znehodnocení či úplná ztráta některých důkazů. Ve zvlášť naléhavých případech dochází k provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů.

5) Garanční – trestní řízení je všeobecně spojeno se zásahy do osobních práv a svobod, proto má být zahajováno jen v těch případech, kdy jsou k tomu splněny zákonné předpoklady. Trestní represe je chápána jako nejzazší možné řešení.

Někteří autoři přidávají ještě funkci odklonou – jedná se o snahu zejména v méně závažných trestních věcech využít možnosti odklonů, tedy institutů podmíněného zastavení trestního stíhání dle ust. § 307 tr. řádu, podmíněného odložení podání návrhu na potrestání dle ust. § 179g tr. řádu, dále narovnání dle ust. § 309 tr. řádu a v řízení ve věcech mládeže odstoupení od trestního stíhání dle § 70 zák. č. 218/2003 Sb., případně od 1.9.2012 účinnou dohodu o vině a trestu, kterou uzavírá s obviněným státní zástupce.⁴⁹ Využitím odklonů dochází k náhradě škody u obětí trestných činů a pro pachatele, po osvědčení se v uložené zkušební době, k vytvoření překážky věci rozhodnuté. Obojí směřuje jako motivace ke snazšímu zapojení jak oběti tak pachatele znovu do společnosti. Dalším pozitivem je nepřehlcování soudního systému jednoduššími případy. Na druhou stranu je

---

⁴⁹ ŠČERBA, F.: K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 16. č. 5, s. 22.

často institutu narovnání vytýkáno, že pachatel může svou vinu tzv. vykoupit a tím obejít zákon. I proto je v praxi toto ustanovení nejméně využíváno.

3.4 Ukončení postupu před zahájením trestního stíhání

Celé trestní řízení je ovládáno procesními zásadami. Zákon, aby zamezil neomezeně dlouhému prověřování i vyšetřování, stanovil pro policejní orgán lhůty, ve kterých je povinen ukončit daný úsek trestního řízení. Lhůty trestního řízení vyplývají ze zásady rychlosti. Cílem je co nejrychleji zjistit všechny potřebné skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala konkrétní osoba, která za své protiprávní jednání bude postavena před soud. Aby mělo odsouzení na viníka výchovný účinek, je preferována blízká časová souvislost od spáchání trestného činu k potrestání pachatele.

Lhůty prověřování jsou stanoveny v ust. § 159 tr. řádu, který je rozděluje podle složitosti trestní věci. Policejní orgán je povinen prověřování ukončit do dvou měsíců, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené přípravné řízení. Do tří měsíců, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu a do šesti měsíců, jde-li o věc patřící do příslušnosti v prvním stupni krajského soudu.⁵⁰ Lhůty se váží k právní kvalifikaci trestní věci. Zajímavostí je, že na státního zástupce se toto ustanovení nevztahuje, neboť nekoná prověřování, ale dle něj jen jednotlivé úkony. Případně může objasňovat povahu podání jeho označení jako trestní oznámení, nepostupuje-li podle ust. § 157 odst. 2 tr. řádu.⁵¹ Pokud lhůty uvedené v ust. § 159 tr. řádu nepostačují k ukončení prověřování, je policejní orgán povinen před uplynutím této lhůty zaslat dozorujícímu státnímu zástupci podnět k prodloužení lhůty k prověřování. Podnět k prodloužení lhůty k prověřování musí být dostatečně zdůvodněn. Policejní orgán musí uvést úkony, které již ve věci provedl, dále úkony, které je třeba provést a navrhnout lhůtu, do které bude prověřování ukončeno. V praxi se nejčastěji uvádí stejná délka lhůty jaká připadá na trestní věc dle věcné

---

⁵⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1192.

příslušnosti. Státní zástupce stanoví dodatečnou lhůtu k prověřování a to i rozdílně od lhůty navržené policejním orgánem. Pokud není prověřování ukončeno ani v náhradní době, je policejní orgán povinen předložit spisový materiál dozorujícímu státnímu zástupci opět s podnětem k jejímu prodloužení.

Současný trestní řád upravuje několik způsobů ukončení prověřování dle ust. § 159a tr. řádu.⁵²

Odložení věci dle ust. § 159a tr. řádu je způsob ukončení věci, pokud nebyly zjištěny podmínky pro zahájení trestního stíhání.⁵³ Samotné vydání usnesení o odložení trestního stíhání však nevytváří překážku věci rozhodnuté. V případě, že se vyskytnou nové skutečnosti, které dostatečně odůvodňují pokračování v trestním řízení, policejní orgán opět trestní řízení obnoví.

Odložení přichází v úvahu dle § 159a tr. řádu v následujících případech:⁵⁴

- 1) Nejde-li ve věci o podezření z trestného činu a není na místě vyřídit věc jinak. Takovým vyřízením může být zejména odevzdání věci příslušnému orgánu k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu nebo odevzdání věci jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání. Odevzdání má formu opatření. Proti opatření není přípustný opravný prostředek.
- 2) Dále orgány činné v trestním řízení věc odloží usnesením, je-li trestní stíhání, vzhledem k ust. § 11 odst. 1 tr. řádu nepřípustné.
- 3) Trestní stíhání by bylo vzhledem k ust. § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. řádu neúčelné. Z tohoto důvodu může, ale nemusí být trestní stíhání zahájeno. Většinou je třeba užití ust. § 172 odst. 2 tr. řádu konzultovat s dozorujícím státním zástupcem.
- 4) Jestliže nastaly okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 písm. c) tr. řádu.
- 5) Případně nepodařilo-li se zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání.

---

⁵² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 461.

⁵³ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 421.

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Odložení věci je možné pouze poté, co policejní orgán sepsal záznam o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu, pokud by záznam o zahájení úkonů nebyl sepsán a policejní orgán vedl prověřování v souladu s ust. § 158 odst. 1 tr. řádu, tak by v případě, že by nerozhodl o sepsání záznamu o zahájení úkonů tr. řízení rozhodl nikoliv o odložení trestního stíhání, ale o založení trestní věci. V případě, že záznam o zahájení úkonů byl sepsán a nebyly shledány důvody pro zahájení trestního stíhání, věc se odloží. Odložení má formu usnesení, proti kterému je možno podat stížnost a to do tří dnů od doručení. Stížnost má odkladný účinek a rozhodnutí o ní, je určeno dozorujícímu státnímu zástupci, vydal-li rozhodnutí ve věci policejní orgán. Stížnost se postupuje i s kompletním spisovým materiálem. Vydal-li rozhodnutí ve věci státní zástupce, stížnost proti jeho usnesení posuzuje nadřízené státní zastupitelství⁵⁵. Byla-li shledána stížnost jako důvodná, usnesení o odložení věci státní zástupce zruší do 30 dnů, a spolu s pokyny vrátí k dalšímu prověřování. Právo podat stížnost proti usnesení o odložení trestní věci nemá podezřelý, kterému se právě z tohoto důvodu usnesení nedoručuje. Právo stížnosti proti usnesení má zejména poškozený, je-li znám. V praxi nejčastěji osoba poškozeného a oznamovatele splývá, pokud takto není, tak oznamovatel trestného činu má pouze nárok na vyrozumění o odložení věci a to jen za podmínky, že o to výslovně požádá.

Usnesení o odložení věci musí orgány činné v trestním řízení doručit každému poškozenému, a to i osobě, která o sobě prohlašuje, že jí přísluší práva poškozeného dle ust. § 43 odst. 1 tr. řádu.⁵⁶

Policejní orgán může se souhlasem státního zástupce rozhodnout dle ust. § 159b tr. řádu o dočasném odložení trestního stíhání. Děje se tak za předpokladu, že je to třeba k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo jiného úmyslného

---

⁵⁵ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. vydání. Praha: Leges, 2008. s. 161.

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1201.

trestného činu, anebo k zjištění jejich pachatelů. Dočasně odložit lze trestní stíhání na dobu nezbytnou, nejdéle na dva měsíce.⁵⁷

3.5 Dozorová činnost státního zástupce

V přípravném řízení plní státní zástupce dle M. Růžičky dvě navzájem propojené funkce. A to funkci dozoru nad zachováním zákonnosti přípravného řízení, včetně funkce návrhové a rozhodovací a funkci odvolacího instančně vyššího orgánu, který rozhoduje o stížnostech proti usnesení policejního orgánu.⁵⁸

Dozor státního zástupce by měl být vykonáván po celou dobu přípravného řízení. Dozor je vykonáván soustavně a průběžně.⁵⁹ Začíná doručením záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu, kdy se jedná o prvotní informaci pro státního zástupce, že je prověřována konkrétní trestná činnost. Výjimku tvoří neodkladné a neopakovatelné úkony, které mohou předcházet vydání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. Dozor končí vydáním rozhodnutí policejního orgánu. Státnímu zástupci jsou v rámci dozoru průběžně, v zákonem stanovených lhůtách, zasílány trestní spisy k provedení kontroly zákonnosti trestního řízení. Ve fázi prověřování je lhůta stanovena s ohledem na závažnost trestného činu a výši trestní sankce, která za něj pachateli hrozí. Ve fázi vyšetřování je dozor státního zástupce intenzivnější a spisový materiál je mu zasílán ke kontrole v pravidelných měsíčních lhůtách dle ust. § 167 odst. 3 tr. řádu. Postavení státního zástupce vůči policejnímu orgánu je v tomto ohledu dominantní.

Od dozoru Růžička odlišuje pojem dohledu. Jedná se o výkon oprávnění mezi jednotlivými stupni státních zastupitelství. Automaticky dohledu vyššího státního zastupitelství podléhají dozorované spisy starší jednoho roku. Jedná se o dohled nad dodržováním zásady rychlosti či plynulosti jakož i zákonnosti trestního řízení. Dohled však směřuje na

---

⁵⁷ § 159b - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁵⁸ Růžička, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. Vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. S. 475.

⁵⁹ Růžička, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. Vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. S. 476.

rozhodnutí či pokyny nižšího státního zástupce adresované policejnímu orgánu.

Dozor státního zástupce se nevztahuje na předprocesní stádium trestního řízení, tedy na postup dle ust. § 158 odst. 1 tr. řádu. O úkonech činěných před vydáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení se dozorující státní zástupce dozví, pokud je policejní orgán ponechá v trestním spise. Rekodifikace trestního řádu však již počítá se zahrnutím předprocesního stádia do postupu před zahájením trestního stíhání, kdy by mělo trestní řízení začínat již provedením prvního úkonu ve věci. Tomuto taktéž napomáhá současná snaha digitalizace trestního řízení. Postupně dochází k propojování informačních systémů Policie ČR nazvaných ETR (elektronické trestní řízení) a systému státních zastupitelství, ze kterého vyplývá budoucí oprávnění státního zástupce nahlížet přímo do spisového materiálu, aniž by mu byl doručován fyzicky spis. Bude možné udělovat elektronicky pokyny a provádět kontrolu zákonnosti a plynulosti trestního řízení. Papírová podoba trestních spisů by tak měla zaniknout, kdy cílem je snaha o urychlení trestního řízení a zkrácení doby, než bude možné pachatele trestného činu postavit před soud. Toto přinese zvýšené požadavky nejen na policejní orgán, ale i na dozorující státní zástupce.

Věcná a místní příslušnost státního zástupce jako policejního orgánu se analogicky odvíjí od věcné a místní příslušnosti soudu, jež by byl oprávněn rozhodovat o věci v prvním stupni a je upravena v § 16 a následující tr. řádu.

3.5.1 Některá dozorová oprávnění státního zástupce

Oprávnění státního zástupce nad zachováním zákonnosti přípravného řízení se nacházejí v ust. § 157 odst. 2 tr. řádu a hlavně v ust. §174 tr. řádu.

Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. výrazně posílila postavení i odpovědnost státního zástupce v přípravném řízení. Nejenom tím, že na něj přenesla veškeré meritorní rozhodování o skončení přípravného řízení, ale i zdůraznila jeho oprávnění určovat rozsah a objem

důkazů.⁶⁰ V postupu před zahájením trestního stíhání využívá státní zástupce oprávnění dle § 157 odst. 2 tr. řádu. Ve fázi vyšetřování využívá státní zástupce oprávnění dle § 174 tr. řádu, ale zároveň je i ve fázi vyšetřování oprávněn využívat všech svých oprávnění vyjmenovaných v ust. § 157 odst. 2 tr. řádu, tudíž dochází k provázanosti obou částí přípravného řízení. Další oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru lze mimo trestní řád nalézt ve vyhlášce č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství.

Dozor státního zástupce nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení je chápán zejména z hlediska zákonnosti postupu policejního orgánu, ale také z hlediska jeho věcné správnosti, odůvodněnosti a úplnosti.⁶¹

3.5.2 Oprávnění státního zástupce v ust. § 157 odst. 2 tr. řádu

Státní zástupce je oprávněn uložit policejnímu orgánu provedení takových úkonů, které je oprávněn policejní orgán provést a jichž je třeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele.⁶² Kromě úkonů v přípravném řízení dle trestního řádu může jít o úkony podle jiných právních předpisů, nejčastěji podle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Mezi úkony podle této právní úpravy lze zařadit doručování písemností, předvedení osoby, vyhlášení celostátního pátrání, identifikační úkony jako provedení bukálních stěrů, snímání daktyloskopických otisků, provedení obrazové dokumentace, zajištění lékařského ošetření, umístování osob zadržených dle ust. § 75 a § 76 tr. řádu do policejních cel a další.⁶³

Dále je státní zástupce oprávněn vyžadovat od policejního orgánu ke kontrole spisy, včetně spisů v nichž nebylo zahájeno trestní řízení, dokumenty, materiály a zprávy o postupu prověřování trestních oznámení. Toto oprávnění se vztahuje i na případy, kdy ještě policejní orgán nevydal záznam o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu a věc zatím prověřuje podle postupu dle § 158 odst. 1 tr. řádu. Otázkou je, jak se

---

⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1327s.

⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1328s.

⁶² Ust. § 157 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁶³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1111s.

státní zástupce dozví o takovém to postupu. Rovněž je státní zástupce oprávněn odejmout věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby byla přikázána jinému policejnímu orgánu. Státní zástupce usnesením proti němuž není přípustná stížnost deleguje věc na jiný policejní orgán. Takto lze zasahovat do místní i věcné příslušnosti policejního orgánu a to z důvodu podjatosti policejního orgánu, jeho specializace na danou problematiku, ale rovněž z důvodu jeho předchozího nezákonného postupu. Taktéž je státní zástupce oprávněn rozhodnout o dočasném odložení zahájení trestního stíhání.⁶⁴ K tomuto státní zástupce přistupuje z důvodů uvedených v ust. § 159b tr. řádu, kdy je třeba k objasnění trestné činnosti páchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo jiného úmyslného trestného činu, k zjištění jeho pachatelů dočasně odložit zahájení trestního stíhání na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však o dva měsíce.⁶⁵ Takto činí státní zástupce v případech, kdy sám vede vyšetřování o trestných činech spáchaných příslušníky Policie ČR či jiných bezpečnostních sborů. Dále v případech, kdy vede prověřování policejní orgán, ale tento sám nepožádal o dočasné odložení zahájení trestního stíhání, učiní tak za něj dozorující státní zástupce po vyhodnocení spisového materiálu. Zároveň pokynem stanoví další postup ve věci, nejčastěji opatření nezbytných důkazních prostředků. V praxi se toto ustanovení využívá spíše u celorepublikových policejních orgánů, které se zabývají odhalováním té nejzávažnější kriminality. Na úrovni územního odboru, který nahradil okresy jsou policejní orgány spíše tlačeny k včasnému vyhotovení usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu případně k využívání institutů zkráceného přípravného řízení.

---

⁶⁴ Ust. § 157 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁶⁵ Ust. § 159b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

3.5.3 Oprávnění státního zástupce v ust. § 174 odst. 2 tr. řádu

Policejní orgán při vedení trestního řízení požívá procesní samostatnosti. Ale přesto je vázán pokyny státního zástupce.⁶⁶ K pokynům státního zástupce vůči policejnímu orgánu patří následující:⁶⁷

- a) Státní zástupce může dávat závazné pokyny k vyšetřování trestných činů. Dozorující státní zástupce, nejčastěji po prostudování trestního spisu, je oprávněn policejnímu orgánu, který trestní spis zpracovává, dávat pokyny k provedení úkonů na doplnění dokazování či prošetření jisté skutečnosti, která v průběhu vedení prověřování či vyšetřování vyvstala. Zároveň je oprávněn dávat policejnímu orgánu pokyny týkající se právní kvalifikace skutku. Pokyn je nejčastěji vydáván v písemné podobě spolu se záznamem o provedení pravidelné kontroly spisového materiálu. Pokyn však může být dán i ústně při osobní konzultaci či telefonicky. V praxi o tomto policejní orgán je povinen učinit záznam do spisu. Obecně pokyny státního zástupce k vydání usnesení vůči němuž je přípustná stížnost a pokyny ke kvalifikaci trestného činu se zakládají do originálu trestního spisu. Záznamy o pravidelné kontrole spisového materiálu s pokyny na doplnění dokazování se zakládají do stejnopisu spisového materiálu do části pro nezařazené písemnosti. Toto stanoví čl. 17 ZP PP 130/2001. Pokyn státního zástupce je pro policejní orgán závazný, tudíž je policejní orgán povinen jej splnit. Pokyny státního zástupce mají formu opatření.⁶⁸
- b) Státní zástupce je oprávněn vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech za účelem prověrky, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje. Ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu výslovně říká, že nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala konkrétní osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně

---

⁶⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. S. 601.

⁶⁷ Ust. § 174 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1330s.

o zahájení trestního stíhání.⁶⁹ Státní zástupce při uplatňování tohoto svého oprávnění je povinen přezkoumávat i samotné usnesení o zahájení trestního stíhání a to z hlediska formální i věcné správnosti. Požadavky na obsah usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu jsem se podrobněji zabývala v předchozí kapitole své práce. Obsah usnesení o zahájení trestního stíhání přezkoumává státní zástupce bez návrhu, ale též, byla-li podána oprávněnou osobou v zákonné lhůtě stížnost proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání.

Samotné předkládání zpráv, dokumentů, žádostí a podnětů ze strany policejního orgánu slouží k průběžnému informování státního zástupce o stavu a průběhu přípravného řízení. Ust. § 167 jsou stanoveny zákonné lhůty ke skončení vyšetřování, pokud není vyšetřování v těchto lhůtách řádně skončeno, pak dle ust. § 167 odst. 3 tr. řádu je policejní orgán povinen předkládat dozorujícímu státnímu zástupci v pravidelných měsíčních lhůtách spisový materiál ke kontrole, zda nedochází k zbytečným průtahům. Lhůty pro etapu postupu před zahájením trestního stíhání jsou obsaženy v ust. § 159 odst. 1 tr. řádu, jelikož ani prověřování nemůže vést policejní orgán libovolně dlouho. V obou případech se snaží zákon naplnit zásadu rychlosti trestního řízení, kdy jejím cílem je zjistit a postavit pachatele trestné činnosti v co možná nejkratší lhůtě před soud tak, aby na něj mělo případné rozhodnutí o vině a trestu výchovný účinek.

- c) Státní zástupce je oprávněn zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu, osobně provést jednotlivý úkon nebo i celé vyšetřování a vydat rozhodnutí v kterékoliv věci.

Vzhledem k zatíženosti státních zastupitelství se státní zástupce zpravidla účastní úkonů prováděných podle ust. § 158a tr. řádu, tedy při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mohou být v řízení před soudem použity jako důkaz a to i za předpokladu, že dosud nebylo vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání. Dále se státní zástupce většinou účastní výslechu svědků u skutkově složitějších trestních věcí. Oprávnění vést vyšetřování celé trestní věci je do praxe převáděno zcela výjimečně. U

---

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

vyšetřování trestných činů spáchaných příslušníky policie ČR, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, je oprávnění dle ust. § 174 odst. 2 písm. c) fakultativní, nejedná se o povinnost.⁷⁰

- d) Státní zástupce je oprávněn vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění.

Toto oprávnění úzce souvisí s oprávněním v § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu. Toto oprávnění se uplatňuje v případech, kdy státní zástupce kontrolou spisového materiálu zjistí závažné vady v řízení či nedostatky při objasňování věci.⁷¹ U závažných vad řízení je na zvážení dozorujícího státního zástupce, zda lze vadu odstranit například zopakováním procesního úkonu či jeho doplněním nebo je nutné již využít oprávnění ve smyslu § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu. V navrácení spisového materiálu s pokynem k doplnění je třeba jasně konkretizovat v jakém rozsahu má být doplnění provedeno, případně v čem spočívala vada řízení a jakým způsobem má být zhojena.

- e) Státní zástupce je oprávněn rušit nezákonná nebo neodůvodněná rozhodnutí a opatření policejního orgánu, která může nahrazovat vlastními.

Dle doslovného znění tohoto ustanovení může státní zástupce rušit jakékoliv rozhodnutí policejního nebo opatření orgánu za podmínky, že je buď nezákonné nebo neodůvodněné. Postačí splnění jen jedné z těchto podmínek.⁷² Toto oprávnění státního zástupce má z hlediska významu největší vliv na trestní řízení. V praxi nejčastěji přezkoumává rozhodnutí policejního orgánu proti, kterému si podala oprávněná osoba stížnost. Děje se tak nejčastěji u usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání určité osoby jako obviněného, a nebo naopak u usnesení o odložení trestního řízení na podnět poškozeného. V obou případech je státní zástupce povinen přezkoumat daná rozhodnutí z úřední povinnosti, a to i pokud stížnost nebyla podána. Státní zástupce nepřezkoumává jen usnesení, ale mezi rozhodnutí policejního orgánu patří i opatření.

---

⁷⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1335s.

⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1337s.

⁷² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1337s.

Poté, co státní zástupce zruší usnesení nebo opatření policejního orgánu je oprávněn vydat namísto zrušeného rozhodnutí, rozhodnutí nové, které bude splňovat požadavky zákonnosti a důvodnosti vydání, takového rozhodnutí. Nebo po zrušení může policejnímu orgánu uložit pokynem jak dále v trestním řízení postupovat. Či věc policejnímu orgánu odejmout a dát jinému k dokončení.

- f) Státní zástupce je oprávněn přikázat, aby další úkony v trestním řízení nadále prováděla jiná osoba činná v policejním orgánu. Rozhodnutí o odejmutí věci dosavadnímu policejnímu orgánu a její přikázání jinému činí dozorující státní zástupce usnesením. Ve výrokové části usnesení přikáže, aby další úkony ve věci nadále prováděla jiná osoba služebně činná u policejního orgánu. Konkrétní osoba není v usnesení určena, o této rozhoduje příslušný vedoucí policejního orgánu, který dalším šetřením věci pověří konkrétního policistu. K tomuto postupu dochází v praxi zcela výjimečně, pokud policejní orgán, který věc projednává opakovaně zapříčinila neodůvodněné průtahy ve věci, či opakovaně neprovedla uložený pokyn dozorujícím státním zástupcem. Toto oprávnění státního zástupce nelze zaměňovat s oprávněním dle § 157 odst. 2 písm. b) tr. řádu, kdy v tomto případě se nemění věcná a místní příslušnost policejního orgánu, věc je pouze odňata konkrétnímu policistovi v rámci jednoho oddělení a přidělena na pokyn státního zástupce jinému. S tímto většinou souvisí i uložení kázeňského trestu. Například sepsání záznamu o mimořádné události či uložení napomenutí a v těch nejzávažnějších případech i peněžitého trestu.

V ustanovení § 175 odst. 1 tr. řádu jsou obsažena výlučná oprávnění státního zástupce. Mezi nejvýznamnější oprávnění státního zástupce patří podání obžaloby. Jen on a nikdo jiný rozhoduje, zda trestní věc bude projednána před soudem nebo ne. Obžalobu je státní zástupce oprávněn podat po skončení vyšetřování za předpokladu, že výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud.⁷³ Obžaloba může

---

⁷³ Ustanovení § 176 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

být podána jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání.⁷⁴ Náležitosti usnesení o zahájení trestního stíhání v souladu s ust. § 160 odst. 1 tr. řádu jsem popsala v jiné kapitole své práce. Návrh na podání obžaloby podává dozorujícímu státnímu zástupci policejní orgán s kompletním spisovým materiálem.

Mezi další výlučná oprávnění státního zástupce patří rozhodnutí o zastavení, podmíněném zastavení nebo přerušení trestního stíhání. Dále postoupení věci jinému orgánu. Toto oprávnění souvisí s ust. § 159a odst. 1 písm. a) nebo b) tr. řádu.

Další výlučná oprávnění státního zástupce se již netýkají způsobu uzavření trestní věci, ale souvisí spíše se zajištěním plynulého průběhu trestního řízení a mírou dokazování v něm. Jedná se o rozhodnutí propuštění obviněného z vazby, nařízení zajištění majetku obviněného, či zrušení takového zajištění, provést zajištění nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení nebo takové zajištění zrušit. Nařídít exhumaci mrtvoly, navrhnout vyžádání obviněného z ciziny nebo vydání evropského zatýkacího rozkazu nebo provést předběžné šetření v řízení o vydání do ciziny nebo v řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu.⁷⁵ Meritorní rozhodnutí státních zástupců týkající se zastavení trestního stíhání a postoupení věci jinému orgánu jsou novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. přezkoumávána nejvyšším státním zástupcem. Dle § 174a tr. řádu může nejvyšší státní zástupce do tří měsíců od právní moci rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců. Jedná se o mimořádný kasační prostředek. Nižší státní zástupci jsou povinni bezodkladně po právní moci rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jinému orgánu, tato doručit Nejvyššímu státnímu zastupitelství.⁷⁶ Nejvyšší státní zástupce je oprávněn z důvodu nezákonnosti usnesení zrušit a vrátit věc s pokynem nižšímu státnímu zástupci. Proti rozhodnutí nejvyššího státního zástupce nelze podat opravný prostředek.

---

⁷⁴ Ustanovení § 176 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁷⁵ Ustanovení § 175 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁷⁶ Ustanovení § 173a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

4. Zásady trestního řízení se zaměřením na zahájení trestního stíhání

Základní zásady trestního řízení jsou charakterizovány jako vůdčí ideje, na kterých trestní řád spočívá a které mají zásadní význam pro poznání smyslu trestního řízení jako celku, pro samotný výklad zákona a následnou praktickou aplikaci trestního řádu. Zároveň jsou podstatné pro další tvorbu práva.⁷⁷ Jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů.⁷⁸ Tyto jsou vymezeny v § 2 tr. řádu, nejedná se o uzavřený celek, kdy je nutné vycházet ze zásad, na kterých je postaven celý právní řád nikoliv jen odvětví trestního práva. Některé ze zásad mají přímo rovinu ústavněprávní a jsou garantovány Ústavou nebo Listinou. Mezi zásady ústavní síly patří zásada zajištění práva na obhajobu, presumpce nevinu, veřejnosti, ústnosti, zásada stíhání jen ze zákonných důvodů.⁷⁹

Každá ze zásad trestního řízení se neuplatní ve všech jeho stádiích stejně, případně se neuplatní vůbec. Jako příklad lze uvést zásadu obžalovací, kdy obžalobu smí podat toliko státní zástupce a užije se v hlavním líčení před soudem, kde dochází na jeho počátku k jejímu přečtení. Těžiště využití zásad trestního řízení se nachází v největší míře v řízení před soudem.

Ve své práci se budu zabývat zásadami, které jsou obsaženy v trestním řádu. A zaměřím se na ty, které souvisí s institutem zahájení trestního stíhání.

4.1 Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů

Tato je obsažena v ust. § 2 odst. 1 tr. řádu. Jedná se o stěžejní zásadu, která říká, že nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných

---

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 15.

⁷⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 109.

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 109.

důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Zásada navazuje na čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, která říká, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, které stanoví zákon.⁸⁰ Někdy bývá rovněž nazývána zásadou řádného zákonného procesu. To, že je zásadou nejvýznamnější je vyjádřeno rovněž v tom, že ji trestní řád uvádí na prvním místě.

Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů je konkrétně obsahově vyjádřena v institut zahájení trestního stíhání z toho hlediska, že orgány činné v trestním řízení nemohou samovolně zahajovat stíhání jakékoliv osoby, ale toliko po kumulativním splnění podmínek obsažených v ust. § 160 odst. 1 tr. řádu a samotné stíhání musejí provádět jen zákonným způsobem v souladu s trestním řádem. V případech uvedených v § 11 či 11a tr. řádu jsou orgány činné v trestním řízení povinny trestní stíhání nezahájit nebo v již zahájeném nepokračovat a to i když jsou jinak splněny všechny podmínky uvedené § 160 odst. 1 tr. řádu. Rovněž zásada stíhání jen ze zákonných důvodů působí jako jakýsi garant, že nebude bezdůvodně a nepřiměřeně zasahováno do práv a chráněných zájmů osob, proti kterým je trestní řízení vedeno. Orgány činné v trestním řízení jsou povinné postupovat přiměřeně k povaze závažnosti dané věci a s jistou zdrženlivostí vedoucí k co nejmenšímu zásahu do základních lidských práv a svobod.

Taktéž souvisí úzce s dokazováním, kdy k důkazu získanému nezákonným způsobem nebude v řízení před soudem přihlíženo. Takový postup orgánů činných v trestním řízení může vést až k zmaření účelu trestního řízení.

4.2 Zásada presumpce nevinny

Tato zásada je upravena v § 2 odst. 2 tr. řádu a říká, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud mu pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina.⁸¹ Domněnka nevinny je ústavním principem a její původ nalezneme v Deklaraci

---

⁸⁰ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁸¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

práv člověka a občana z roku 1789.⁸² Presumpce nevinny vyjadřuje objektivní stránku zákona.⁸³ Orgány činné v trestním řízení mají shromažďovat důkazy svědčící ve prospěch i neprospěch obžalovaného a teprve po jejich prozkoumání a vyhodnocení rozhodne soud, zda byla vina obviněného bezpečně a nepochybně prokázána. Z tohoto plyne na orgány činné v trestním řízení požadavek, aby postupovaly nezaujatě a nestranně. To ovšem neznamena, že by nemohly být realizovány již v přípravném řízení úkony jako je vazba či domovní prohlídka nebo prohlídka jiných prostor a pozemků mající spojitost s prověřovanou osobou, pokud jsou provedeny v souladu se zákonem a jsou účelné pro trestní řízení. Presumpce nevinny má zaručovat jakékoliv osobě, proti níž se trestní řízení vede, že k ní bude přistupováno tak, jako ke každé jiné osobě, bez předsudků a snižování jeho společenského, morálního a právního postavení, dokud jí nebude vyslovena vina odsuzujícím pravomocným rozsudkem. Presumpce nevinny se projevuje v mnoha oblastech trestního řízení, zejména při dokazování, při samotném rozhodování a při zacházení s obviněným.⁸⁴ Vyplyvají z ní dvě pravidla a to, že vina obviněného musí být prokázána a to bezpečně, a v případě, že se toto nepodaří, pak je nutné postupovat v souladu s pravidlem *in dubio pro reo*.

Obviněný sám nemusí prokazovat svoji nevinu, naopak orgány činné v trestním řízení prokazují jeho vinu a to za využití pouze zákonných prostředků.⁸⁵ Taktéž výpověď obviněného nesmí být žádným způsobem vynucována. Obviněný sám si stanoví způsob své obhajoby a jeho mlčení mu nesmí být přičítáno k tíži. Pokud přes vyčerpání všech dosažitelných důkazních prostředků zůstávají pochybnosti o vině obviněného a tyto nelze rozptýlit dalším dokazováním, musí být obviněný zproštěn obžaloby.

Zásada presumpce nevinny se uplatňuje v celém trestním řízení. Neplatí však dogma, že toto pravidlo je zcela absolutní. Zcela stěžejní v této věci bylo rozhodnutí Ústavního soudu o ústavní stížnosti vedené pod sp.zn. IV ÚS 154/02. Stěžovatel stížnost odůvodnil tím, že v řízení před soudem

---

⁸² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 110.

⁸³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 22.

⁸⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 112.

⁸⁵ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. vydání. Praha: Leges, 2008. s.25.

prvního a druhého stupně nebylo v trestním řízení respektováno pravidlo in dubio pro reo, vyplývající ze zásady presumpce nevinny. Sám byl odsouzen pro trestný čin porušování domovní svobody, kterého se dopustil tím, že bez dovolení vstoupil ze společné chodby do bytu poškozené, který následně celý prohledal s odůvodněním, že na chodbě ztratil mobilní telefon. Nereagoval na předchozí odpověď poškozené, že žádný mobilní telefon nemá. Důkazy v řízení byly toliko si navzájem odporující výpovědi obžalovaného a poškozené. Soudy prvního a druhého stupně jej uznali vinným na základě její výpovědi.

Ústavní soud judikoval, že stojí-li proti sobě dvě odlišné výpovědi – obžalovaného a poškozené, přičemž další důkazy ve věci nelze provést, nelze se ztotožnit s názorem, že je třeba vždy rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Uplatnění této zásady má být realizováno, dospěje-li soud k závěru, že se nelze přiklonit zcela k žádné z výpovědí. Pokud však soud po vyhodnocení takovéto důkazní situace dospěje k závěru, že jedna z výpovědí či skupiny výpovědí je pravdivá a její věrohodnost není ničím zpochybněna, a úvahy k tomuto závěru zahrne do odůvodnění svého rozhodnutí, nejsou splněny podmínky pro uplatnění zásady „v pochybnostech ve prospěch“, neboť soud pochybnosti nemá.⁸⁶

4.3 Zásada oficiality

Je obsažena v ust. § 2 odst. 4 tr. řádu a vyjadřuje požadavek na rychlou práci orgánů činných v trestním řízení, kdy tyto nestanoví-li zákon jinak, postupují v trestním řízení z úřední povinnosti.⁸⁷ Zájem společnosti je na co nejrychlejším objasnění trestného činu, zjištění jeho pachatele a jeho postavením před soud. Orgány činné v trestním řízení mají v trestním řízení postupovat z vlastní iniciativy. Zároveň jim tato zásada ukládá povinnost provést určitý úkon, jsou-li pro něj splněny zákonné předpoklady. Tato zásada se v plné míře uplatní u vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Policejní orgán je povinen toto usnesení vyhotovit, jsou-li skutečnosti

---

⁸⁶ Nález ÚS ze dne 11.11.2002, sp.zn. IV. ÚS 154/02

⁸⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

nasvědčující, že byl spáchán trestný čin, tohoto se měla dopustit konkrétní osoba a nejsou zde okolnosti vylučující zahájení trestního stíhání. Výjimkou z tohoto postupu jsou případy týkající se zvláště závažné organizované kriminality, kdy z taktických důvodů policejní orgán vyčká s vyhotovením usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu., kdy zahájení trestního stíhání pro jeden skutek by znemožnilo odhalit další skutky a jejich pachatelé by mohli trestnímu stíhání uniknout.⁸⁸

Zásada oficiality je prolomena zásadou obžalovací, na základě níž se může soud zabývat trestní věcí jen po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání.⁸⁹ Dalšími výjimkami ze zásady oficiality jsou otázky nároku náhrady škody, rozhodnutí o svědečném a znalečném, na návrh státního zástupce rozhoduje soud o vzetí obviněného do vazby, se vydává příkaz k provedení domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor a pozemků, k zajištění záznamu telekomunikačního provozu či k pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu.

4.4 Zásada legality

Znění zásady legality je obsaženo v ustanovení § 2 odst. 3 tr. řádu, dle kterého je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

Povinnosti státního zástupce rovněž upravuje zákon č. 293/1993 Sb., o státním zastupitelství. Státní zástupce nese na základě zásady legality odpovědnost stíhat pachatele všech trestných činů, o kterých se dozví, jsou-li k tomu zákonné předpoklady. Tedy státní zástupce je povinen podílet se společně s policejním orgánem na odhalování trestných činů, zjišťování jejich pachatelů, je-li naplněna míra pravděpodobnosti o spáchání trestného činu konkrétní osobou, vydat pokyn policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání dané osoby a po ukončení přípravného řízení podat obžalobu či ve zkráceném přípravném řízení návrh na potrestání soudu.

---

⁸⁸ Usnesení ÚS ze dne 1.4.2004, sp. Zn. II. ÚS 797/02

⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 21.

Jelínek zásadu legality považuje za důsledek zásady oficiality v otázce zahájení trestního stíhání.⁹⁰ Na základě zásady oficiality jsou orgány činné v trestním řízení povinny postupovat z úřední povinnosti a ve všech stádiích trestního řízení. Státní zástupce nebo policejní orgán naopak může zahájit trestní stíhání osoby a postupovat vůči ní z úřední povinnosti jen, jsou-li splněny požadavky zásady stíhání jen ze zákonných důvodů.⁹¹

Zásada legality má své výjimky. Tyto jsou obsaženy již v samotném jejím znění. Zásada říká „... pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, nestanoví jinak.“ Existují případy, kdy státní zástupce stíhat nesmí dále, kdy stíhat nemusí a kdy se rozhodne stíhání dočasně odložit. Tyto výjimky jsou totožné se zásadou oficiality, která jich má ještě více, a kterými jsem se již okrajově zabývala.

Opakem zásady legality je zásada oportunity, která umožňuje státnímu zástupci, aby upustil od trestního stíhání pachatele trestného činu, ačkoliv jsou k tomu splněny všechny zákonné předpoklady z důvodu neúčelnosti trestního stíhání. Zejména se jedná o případy, kdy pachatel za jiný trestný čin obdržel přísnější trest, než který mu hrozí za nový skutek nebo lze takovýto trest očekávat.

4.5 Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy je obsažena v ust. § 2 odst. 5 tr. řádu a je vyjádřena tak, že orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v trestním řádu a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro jejich rozhodnutí.⁹²

Jelínek definuje pojem materiální pravda jako označení pro způsob zjišťování podkladů pro rozhodnutí a možnosti zjišťovat skutkový stav.⁹³ Nelze ovšem chápat materiální pravdu jako požadavek zákonodárce na zjištění absolutní pravdy. Toto by bylo v mnoha případech nemožné a zároveň by to vedlo k neúměrně dlouhému trestnímu řízení. Proto v různých

---

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 117.

⁹¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 117.

⁹² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁹³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 127.

stádiích trestního řízení je míra požadavku na zjištění skutkového stavu různě vysoká. V případě vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti.⁹⁴ K podání obžaloby státním zástupcem musí být míra pravděpodobnosti ještě vyšší. A k samotnému vydání odsuzujícího rozsudku se musí rovnat téměř jistotě. Často se používá termín dosažení „praktické jistoty.“ Nicméně ani zde nejde o jistotu absolutní, i když se jí musí blížit. Kdyby byla vyžadována jistota absolutní, nemohly by existovat justiční omyly, ale zároveň by zůstalo mnoho pachatelů trestných činů bez trestu.

Rovněž orgány činné v trestním řízení musejí při zjišťování skutkového stavu věci postupovat v souladu se zákonem. Zde dochází k propojení se zásadou zákonného procesu. Zjišťování pravdy za každou cenu při porušování zákonných limitů je nepřípustné a takto opatřené důkazy jsou v řízení před soudem nepoužitelné.

Zásada materiální pravdy stanovuje požadavek při zjišťování skutkového stavu na kvalitu skutkových zjištění, na předmět dokazování a na jeho rozsah.⁹⁵ Tedy zda důkazy opatřené orgány činnými v trestním řízení souvisí s prověřovaným trestným činem a osobou podezřelého, zda jsou to důkazy věrohodné a získané zákonnými prostředky a zda jsou dostačující k prokázání viny podezřelého.

Opakem zásady materiální pravdy je zásada formální pravdy, která však nemá v souvislosti s institutem zahájení trestního stíhání souvislost a je využívána spíše v civilním řízení, proto se jí zde nebudu věnovat.

4.6 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 6 tr. řádu. Tato uvádí, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.⁹⁶ Zásada se uplatní v celém trestním řízení, i když nejvyšší měrou v řízení před soudem. Již

---

⁹⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. 356s.

⁹⁵ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. vydání. Praha: Leges, 2008. s.22.

⁹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

v přípravném řízení jsou orgány činné v trestním řízení povinny nashromážděné důkazy průběžně vyhodnocovat a na jejich základě vydat příslušné rozhodnutí. V případě, že policejní orgán vyhodnotí důkazy tak, že vydá usnesení o zahájení trestního stíhání, měl by v odůvodnění usnesení uvést, které důkazy se mu podařilo ve věci shromáždit, dále uvést, které důkazy jej vedly ke sdělení obvinění konkrétní osobě za prověřovaný trestný čin a proč u těchto důkazů jim přikládal vyšší míru pravděpodobnosti, že se skutek stal. Policejní orgán by měl rovněž v odůvodnění usnesení uvést důkazy svědčící ve prospěch obviněného a rovněž odůvodnit, proč i přes tyto důkazy zahájil trestní stíhání obviněného. I přes to, že usnesení o zahájení trestního stíhání osoby podezřelé jako obviněné mění její postavení v trestním řízení a je do určité míry významné, nejedná se o rozhodnutí ve věci samé, kdy je podána obžaloba a obžalovaný je uznán vinným. Před tímto probíhá ještě vyšetřování a poté řízení před soudem, kdy v obou těchto stádiích trestního řízení jsou opět vyhledávány a přezkoumávány důkazy a je na uvážení soudu, jak nashromážděné důkazy vyhodnotí.

Zásada volného hodnocení důkazů nutí orgány činné v trestním řízení přihlídnout ke skutkovým okolnostem individuálního případu. Judikatura v rozhodování soudů v návaznosti na ustálený postup státních zastupitelství a policejních orgánů v opatřování a hodnocení důkazů o daných typech trestných činů existuje, je však vždy nutné přihlížet ke specifikům konkrétního případu, která mohou znatelně ovlivnit vyhodnocení důkazních prostředků. V žádném případě se však nejedná o libovůli při vyhodnocování důkazů a rozhodování na základě nich.

Volné hodnocení důkazů je v přímém protikladu k zákonné teorii důkazní neboli pevného hodnocení důkazů podle stanovených měřítek a právní síly jednotlivých důkazů.

4.7 Zásada rychlosti řízení

Je vyjádřena v rámci zásady oficiality v ustanovení § 2 odst. 4 tr. řádu a v rámci ní požaduje po orgánech činných v trestním řízení projednání věci

každého co nejrychleji bez zbytečných průtahů.⁹⁷ Zásada klade důraz na práci orgánů činných v trestním řízení v tom směru, že vyžaduje, aby byly vyhledány důkazy, provedeno jejich vyhodnocení a v případě, že jsou splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání konkrétní osoby, aby této bylo sděleno obvinění a pachatel trestného činu byl v co nejkratší době postaven před soud. Rychlost řízení je důležitá s ohledem na výchovný účel trestu a taktéž se vytrácí vypovídající hodnota důkazů. Zájem na rychlé prověření věci mohou mít i osoby zúčastněné na řízení, proto obviněný i poškozený mohou kdykoliv v průběhu přípravného řízení upozornit na průtahy, které státní zástupce musí neprodleně přezkoumat. Zákon rovněž stanoví v ust. § 159, 167 a 174 tr. řádu lhůty ke skončení jednotlivých fází přípravného řízení i řízení před soudem. Tyto lhůty bývají zejména u skutkově složitějších hospodářských trestných činů opakovaně prodlužovány. Lhůty jsou rovněž stanoveny i pro obviněného. Zejména lhůta k podání opravného prostředku. Lhůta podání stížnosti proti usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu činí ze zákona tři dny. Rovněž je státní zástupce vázán lhůtou k přezkoumání stížnosti obviněného a rozhodnutí o opravném prostředku. Všechny lhůty stanovené trestním řádem mají za cíl motivovat orgány činné v trestním řízení k rychlému postupu ve věci a omezit neúměrnému protahování trestního řízení.

4.8 Zásada zajištění práva na obhajobu

Zásada zajištění práva na obhajobu je uvedena v ustanovení § 2 odst. 13 tr. řádu, který stanoví, že ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce. Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny mu umožnit plné uplatnění jeho práv.⁹⁸

Tato zásada má ústavněprávní charakter a jejím cílem je ochránit práva a oprávněné zájmy osoby, proti níž se trestní řízení vede tak, aby byly náležitě a včas objasněny skutečnosti, které tuto osobu viny zbavují nebo ji

---

⁹⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

aspoň zmírňují.⁹⁹ V souvislosti se sdělením obvinění se tato zásada plně využije při vyhotovení usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu, kdy nedílnou součástí tohoto usnesení musí být rovněž poučení o opravném prostředku, který umožňuje obviněnému důsledky pro něj plynoucí mu z doručeného usnesení zvrátit. Nechat usnesení dozorujícím státním zástupcem přezkoumat a to jak po formální tak věcné stránce a rovněž v rámci svého opravného prostředku využít možnosti navrhnout důkazy, které dosud policejní orgán v přípravném řízení neprovedl, a které pomáhají jeho obhajobě.

Součástí usnesení o zahájení trestního stíhání konkrétního pachatele bývá u závažnějších trestných činů, za něž hrozí pachateli trest odnětí svobody na pět a více let nepodmíněně, bývá rovněž poučení o nutné obhajobě. Toto poučení není obligatorní náležitostí usnesení a obviněný může být, o nutnosti zvolit si svého obhájce nebo mu bude soudem ustanoven, poučen dodatečně po převzetí usnesení. Toto poučení může být učiněno při výslechu obviněného do protokolu nebo může být mu doručeno úplně samostatně, praxe však nejčastěji toto poučení připojuje k usnesení o zahájení trestního stíhání.

Zásada stanoví, že právo na obhajobu má každý, proti němuž se vede trestní řízení. Zákon má na mysli nejen osobu obviněného, kterému již bylo sděleno obvinění, ale i osobu podezřelého. Rovněž zadržený má právo na obhajobu a v rámci ní právo zvolit si obhájce. V rámci nutné obhajoby má však pouze obviněný nárok na to, aby mu byl obhájce ustanoven soudem. Zadržený ani podezřelý toto právo nemají dokud jim nebude sděleno obvinění a nezmění se jejich postavení v rámci přípravného řízení.

Obsahem práva na obhajobu je možnost obviněného hájit se sám a prostředky dle vlastního rozhodnutí. Mít obhájce a radit se s ním o způsobu obhajoby a požadovat po orgánech činných v trestním řízení, aby stejně objasňovaly okolnosti svědčící v jeho prospěch jako v neprospěch, předkládat a navrhnout důkazy. A užívat v trestním řízení svého mateřského jazyka případně jazyka, o kterém obviněný prohlásí, že jej ovládá.¹⁰⁰

---

⁹⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 23.

¹⁰⁰ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. vydání. Praha: Leges, 2008. s.24.

V rámci trestního řízení musejí být veškeré dokumenty důležité pro trestní řízení zejména usnesení o zahájení trestního stíhání přeloženy obviněnému do jeho mateřského jazyka či do jazyka, který ovládá. Lhůta k podání opravného prostředku začíná cizinci obviněnému běžet až od doručení překladu usnesení o sdělení obvinění nikoliv originálu. A to z důvodu, aby nebyla krácena jeho právo na obhajobu a obviněný měl možnost se k věci, která se mu klade za a vinu, vyjádřit.

5. Zahájení trestního stíhání

Nasvědčují-li prověřováním dle § 158 tr. řádu zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného, pokud není důvod k postupu dle § 159a tr. řádu nebo § 159b tr. řádu.¹⁰¹

Účelem zahájení trestního stíhání je provedení do života zásady stíhání jen ze zákonných důvodů. Trestní stíhání se smí vést jen proti konkrétní osobě a jen jestliže jsou dostatečně odůvodněny závěry, že tato osoba se dopustila jednání, které naplňuje všechny znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu.

Usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 tr. řádu odděluje postup před zahájením trestního stíhání od fáze vyšetřování. Jeho vydáním započne vyšetřování. Zároveň se jedná o začátek trestního stíhání.

Aby mohlo být zahájeno trestní stíhání, musí být současně naplněny tyto podmínky:¹⁰²

- a) dán podnět k zahájení trestního stíhání
- b) existující skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, odůvodňující dostatečně závěr, že jej spáchala určitá osoba¹⁰³
- c) nedostatek okolností vylučujících zahájení

Závěr, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán konkrétní trestný čin, a že byl spáchán určitou osobou, nemusí být neměnný, postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti podobného závěru.¹⁰⁴ Míra prokázání trestné činnosti konkrétní osoby je v usnesení o zahájení trestního stíhání nižší než v obžalobě. Na druhou stranu nelze zahájit vyšetřování vydáním usnesení bez konkrétně doložených skutečností.

---

¹⁰¹ Ustanovení § 160 odst. 1 - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

¹⁰² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 463.

¹⁰³ NOVOTNÝ, F. a kol.: *Trestní zákoník 2010 : stav k 1. 4. 2010 - komentář, judikatura, důvodová zpráva*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2010. s. 288.

¹⁰⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 463.

Zjištěnými skutečnostmi se tedy rozumějí skutečnosti zjištěné zejména dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu. Jedná se o postupy, jimiž orgány k tomu oprávněné zjišťují, objasňují a prověřují skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující k zjištění pachatele.¹⁰⁵

5.1 Orgány oprávněné zahájit trestní stíhání

Orgánem, který nejčastěji rozhoduje o zahájení trestního stíhání je policejní orgán. Nelze zde však uplatnit vymezení policejního orgánu dle ust. § 12 odst. 2 tr. řádu, které je obecné, ale je nutno vycházet z ust. § 161 odst. 2 tr. řádu. Jelikož již samo usnesení o zahájení trestního stíhání tvoří počátek vyšetřování, může zahájit trestní stíhání pouze policejní orgán oprávněný vést vyšetřování.¹⁰⁶ Nejčastěji se jedná o službu kriminální policie a vyšetřování a podle druhu trestné činnosti věcně příslušné oddělení obecné nebo hospodářské kriminality. Blíže je struktura policie vymezena v zákoně č. 283/1991 Sb.. Ve zvláštních případech může dojít k zahájení trestního stíhání i jiným policejním orgán. Jedná se většinou o provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů, kdy věc nesnese odkladu a není možnost zajistit přítomnost příslušného policejního orgánu, oprávněného vést vyšetřování. Po provedení výše uvedených úkonů je neprodleně celá věc dle ust. § 162 odst. 1 tr. řádu postoupena oprávněnému policejnímu orgánu.

Domnívám se, že k takovéto situaci dochází v současné době již jen výjimečně, jelikož na základě závazného pokynu policejního prezidenta č. 30/2009 jsou ustanoveny nepřetržitě službu konající tříčlenné výjezdové týmy složené z vyšetřovatele, tzv. operativce a kriminalistického technika, kteří jsou schopni pokrýt nápad trestné činnosti na daném území a zajistit provedení nejdůležitějších procesních úkonů, které nesnesou odkladu.¹⁰⁷

K vydání usnesení dle ust. § 160 odst. tr. řádu je oprávněn v určitých případech i státní zástupce. Jedná se o postup dle ust. § 174 odst. 2 písm.

---

¹⁰⁵ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 613.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1214.

¹⁰⁷ ZPPP č. 30/2009 Sb., kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení

c) tr. řádu, kdy nahrazuje činnost policejního orgánu.¹⁰⁸ Takto může učinit v rámci dozoru nad zachováním zákonnosti přípravného řízení u skutkově složitých trestních věcí, kde je kladen zvlášť velký důraz na procesní správnost věci. Například z důvodu, že již nebude možnost dané úkony zopakovat. Jedná se o právo státního zástupce nikoliv povinnost. Obligatorně státní zástupce vede trestní řízení a zahajuje trestní stíhání u trestných činů spáchaných příslušníky Policie ČR a příslušníky Bezpečnostní informační služby a příslušníky Úřadu pro zahraniční styky a informace. Jedná se o jeho výlučné oprávnění dle ust. § 161 odst. 3 tr. řádu.

Dalším případem, kdy státní zástupce je oprávněn zahájit trestní stíhání, je při zkráceném přípravném řízení.¹⁰⁹ Před podáním návrhu na potrestání soudu neshledá státní zástupce důvody pro jeho podání. Naopak, aby mohl realizovat návrh na vzetí obviněného do vazby, rozhodne o zahájení trestního stíhání dle ust. § 179e tr. řádu.

5.2 Forma zahájení trestního stíhání

Trestní stíhání lze v současné době zahájit pouze usnesením. Tento způsob zavedla novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., na jejímž základě byl nahrazen neformální úkon sdělení obvinění policejním orgánem čistě formálním vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Přibyl také opravný prostředek proti zahájení trestního stíhání a to ve formě stížnosti, která ale nemá odkladný účinek. Co se týče samotného institutu zahájení trestního stíhání, zůstává zachován ve své původní podobě v té míře, že znamená změnu právního postavení osoby, proti níž se řízení vede. Tedy změnu v postavení z podezřelého na obviněného.¹¹⁰

Ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu nám stanovuje požadavky na obsahovou stránku usnesení o zahájení trestního stíhání. To musí obsahovat popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku

---

¹⁰⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1215.

¹⁰⁹ FENYK, J.: *Veřejná žaloba: Díl první - Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. 1. vydání. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2002. s. 218.

¹¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1208.

spatřován. Obviněný musí být v usnesení o zahájení trestního stíhání označen stejnými údaji, jaké jsou uvedeny o osobě obžalovaného v rozsudku. V odůvodnění usnesení je třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání.¹¹¹ Nejdůležitější částí usnesení o zahájení trestního stíhání je výroková část, jelikož je přejímána policejním orgánem do návrhu na podání obžaloby a státní zástupce na jeho základě podává obžalobu. Z těchto důvodů by měl být zvláště pečlivě proveden popis skutku.

Popis skutku je slovní vyjádření děje, který zakládá trestní odpovědnost pachatele.¹¹² Požadavek co nejpřesnějšího popisu skutku je vyjádřen v tom, že skutek nesmí být zaměnitelný s jiným a zároveň musí obsahovat veškeré náležitosti uvedené v ust. § 160 odst. 1 tr. řádu. Častá chyba, které se policejní orgán dopouští, při vydání usnesení o zahájení trestního stíhání je nedostatečné uvedení subjektivní stránky trestného činu v popisu skutku. Odborná veřejnost často doporučuje použít přesnou transformaci základní skutkové podstaty trestného činu s doplněním konkrétních údajů o osobách, místě, použitých prostředcích, škodě atd., kdy však samotný požadavek na zavinění a jeho formu je již v zákoně vyjádřen. Avšak i zavinění, jakož, i další okolnosti skutku, mohou v průběhu vyšetřování doznat změn, jelikož policejní orgán na začátku trestního řízení pracuje se základními informacemi, které jsou v průběhu řízení upřesňovány. Jak neopomenout popsat nejdůležitější body skutku nám může pomoci kriminalistické pravidlo, které požaduje zodpovězení základních otázek – co, kdy, kde, komu a jak se stalo. Tyto nám popisují objektivní stránku trestného činu.¹¹³

R. II. ÚS 369/05 –... má být najisto postaveno, pro co je obviněný stíhán a k čemu se má vyjadřovat, a následně se hájit způsobem, jaký uzná za vhodný, využít pomoci obhájce, a dalších práv mu přiznaných v rámci trestního řízení.

---

¹¹¹ § 160 odst. 1 - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

¹¹² VONDRUŠKA, F.: K otázce zákonnosti usnesení o zahájení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 7. č. 12. s. 6.

¹¹³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 325.

Ke shrnutí lze tedy uvést, že skutek musí být popsán v usnesení o zahájení trestního stíhání tak, aby popis vyjadřoval všechny zákonné znaky trestného činu, pro který se trestní stíhání zahajuje, včetně zavinění (jeho formy).V průběhu trestního řízení se mohou některé skutečnosti dále měnit v závislosti na dalším objasňování činu, avšak musí být zachována totožnost skutku^{114, 115}.

Další podmínkou, která musí být splněna, je vydání usnesení oprávněným orgánem. Zjistí-li státní zástupce, že usnesení o zahájení trestního stíhání bylo vydáno policejním orgánem, který není věcně příslušný, postupuje dle ust. § 157 odst. 2 písm. b) tr. řádu. Tedy odejme věc policejnímu orgánu a učiní opatření, aby byla věc přikázána jinému věcně příslušnému policejnímu orgánu.

Trestný čin je nutno v usnesení správně kvalifikovat, tedy uvést jeho slovní i paragrafové označení. Pokud v průběhu vyšetřování vyjde najevo, že se obviněný dopustil dalšího skutku, pro který zatím nebylo zahájeno trestní stíhání, není zde překážka litispendence¹¹⁶, rozhodne policejní orgán opět o zahájení trestního stíhání pro tento nový skutek. Stejný postup se uplatní i na nový dílčí útok pokračujícího trestného činu, který nebyl v prvním usnesení o zahájení trestního stíhání obsažen. Pokud dodatečně vyjde najevo, že se na spáchání trestného činu podílela další osoba a to buď jako spolupachatel nebo ve formě účastenství, rozhodne policejní orgán o vydání nového usnesení o zahájení trestního stíhání.¹¹⁷ Na základě prováděného přípravného řízení mohou být zajištěny důkazní prostředky, které podmiňují přísnější právní kvalifikaci. Pokud se takto stalo až po vydání usnesení dle § 160 tr. řádu, tak je třeba se změnou právní kvalifikace obviněného seznámit. O seznámení učiní policejní orgán záznam do protokolu. Nastalý procesní

---

¹¹⁴ Totožnost skutku - je zachována, bude-li zachována alespoň buď totožnost jednání nebo totožnost následku. Totožnost skutku nemění okolnosti, které pouze individualizují skutek, zejména pokud jde o čas a místo spáchání trestného činu, formu zavinění, rozsah následku, způsob provedení, pohnutku. Také zůstává totožnost skutku zachována, pokud dojde pouze k upřesnění jednání obviněného.

¹¹⁵ VONDRUŠKA, F.: K otázce zákonnosti usnesení o zahájení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 7. č. 12. s. 7.

¹¹⁶ Z lat. věci již zahájené

¹¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1228.

stav je třeba vždy opětovně vyhodnotit. Změna právní kvalifikace může hrát roli při délce trvání vazby.

Proti vydání usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu je přípustný opravný prostředek. Zákon jím stanoví stížnost, která ale nemá dle ust § 160 odst. 7 odkladný účinek. Stížnost může podat obviněný nebo oprávněná osoba.¹¹⁸ Policejní orgán je povinen stížnost spolu se spisovým materiálem postoupit dozorujícímu státnímu zástupci, který o stížnosti bezodkladně rozhodne. Stížnost je nutno podat v zákonné lhůtě tří dnů, kdy je možné již podanou stížnost do 14 dnů doplnit a odůvodnit. Stížnost se podává u orgánu, který napadené rozhodnutí vydal. I po přijetí stížnosti proti usnesení policejního orgánu, může tento nadále shromažďovat důkazní materiál. Musí však vyčkat do rozhodnutí státního zástupce s úkony, kterých má právo se zúčastnit obviněný nebo jeho obhájce. Odkladný účinek není stížnosti přiznán hlavně s ohledem na zajišťovací instituty jako je vazba, do které může být vzat pouze obviněný. Pokud by si ihned při vydání usnesení o zahájení trestního stíhání obviněný podal stížnost, nebylo by možné vzít jej do vazby a hrozilo by i nadále nebezpečí útěku, skrývání se obviněného, pokračování v trestné činnosti nebo působení na svědky. Tím by mohlo dojít k celkovému zmaření trestního stíhání.

Samotné usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání je chápáno jako rozhodnutí svého druhu ve formě opatření. Proto proti němu lze využít opravných prostředků, které umožňuje trestní řád. Nelze proti němu podat ústavní stížnost. K tomuto není samotné usnesení způsobilé. Ústavní stížnost by mohl obviněný proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání podat toliko, zasahovalo-li by ne samotnou formou, ale jiným zásahem, například vazbou, do jeho základních lidských práv.¹¹⁹

---

¹¹⁸ VANTUCH, P.: Zahájení trestního stíhání a jeho účinky vůči podezřelému od 1.1.2003. *Trestněprávní revue*, 2003, roč. 9. č. 1, s. 28.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 408/99

5.3 Účinky usnesení o zahájení trestního stíhání

Zahájení trestního stíhání lze chápat jako jakýsi předěl, který významně ovlivňuje další průběh trestního řízení. U zahájení trestního stíhání rozlišujeme dva účinky.¹²⁰ Někdy také odborná literatura hovoří o tzv. teorii dvojího účinku. Usnesení dle ust. § 160 tr. řádu ovlivňuje další postup orgánů činných v trestním řízení ve věci a zpřísňuje procesní podmínky, za kterých může být dále vedeno vyšetřování. Druhý účinek směřuje vůči podezřelému, jehož právní postavení se změní a s ním i rozsah práv, které zákon této osobě po změně právního postavení připisuje. Proto okamžik doručení usnesení o zahájení trestního stíhání podezřelému musí být určitý a najisto postavený.¹²¹

Při srovnání předchozí právní úpravy před novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb., kdy se trestní stíhání zahajovalo opatřením vyšetřovatele. Docházelo ke sdělení obvinění osobě podezřelé z trestného činu a to nejpozději na počátku prvního výslechu. O sdělení obvinění učinil vyšetřovatel záznam.¹²² Sdělení obvinění mohlo být buď vyhlášeno ústní formou podezřelému a záznam učiněn přímo do prvního protokolu o výslechu obviněného, jehož jednu kopii dostal obviněný nebo předáním zvlášť vyhotoveného záznamu o sdělení obvinění při prvním výslechu obviněného s tím, že na jeho poslední stranu obviněný podepsal datum a čas převzetí, případně k jeho doručení mohly být využity poštovní služby. Ve všech případech sdělením obvinění nebo převzetím záznamu o sdělení obvinění současně došlo ke změně právního postavení podezřelého na obviněného a k zahájení trestního stíhání. Sdělení obvinění bylo prováděno formou opatření, jednalo se o neformální úkon, proti němuž nebylo možno podat opravný prostředek.¹²³ Opis záznamu o sdělení obvinění byl vyšetřovatel povinen doručit do 48 hodin státnímu zástupci, ten mohl v rámci své pravomoci při vykonávání dozoru nad zachováním zákonnosti

---

¹²⁰ VANTUCH, P.: K účinkům obvinění sděleného do 31.12.2001 a doručení obviněnému po 1.1.2002. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 13. č. 6-7, s. 83.

¹²¹ Srov. ŠÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PURÝ, F.: *Trestní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 647.

¹²² VLACH, M.: Zahájení trestního stíhání. *Trestní právo*, 2002, roč. 4. č. 8, s. 18.

¹²³ VANTUCH, P.: K účinkům obvinění sděleného do 31.12.2001 a doručení obviněnému po 1.1.2002. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 13. č. 6-7, s. 85.

přípravného řízení rozhodnout o zrušení sdělení obvinění dle ust. § 174 odst. 1 písm. e) tr. řádu. Jednalo se o jedinou možnost, jak zabránit účinnosti sdělení obvinění.

Velkým nedostatkem tehdejší úpravy byl strohý popis skutku, v němž je spatřován trestný čin a v obvinění nedostačující odůvodnění. Tato praxe do značné míry nenaplňovala základní zásadu trestního řízení a to, že nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon.¹²⁴

Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. se vrátila zpět k právní úpravě před rokem 1993, kdy zahájení trestního stíhání bylo činěno usnesením dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu a proti usnesení byl možný opravný prostředek v podobě stížnosti.¹²⁵ Tedy opět vešel v účinnost formální procesní úkon.

Zahájení trestního stíhání podle současné právní úpravy rozlišuje, jak již bylo výše uvedeno, dva základní účinky, které má usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu. A to účinek ve vztahu k obviněnému a účinek z hlediska počátku fáze vyšetřování. Účinky k obviněnému i k dalšímu postupu orgánů činných v trestním řízení ve věci, oproti právní úpravě před rokem 2002, nenastávají společně v jednom okamžiku, ale v různém časovém horizontu. Blíže je popíši v následujících podkapitolách.

5.3.1 Účinky na další postup orgánů činných v trestním řízení

K vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu jsou oprávněny orgány činné v trestním řízení za předpokladu, že je zde vysoká míra pravděpodobnosti, že byl spáchán trestný čin a spáchala jej konkrétní osoba. Zákon nevyžaduje tzv. sto procentní jistotu, jelikož i ve fázi vyšetřování a následně před soudem v hlavním líčení probíhá dokazování, které může do trestní věci přinést nové skutečnosti. Zákon si vystačí s vyšší mírou pravděpodobnosti u ztotožněného pachatele. Usnesení o zahájení trestního stíhání je pro další postup orgánů činných v trestním řízení účinné

---

¹²⁴ Ustanovení § 2 odst. 1 Zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním.

¹²⁵ POLOČEK, P.: Možnosti obhájce v trestním řízení před sdělením obvinění. *Bulletin advokacie*, 1997, roč. 7. č. 8, s. 44.

již od svého vydání. A to i přesto, že zákon dovoluje proti usnesení o zahájení trestního stíhání podat opravný prostředek v podobě stížnosti, které ovšem nepřiznává odkladný účinek.¹²⁶ Orgány činné v trestním řízení nemusí tedy čekat na nabytí právní moci usnesení a mohou postupovat ve vyhledávání, zajišťování a fixaci dalších důkazních materiálů. Při tomto konání je ale vyloučeno provádění těch úkonů, kterých se má právo zúčastnit obviněný nebo kterých by se mohl zúčastnit obviněný případně jeho obhájce.¹²⁷ Výjimkou z tohoto je pouze provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů. Ustanovení § 165 tr. řádu vzhledem k ust. §§ 32 a 33 tr. řádu ovšem nebrání orgánům činným v trestním řízení shromažďovat důkazní materiály např. listinné nebo věcné podoby. Pokud by orgány činné v trestním řízení prováděly procesní úkony bez umožnění přítomnosti obhájce obviněného, případně před rozhodnutím státního zástupce o padané stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání, šlo by o porušení práva obviněného na obhajobu dle ust. § 2 odst. 13. tr. řádu¹²⁸ a i vážnou procesní vadu, kdy tyto úkony by bylo nutno zopakovat.

5.3.2 Účinky k osobě, vůči níž se trestní stíhání vede

Usnesení o zahájení trestního stíhání má právní důsledky vůči osobě, proti které bylo trestní stíhání zahájeno. Účinky usnesení o zahájení trestního stíhání nastávají vůči osobě, proti níž se řízení vede, až doručením opisu usnesení do vlastních rukou bez možnosti uložení. Vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání se mění právní postavení podezřelé osoby, a proto je zvýšen požadavek na doručování, jelikož je nezbytné, aby se osoba, která má být převzetím usnesení obviněná,¹²⁹ prokazatelně seznámila se skutečnostmi, které se jí kladou za vinu.

---

¹²⁶ VLACH, M.: Zahájení trestního stíhání. *Trestní právo*, 2002, roč. 4. č. 8, s. 17.

¹²⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1209.

¹²⁸ Ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce, všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny mu umožnit uplatnění jeho práv.

¹²⁹ POLOČEK, P.: Možnosti obhájce v trestním řízení před sdělením obvinění. *Bulletin advokacie*, 1997, roč. 7. č. 8, s. 46.

Zahájení trestního stíhání podezřelé osoby jako obviněné má vliv i na další procesní úkony, které se bezprostředně obviněného týkají. Pouze obviněného lze vzít do vazby (§ 68 tr.ř.), vydat příkaz k zatčení (§ 69 tr.ř.), dočasně zadržet obviněného před rozhodnutím o vazbě (§ 75 tr.ř.), vyšetřit duševní stav obviněného (§ 116 tr.ř.), a nelze opomenout ani možnost výkonu práv obhajoby (§ 165 tr.ř.).¹³⁰

Dle ust. § 160 odst. 2 tr. řádu opis usnesení o zahájení trestního stíhání je třeba obviněnému doručit nejpozději na počátku prvního výslechu a do 48 hodin státnímu zástupci a obhájci. U obhájce začíná lhůta k doručení běžet od jeho zvolení nebo ustanovení.

Povinnost policejního orgánu doručit usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému nejpozději na počátku jeho prvního výslechu odkazuje na § 160 odst. 1 tr. řádu v první větě, kde je stanoveno, že se neprodleně zahájí trestní stíhání určité osoby, je-li vysoká míra pravděpodobnosti, že tato osoba spáchala konkrétní trestný čin.

K předání usnesení o zahájení trestního stíhání před prvním výslechem obviněného dochází v policejní praxi nejčastěji při nápadu trestné činnosti, kdy bylo zjištěno, že došlo k trestnému činu, pravděpodobný pachatel je nejlépe ještě na místě činu zadržen, dojde k ohledání místa činu, jeho dokumentaci, k zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu a podání vysvětlení podezřelé osoby a svědků dle ust. § 158 odst. 5 tr. řádu, následně je vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání a zároveň je proveden výslech obviněného.¹³¹ Toto se děje ve většině případů při tzv. výjezdech, kdy tříčlenná skupina složená z vyšetřovatele, kriminalisty operativce a kriminalistického technika je přivolána na místo činu, kde byl zadržen pachatel. Nejčastějšími případy takového postupu jsou krádeže vloupáním do objektů. V závažnějších případech bývá vyrozuměn dosahový státní zástupce, který rozhodne, zda se jedná o vazební věc nebo vyšetřování obviněného bude probíhat na svobodě.

Pokud se policejnímu orgánu nepodaří doručit usnesení o zahájení trestního stíhání, kterým má být sděleno obvinění, připadají v úvahu dvě

---

¹³⁰ VANTUCH, P.: K účinkům obvinění sděleného do 31.12.2001 a doručení obviněnému po 1.1.2002. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 13. č. 6-7, s. 89.

¹³¹ POLOČEK, P.: Možnosti obhájce v trestním řízení před sdělením obvinění. *Bulletin advokacie*, 1997, roč. 7. č. 8, s. 46.

varianty řešení. První z nich je, že se po osobě, jejíž pobyt není znám, vyhlásí celostátní pátrání.¹³² Poté, co bude zjištěn její pobyt, se jí usnesení dle ust. § 160 tr. řádu bezodkladně doručí do vlastních rukou. Nejčastěji se toto podaří v případech, kdy je osoba kontrolována např. hlídkou dopravní policie. Pokud je zjištěno, že se daná osoba nachází v pátrání, je po předchozím souhlasu státního zástupce zadržena a je jí předáno usnesení dle § 160 tr. řádu. Druhou variantou trestního stíhání bez obviněného je řízení proti uprchlému, kterému se ale budu věnovat podrobněji v jiné kapitole mé práce.

5.4 Význam zahájení trestního stíhání

Význam zahájení trestního stíhání spočívá v tom, že:¹³³

- 1) Trestní stíhání se začíná vést proti určité osobě, obviněnému. Obviněný na svou obhajobu může uplatnit veškerá práva, která mu přiznává zákon. Jedním z nejvýznamnějších práv je možnost ihned si zvolit svého obhájce a využít možnosti jeho právní pomoci. V případech uvedených v ust. § 36 tr. řádu obviněný dokonce mít obhájce musí.
- 2) Zahájení trestního stíhání je podmínkou pro provádění některých úkonů a vydání určitých rozhodnutí. Patří sem rozhodnutí o vazbě, o vyšetření duševního stavu obviněného, o zadržení, prvotní výslech obviněného, účast obhájce u procesních úkonů.
- 3) Je určen předmět trestního řízení. Tento musí být téměř neměnný i v dalších stádiích trestního řízení, tedy hlavně v řízení před soudem, jelikož dle § 176 odst. 2 tr. řádu obžalobu lze podat jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání a soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.

---

¹³² KYBIC, P. K problematice řízení proti uprchlému. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č. 2, s. 63.

¹³³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s.468-469.

4) Sdělení obvinění hraje významnou roli u trestných činů pokračujících. Sdělením obvinění je ukončen skutek, který se klade obviněnému za vinu. Pokud i nadále pokračuje obviněný v trestné činnosti, tak se jedná o nový trestný čin.¹³⁴

5) Vyhotovením usnesení dle ust. § 160 tr. řádu, kterým se sdělí obvinění pro trestný čin, o jehož promlčení jde, se následně přerušuje promlčecí doba trestního stíhání podle § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. V rozhodnutí ze dne 1.2.2006, sp. zn. 4 Tz 189/2005 se Nejvyšší soud vyslovil k přerušení účinku běhu promlčecí doby a to ve smyslu, že dle ust. § 67 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku mohou vést k přerušení běhu promlčecí doby jen ty úkony orgánů činných v tr. řízení, které byly učiněny až po zahájení trestního stíhání, a které se týkají trestního stíhání obviněného. Jednotlivé úkony je třeba proto posuzovat individuálně, zda mohou vést k trestnímu stíhání pachatele.

5.5 Překážky trestního stíhání

Existují případy, kdy trestní stíhání nelze zahájit a zahájené řízení dále vést a to buď z důvodů obligatorních nebo fakultativních. V takovýchto případech je policejní orgán nebo státní zástupce povinen, ve fakultativních případech oprávněn, trestní řízení nezahajovat a věc odložit dle ust. § 159a odst. 2 tr. řádu a již zahájené trestní stíhání zastavit s ohledem na ust. § 172 odst. 1 nebo odst. 2 písm. c) tr. řádu.

Trestní stíhání je nepřípustné dle ust. § 11 odst. 1 tr. řádu z důvodů že:¹³⁵

- a) zastavení trestního stíhání nařídí prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii
- b) je-li trestní stíhání promlčeno
- c) jde o osobu, která je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo o osobu, k jejímuž stíhání je třeba souhlasu, jestliže takový souhlas nebyl dán
- d) jde-li o osobu, která není pro nedostatek věku trestně odpovědná

---

¹³⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo hmotné*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s.235.

¹³⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

- e) proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého
- f) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno
- g) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno,
- h) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno
- i) je-li trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět, nebo
- j) stanoví-li tak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Překážka dle ust. § 11 odst. 1 písm. f) tr. řádu *ne bis in idem* je zároveň jednou ze stěžejních záruk zákonného procesu.¹³⁶ Vylučuje, aby trestní stíhání téhož obviněného bylo konáno pro tentýž skutek opětovně, jestliže předchozí trestní řízení bylo ukončeno pravomocným rozhodnutím ve věci.

R 13/2009 – Překážka věci rozhodnuté brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější přestupkové řízení o témže skutku trestněprávní povahy meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím příslušného správního orgánu, a to včetně blokového řízení. Vyloučit ochranu proti novému procesu, s ohledem na zásadu *ne bis in idem* přitom nemůže ani skutečnost, že příčinou prvního projednání skutku v přestupkovém řízení byla jeho nesprávná právní kvalifikace jako přestupku, ačkoliv naplňoval znaky trestného činu.

---

¹³⁶ GRIVNA, T.: Zásada *ne bis in idem*. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č.6, s. 24.

To však neznamená, že by tentýž obviněný nemohl být stíhán pro totožný skutek, kterého se po právní moci předchozího rozhodnutí dopustí. Zásada *ne bis in idem* je v úzké spojitosti se zásadou *rei iudicatae*, čili věci pravomocně rozhodnuté. Překážku věci rozhodnuté nemusí vždy vytvořit jen rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení a soudu České republiky.¹³⁷ Za určitých podmínek může vzniknout na základě rozsudku cizího státu. Takovýto rozsudek může být uznán Českou republikou jen tehdy, stanoví-li tak zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána dle ust. čl. 10 Ústavy. Nejčastěji se tak bude dít při uznávání rozsudků cizozemských soudů států Evropské unie. Obecně lze uznat jakýkoliv rozsudek, o jehož uznání rozhodl Nejvyšší soud České republiky dle ust. § 384a tr. řádu, kdy se uznává rozsudek cizozemského soudu a tento má stejný právní význam jako rozsudek domácího soudu a tudíž vytváří překážku věci rozhodnuté.¹³⁸

Dále se jako zajímavá může jevit překážka *litispendence*.¹³⁹ Tato se sice výslovně nenachází v trestním řádu, ale je upravena v ust. § 83 o.s.ř.. Může však mít spojitost s trestním řízením, kdy orgány činné v trestním řízení by neměly vést duplicitně trestní řízení téže osoby pro tentýž skutek. V praxi by tato situace nastat neměla. Trestní řád sice upravuje místní příslušnost soudů, ale ta je dle ZPPP č. 30/2009 Sb. kopírována místní příslušností policejních orgánů.¹⁴⁰ Teoreticky by se přesto mohlo stát, že bude totožná trestní věc vedena zároveň více policejními orgány. Je to možné u tzv. distančních deliktů, kde se obtížně stanovuje místo spáchání trestného činu. I proto by měly policejní orgány provést lustraci v interních policejních evidencích, kde se povinně zadávají údaje, o probíhajících trestních řízeních, osobách na nich zúčastněných a právní kvalifikaci skutku i s uvedením bližších skutkových okolností. Po případném zjištění takovéto skutečnosti se spisový materiál postoupí policejnímu orgánu, který jako první ve věci zahájil úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. řádu.

---

¹³⁷ PROUZA, D.: Zásada *ne bis in idem* v českém trestním procesu ve světle Zelené knihy o konfliktech jurisdikce a zásadě *ne bis in idem* v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2006. roč. 12. č. 5, s. 163.

¹³⁸ GRIVNA, T.: Zásada *ne bis in idem*. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č.6, s. 24.

¹³⁹ Překážka věci zahájené

¹⁴⁰ ZPPP č. 30/2009 Sb. , kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení

Překážka litispendence, i když zde již se zahájením trestního řízení úplně nesouvisí, je zároveň možná u vymáhání nároku na náhradu škody. Pokud se poškozený připojí s nárokem na náhradu škody v adhezním řízení, musí vyčkat rozhodnutí v trestním řízení, než začne vymáhat náhradu škody v civilním řízení. Může se stát, že trestní soud rozhodne o vině obžalovaného, ale poškozeného s nárokem na náhradu škody odkáže právě do civilního řízení.

NS 33 Odo 1345/2005 – O stejnou věc jde tehdy, je-li nárok dovozován ze stejného skutku. Pro závěr o totožnosti uplatněného nároku není rozhodující, jak jej žalobce právně kvalifikoval a na základě jakého právního důvodu se jej v daném řízení domáhá.

6. ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V PRAKTICKÝCH PŘÍKLADECH

V předchozích kapitolách své práce jsem vysvětlila alespoň částečně přípravné řízení, jeho fáze a institut zahájení trestního stíhání. Zabývala jsem se náležitostmi usnesení o zahájení trestního stíhání, jeho významem pro trestní řízení a změnami, které působí.

V této kapitole bych ráda poukázala na konkrétních případech z policejní praxe, jakých chyb se policisté při vydávání usnesení o zahájení trestního stíhání nejčastěji dopouštějí. Čeho by se měli vyvarovat a jaký vliv nedostatky usnesení o zahájení trestního stíhání mají v další fázi přípravného řízení.

6.1 Příklad první – TČ zpronevěra

Policejní orgán vedl prověřování trestného činu zpronevěry, kterého se měla svým jednáním dopustit podezřelá A.B.. Tato po delší dobu opakovaně dlouhodobě vybírala peníze z pokladny podniku, ve kterém pracovala jako servírka. Následně při mimořádné inventuře pokladny sloužící k výplatám výher z výherních hracích automatů umístěných v podniku bylo zjištěno, že rozdíl mezi účetním a faktickým stavem pokladny činí okolo jednoho milionu korun českých. Zaměstnavatel podal na A.B. trestní oznámení, kdy následně policejní orgán přistoupil k vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu osoby A.B.. Ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání byl skutek dostatečně popsán tak, aby nemohl být později zaměněn s jiným. V usnesení se nacházelo zákonné označení skutku, tedy byla uvedena právní kvalifikace skutku s číselným zněním paragrafů, obviněná byla v usnesení řádně označena v souladu s ust. § 120 odst. 2 tr. řádu. V odůvodnění byly označeny ty skutečnosti, které odůvodňovaly závěr, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala obviněná. V závěru usnesení bylo uvedeno poučení o opravném prostředku. Nedostatkem usnesení bylo, že

s ohledem na výši škody, která ovlivnila právní kvalifikaci, zde chybělo poučení obviněné o tzv. nutné obhajobě dle ust. § 36 odst. 3 tr. řádu. O povinnosti obviněné mít již v přípravném řízení obhájce byla obviněná A.B. dodatečně poučena, kdy v období od doručení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněné do jejího dodatečného poučení o tzv. nutné obhajobě nebyly policejním orgánem učiněny žádné úkony, které by bylo nutno opakovat.

Obviněná si proti usnesení o zahájení trestního stíhání své osoby podala prostřednictvím svého obhájce v zákonné lhůtě tří dnů stížnost, kde napadala formální nedostatek usnesení a to absenci poučení své osoby o nutnosti mít již v přípravném řízení obhájce, kdy odmítala dodatečné poučení dle ust. § 36 odst. 3 tr. řádu s tím, že usnesení o zahájení trestního stíhání její osoby je nezákonným aktem policejního orgánu, jelikož neobsahuje poučení o tzv. nutné obhajobě a dodatečné poučení je neúčinným a právně nutilným krokem, kdy navrhovala zrušení tohoto usnesení.

Vzhledem k tomu, že policejní orgán sám podané stížnosti nevyhověl dle ust. § 146 odst.1 tr. řádu, předložil věc dle § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu k rozhodnutí státnímu zástupci, který vykonává nad přípravným řízením dozor. Tento přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska formální správnosti, kdy konstatoval, že usnesení má veškeré zákonné náležitosti vyžadované v ust. § 134 a § 160 odst. 1 tr. řádu. Tedy, že popis skutku ve výrokové části je uveden tak, aby nemohl být zaměněn s jiným, kdy obsahuje údaje o místě, době, způsobu spáchání uvedeného trestného činu včetně subjektivní stránky, trestný čin je uveden číselným i slovním označením a v odůvodnění usnesení jsou konkrétní důkazy a skutečnosti, o které policejní orgán opírá důvodnost zahájení trestního stíhání.

Co se týče stran námitek stěžovatelky stran nezákonnosti předmětného usnesení z důvodu absence poučení o tzv. nutné obhajobě, pak s těmito se státní zástupce neztotožnil s odůvodněním, že nezbytnou zákonnou náležitostí dle ust. § 134 a § 160 odst. 1 tr. řádu je totiž pouze poučení o opravném prostředku a nikoliv poučení o nutné obhajobě (Rozhodnutí 25 Cdo 2272/99). Policejní orgán nepostupoval nezákonně, pokud obviněnou dodatečně poučil o nutné obhajobě dle ust. § 36 odst. 3 tr. řádu, neboť

žádným zákonným ustanovením není uložena povinnost, aby dané poučení bylo součástí usnesení o zahájení trestního stíhání, ačkoliv je to běžnou praxí. S tímto odůvodněním byla stížnost obviněné A.B. zamítnuta dle ust. § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu a bylo pokračováno ve vyšetřování.

6.2 Příklad druhý – TČ nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy

Prováděným operativní šetřením policistů SKPV-OOK bylo zjištěno, že osoba P.K. provádí na území města H. výrobu a distribuci metamfetaminu. Při opatřování prekursorů mu s tímto měly pomáhat osoby J.M. a T.S., za to měly opakovaně dostávat od P.K. dávky metamfetaminu zdarma. Všechny výše uvedené osoby byly na metamfetaminu závislé. Následně byl na základě předchozího souhlasu státního zástupce dle ust. § 76 odst. 1 tr. řádu podezřelý P.K. zadržen. Zároveň byl vydán rozhodnutím Okresního soudu H. příkaz k domovní prohlídce v bydlíště P.K.. Při této bylo v bytě P.K. nalezeno zařízení na výrobu pervitinu, několik kusů rostliny cannabis a další věci, sloužící k distribuci drogy. Dále byly vyslechnuty dle ust. § 158 odst. 6 tr. řádu osoby J.M. a T.S., které vypověděly, že se na trestné činnosti P.K. podílely a to tak, že mu opatřovaly prekursory zejména léky, z jejichž obsahu se získávají látky pro výrobu pervitinu, dále sdělily, že příležitostně sloužily jako přepravci drogy a to vždy za jednu dávku pervitinu pro svou potřebu zdarma.

Osobě P.K. bylo sděleno obvinění pro trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy a osobám J.M. a T.S. bylo sděleno obvinění pro pomoc k trestnému činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Ani jeden z obviněných si nepodal v zákonné lhůtě tří dnů proti usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu stížnost.

Přesto dozorující státní zástupce využil svého oprávnění dle ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu a zrušil usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání ve výroku k osobám J.M. a T.S. s tím, že ve výrokové části

nebylo dostatečně popsáno, v čem spočívala pomoc těchto osob vůči hlavnímu pachateli trestného činu. Tedy státní zástupce namítal nedostatečný popis podstatných skutečností tak, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným. Za vágní a nekonkrétní pokládal vyjádření podílu účasti obviněných J.M. a T.S. na trestné činnosti popsané pouze formulací, že „... se účastnili na trestné činnosti obviněného P.K....“ Z hlediska jednání i z hlediska následku nelze takto popsaná jednání blíže specifikovat. Je tudíž možné si pod touto formulací představit nejen všechny formy účastenství, ale i spolupachatelství či další formy trestné činnosti. Ve výroku o sdělení obvinění taktéž zcela chyběl popis subjektivní stránky k obviněným J.M. a T.S. i zároveň popis objektivní stránky jejich jednání. Takovéto sdělení obvinění bylo zcela nedostačující a nenaplnovalo zákonné požadavky na obsah výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání tak, jak jsou stanoveny v ust. § 160 odst. 1 tr. řádu.

Bylo tudíž nutné vyhotovit nové usnesení o zahájení trestního stíhání vůči obviněným J.M. a T.S. s již podrobnějším popisem jejich jednání a jimi způsobeného následku.

6.3 Příklad třetí – TČ podvod a TČ krádež

Poškozená L.L. založila v městě P. pohybové studio, jako lektorku kurzu jógy zaměstnala M.Š.. Tato od klientek pohybového studia vybrala peníze za koupi permanentek na deset lekcí jógy, které měly probíhat o víkendů v dopoledních hodinách. Vybrané finanční prostředky nepředala zaměstnavatelce L.L., ale tyto si ponechala pro svou potřebu. Zároveň neuskutečnila žádnou ze slibovaných lekcí jógy s tím, že dané lekce odkládala s výmluvami na nemoc a časté návštěvy lékaře, nepojízdné auto či naléhavou rodinnou situaci.

Poté, co klientky začaly požadovat po majitelce L.L. navrácení peněz za neuskutečněné lekce jógy, přestala komunikovat s L.L. a doma se nechávala zapírat.

Následně, jelikož měla stále klíče od pohybového studia a znala číselný kód od bezpečnostního zařízení, svévolně bez vědomí majitelky L.L. demontovala a odvezla části nábytkového vybavení pohybového studia v celkové hodnotě 48.500,-Kč.

V průběhu této doby zároveň stále lákala nové klientky na lekce jógy do pohybového centra, kdy minimálně ve čtyřech případech opět vybrala s počátečním vědomím, že žádné lekce neuskuteční, peníze za koupi permanentek na lekce jógy.

Podezřelý M.Š. bylo policejním orgánem sděleno obvinění z pokračujícího trestného činu podvodu spáchaného pěti třemi dílčími skutky a trestného činu krádeže.

Dozorujícím státním zástupcem bylo předmětné usnesení o zahájení trestního stíhání přezkoumáno a následně zrušeno v souladu s ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu s odůvodněním, že vydané usnesení nenaplnuje po formální stránce všechny náležitosti, které zákon stanoví v ust. § 160 odst. 1 tr. řádu.

Jako vadné státní zástupce označil výrokovou část, kde policejní orgán pod body 1a -1c právně kvalifikoval jednání podezřelého jako pokračující trestný čin podvodu a trestný čin krádeže, kdy však není zřejmé, která právní kvalifikace se týká kterého jednání podezřelého, jelikož je policejní orgán ve slovním a číselném označení uvedl vedle sebe a oba označil č. 1 a následně samotný popis jednotlivých jednání označil 1a – 1c. Z tohoto pohledu byl samotný výrok daného usnesení nepřezkoumatelný. Dále z hlediska formální stránky vytkl celkovou nepřehlednost samotného usnesení, kdy policejní orgán do popisu jednotlivých skutků zahrnul celou řadu dalších skutečností, které jsou z hlediska užití právní kvalifikace zcela irelevantní a nadbytečné, v důsledku čehož byl výsledný popis jednotlivých skutků nepřehledný a nesrozumitelný. Kdy ve skutkové větě je třeba stručně a výstižně označit toliko skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky skutkové podstaty shora uvedených trestných činů včetně subjektivní stránky.

Toto bylo rovněž vytýkáno výrokové části samotného usnesení, kdy i z následného odůvodnění usnesení nelze ze zjištěných skutečností dovodit požadovaný stupeň pravděpodobnosti, že obviněná jednala již od počátku s úmyslem, eventuálně s vědomím, že slibované služby poškozeným

neposkytne a jimi uhrazené finanční prostředky jim nevrátí a tyto použije pro svou potřebu. Zároveň dozorující státní zástupce uvedl, že policejní orgán neproověřil obhajobu podezřelé spočívající v tom, že předmětné služby nemohla dodatečně poskytnout z objektivních důvodů a sice z důvodu svých zdravotních potíží, kdy pravidelně navštěvovala lékaře.

Následně došlo ze strany policejního orgánu k dodatečnému prověření tvrzení podezřelé M.Š., kdy tyto byly vyvráceny a bylo vydáno nové usnesení o zahájení trestního stíhání osoby M.Š., které již mělo všechny náležitosti požadované ust. § 134 odst. 1, odst. 2 a § 160 odst. 1 tr. řádu.

6.4 Příklad čtvrtý – TČ těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

V městě H. došlo v prostorách čtyřramenné křižovatky k dopravní nehodě. Řidič autobusu Městské hromadné dopravy linky č. 2 P.S. při odbočování vlevo na hlavní pozemní komunikaci nedal přednost v jízdě cyklistce B.B., přičemž došlo ke střetu jízdního kola cyklistky s přední částí autobusu, v důsledku čehož poškozená upadla na vozovku a trpěla četné zlomeniny žeber a dolních končetin a otřes mozku, kdy předpokládaná doba léčení měla dle lékařských zpráv výrazně přesahovat tři měsíce.

Policejní orgán po ohledání místa nehody a provedení výslechu zúčastněných osob a vyžádání lékařských zpráv k poškozené, vyhotovil usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu, ve kterém sdělil P.S. obvinění z TČ těžké ublížení na zdraví z nedbalosti. Tento prostřednictvím svého právního zástupce podal v zákonné lhůtě proti usnesení stížnost, ve které uváděl, že byl nedostatečně zjištěn skutkový stav věci, kdy policejní orgán nepřihlédl k výpovědi svědka nehody a navrhl zároveň zpracování znaleckého posudku z oboru dopravy.

Dozorující státní zástupce po přezkoumání napadeného usnesení toto zrušil dle ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu s odůvodněním, že policejní orgán nedostatečně zjistil skutkový stav věci, kdy nezohlednil rozpory týkající se zejména střetové polohy autobusu a cyklistky od místa střetu do místa pádu poškozené. Tedy rozporů, které vyvstaly z výpovědi svědka a

samotných účastníků nehody. Domníval se, že nebyl dostatečně zjištěn vznik předmětné dopravní nehody, zda zapříčinila z technického hlediska poškozená B.B., která sice přijížděla do místa nehody pohlavní pozemní komunikaci, ale vybočení vlevo uskutečnila ne zcela standardním způsobem, rozporným s vodorovným dopravním značením na vozovce, kdy se měla pohybovat v prostoru, který nebyl určen pro její směr jízdy nebo zda nehodu zapříčinil řidič autobusu P.S. nedáním přednosti, který poškozenou nemusel v oblasti zakrytého výhledu vůbec vidět. Státní zástupce dospěl k závěru, že s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem nehody a k počínání jednotlivých účastníků bezprostředně před jejím vznikem není dostatečně prokázána míra zavinění řidiče autobusu takového charakteru a intenzity, jež by naplňovala všechna kritéria nedbalostního zavinění dle § 16 odst. 1 tr. zákoníku. Policejní orgán tedy pochybil, když přistoupil k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, jelikož doposud zjištěné skutečnosti dostatečně neodůvodňují závěr, že se podezřelý P.S. dopustil posuzovaného jednání a nebyla dostatečně prokázána míra zavinění potřebná pro naplnění subjektivní stránky trestného činu. Zákon v § 160 odst. 1 tr. řádu vyžaduje, aby byly skutečnosti mající znaky trestného činu dostatečně odůvodněné, v tomto případě měl tedy státní zástupce zato, že došlo k předčasnému sdělení obvinění a vrátil věc k dalšímu prověřování.

6.5 Příklad pátý – TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí, TČ porušování tajemství listin a jiných dokumentů, TČ neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru

Policejní orgán zahájil úkony trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu ve věci podezření ze zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, z přečinu porušování tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí dle § 183 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku a přečinu neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru dle § 208 odst. 2 tr. zákoníku, kterého se měl

dopustit podezřelý Z.Ž. tím, že svou manželku A.Ž. žijící s ním ve společné domácnosti opakovaně po dobu čtyř let nejprve slovně a pak i fyzicky napadal, kdy ji urážel, odmítal jí dávat peníze na domácnost a to přesto, že byla se dvěma malými dětmi na mateřské dovolené, kdy byli všichni na jeho příjmu závislí, sledoval ji, prohledával jí mobil, četl si její sms zprávy a e-mailovou korespondenci a následně, když od něj poškozená A.Ž. i s dětmi odešla k rodičům, vyměnil od jejich společného bytu zámky, odmítl jí vydat její osobní věci a věci dětí a nadále jí odmítá do bytu samotnou pustit.

Následně policejní orgán sdělil podezřelému Z.Ž. obvinění z výše uvedených trestných činů. Dozorující státní zástupce předmětné usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu zrušil jako nezákonné s odůvodněním, že vydání usnesení o zahájení trestního stíhání bylo přinejmenším předčasné, neboť před jeho vydáním nebyly náležitě objasněny všechny skutečnosti, které by umožňovaly postup dle § 160 odst. 1 tr. řádu.

V rámci dosud provedeného šetření zcela nevyplývá děj, který byl popsán ve výrokové části usnesení policejním orgánem. Spisový materiál neobsahoval takové skutečnosti, které by opravňovaly policejní orgán k vyhotovení usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu a to i přesto, že postačí k zahájení trestního stíhání toliko vyšší stupeň pravděpodobnosti, ale i tento musí být dostatečně podložen a odůvodněn konkrétními zjištěnými skutečnostmi. K jeho vydání nepostačuje pouze všeobecné podezření z trestné činnosti, které není konkrétně doložené.

Zároveň státní zástupce vytkl policejnímu orgánů nedostatečnou konkretizaci jednotlivých pokračujících útoků podezřelého Z.Ž.. Ve výroku policejní orgán vynechal vytyčení doby, po kterou mělo k vytýkanému jednání docházet. Tato je důležitá s ohledem na okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u týrání po delší dobu. Dále je postrádán taktéž popis způsobu spáchání, uvedení četnosti či intenzity jednotlivých útoků. Rovněž je policejnímu orgánu vytýkána absence jakéhokoliv popisu subjektivní stránky jednání podezřelého, tedy jeho zavinění, případně pohnutka a následek, pokud nastal.

Policejnímu orgánu bylo pokynem uloženo podrobné doslechnutí poškozené i podezřelého a zajištění lékařských zpráv k poranění poškozené.

Následně bylo opětovně vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu a to již se všemi zákonnými požadavky na formální a skutkovou správnost usnesení.

6.6. Příklad šestý – TČ podvod

Podezřelá L.S. dlouhodobě pobírala od Magistrátu města Z. odboru sociálních dávek, oddělení pro rodiny s dětmi a nezaměstnané dávky pomoci v hmotné nouzi. Vod roku 2008 se však změnil její majetkové poměry, kdy podezřelá přestala splňovat požadavky odůvodňující její nárok na dávku. Tuto změnu záměrně neoznámila a nadále v průběhu roku 2008 a 2009 jí byla dávka pomoci v hmotné nouzi v pravidelných měsíčních intervalech vyplácena a to včetně příspěvku na bydlení.

Policejní orgán podezřelé L.S. poté, co čin vyšel najevo, sdělil obvinění pro trestní čin podvod dle ust. § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zákona. V usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu použil pro popis celkového jednání podezřelé formulaci, že obviněná v úmyslu se obohatit, vědomě zamlčela skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi, ačkoliv jí povinnost oznámit tyto skutečnosti vyplývá ze zákona o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb.. Následně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání dozorujícím státním zástupcem zrušeno a to s odůvodněním, že samotný popis skutku ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání neobsahuje takový popis skutku, aby tento nemohl být zaměněn s jiným.

Při popisu jednání obviněné, nebyly dostatečně konkretizovány skutečnosti, jež byly významné pro výplatu sociálních dávek a jež obviněná v rozporu se svou zákonnou povinností orgánu vyplácejícímu tyto dávky neoznámila, kdy v usnesení obsažená pouhá formulace „skutečnosti rozhodné pro trvání dávky pomoci v hmotné nouzi“ není dostatečná, aby naplnila zákonné požadavky obsažené v ust. § 160 odst. 1 tr. Řádu.

6.7 Příklad sedmý – TČ pokus vraždy

Podezřelý T.K. se dne xxx vrátil domů do bytu, který společně obývá s družkou J.L., v podroušeném stavu. Poté, co se s družkou pohádal, si přečetl neotevřenou zprávu v jejím mobilním telefonu, ze které se dozvěděl o její nevěře se S.P., přičemž na zjištěnou skutečnost reagoval tak, že začal slovně napadat svoji družku a následně začal vyhrožovat, že S.P. zabije, nato vzal ze zásuvky kuchyňské linky nůž o délce 33 cm s délkou čepele 21 cm, tedy nůž způsobilý k usmrcení, který si uschoval pod pás za kalhoty a z domu odešel za S.P. s úmyslem jej usmrtit, avšak na cestě do místa bydliště S.P. byl podezřelý zadržen přivolanou policejní hlídkou OOP ČR města X, při zadržení před policisty opakovaně vyhrožoval, že jde zabít S.P. ze msty.

Policejní orgán služby kriminální policie a vyšetřování zahájil úkony trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu ve věci podezření z přečinu nebezpečné vyhrožování dle ust. § 353 tr. zákoníku a z přečinu porušení tajemství dopravovaných zpráv dle ust. § 182 tr. zákoníku. Následně v průběhu prověřování byl skutek dozorcím státním zástupcem překvalifikován na přípravu zvláště závažného zločinu vraždy a věc byla dle věcné příslušnosti postoupena krajským orgánům činným v trestním řízení. Bylo vydáno usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu, ve kterém bylo obviněnému T.K. sděleno obvinění ze zvláště závažného zločinu přípravy vraždy dle ust. § 20, § 140 tr. zákoníku. Následně po prostudování spisového materiálu bylo usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného T.K. zrušeno jako neodůvodněné.

Ze spisového materiálu vyplynulo, že přítelkyně obviněného poté, co obviněný odešel z domu, sama zavolala na linku 158, kde oznámila, že obviněný se s nožem v ruce vypravil zabít S.P. a popsala jeho vzhled o oblečení při odchodu z bytu. Na základě popisu policejní hlídka zastavila muže, který aniž by byla ověřena jeho totožnost, začal na policisty vykřikovat: „Zavolala vám ona, že jo. Já ho stejně zabiju, nechte mě. Ona mi zahejbá, já už jsem jednou seděl a klidně si to znova odsedím, ale zabiju ho.“ Následně se hlídka pokoušela T.K. uklidnit, což se jí po určitém čase

podářilo a tento ji dobrovolně následoval na služebnu policie, kde vydal nůž, který měl při sobě. Neustále při tom mluvil o tom, že S.P. stejně zabije. Byl roztěkaný a mluvil rychle, podrobil se dobrovolně dechové zkoušce na alkohol, která byla pozitivní, následně se podrobil lékařskému odběru žilní krve. Poté, co T.K. vystřízlivěl, se vyjádřil k celé věci, kdy uvedl, že s družkou mají dlouhodobé rozpory, které občas řeší požíváním alkoholu. V den incidentu prohledal družce mobil a přišel na její nevěru s S.P. se silně rozčlilil a chtěl sjednat nápravu.

Krajská státní zástupkyně po prostudování celého spisového materiálu odůvodnila zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného T.K. tím, že se nedá v daném případě hovořit o úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu. Je zřejmé, že v daném případě šlo o afektivní reakci obviněného na zjištění, že má jeho družka dalšího. Kdy v podnapilém stavu vykřikoval, že tohoto zabije a měl u sebe kuchyňský nůž. Pouze z toho, že obviněný byl rozrušený, pod vlivem alkoholu a opakovaně vykřikoval, že S.P. zabije, ještě nelze dovodit, že takový úmysl skutečně má. Tomuto navíc nenasvědčovalo chování obviněného vůči policejní hlídce, které celou situaci vylíčil a odevzdal nůž. Zároveň se nejednalo o první případ nevěry družky T.K., kdy v předchozím případě obviněný taktéž přítele družky nijak nenapadl. S ohledem na slabou důkazní situaci došlo k zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání.

6.8 Příklad osmý – TČ zanedbání povinné výživy

Podezřelý F.J. byl dvakrát rozvedený, kdy z obou předchozích vztahů měl s každou svou manželkou dítě. Na obě děti mu byla rozhodnutím soudů uložena zákonná vyživovací povinnost vyplývající ze zákona o rodině. Podezřelý F.J. však tuto dlouhodobě neplnil a to ani na jedno ze svých dětí. Následně proti němu bylo vedeno trestní řízení, které vyústilo ve vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání jeho osoby pro dvojnásobný přečin zanedbání povinné výživy dle ust. § 196 tr. zákoníku.

Policejní orgán ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání osoby F.J. popsal dva samostatné skutky vůči každému z poškozených dětí zvláště včetně jednotlivých výší škod, kdy skutky rozčlenil pod body 1 a 2. Přičemž na závěr výrokové části usnesení pod popisy obou skutků učinil shrnutí k majetkovým poměrům obviněného, jeho schopnosti zabezpečit výživu svých dětí, v této části vyjádřil úmysl obviněného dále se věnovat popisu recidivního chování F.J. s odkazem na dřívější pravomocný rozsudek.

Dozorující státní zástupkyně v souladu s ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu předmětné usnesení zrušila s odůvodněním, že v popisu skutku, tak jak byl uveden v usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného F.J. pod body 1 a 2 chybí specifikace subjektivní stránky, tak popis jednání F.J., ze kterého by bylo patrné, že obviněný vydal oprávněnou osobu v nebezpečí nouze a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

V daném konkrétním případě policejní orgán pochybil v tom, že když se jedná o dva samostatné přečiny, kdy jde o neplnění vyživovací povinnosti jednoho otce vůči dětem dvou různých matek, nelze popsat okolnosti svědčící o úmyslu obviněného neplnit vyživovací povinnost a o tom, že byl v posledních třech letech za přečin zanedbání povinné výživy pravomocně odsouzen, až v závěru, po popisu obou skutků, dohromady k oběma skutkům, když se v daném případě nejedná o pokračování, nýbrž o dva samostatné trestné činy.

6.9 Příklad devátý - TČ loupež, TČ nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami

Policejní orgán zahájil trestní stíhání osob P.P. a R.P. pro trestné činy loupeže a nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Tito se měli výše uvedených trestných činů dopustit tím, že v baru Zero navrhovali poškozenému A.B., že mu místo dlužných peněz poskytnout drogu pervitin, kdy tento na jejich nabídku nijak nereagoval, tak mu oba podezřelí násilím aplikovali injekční stříkačkou do pravé paže neznámou látku, o které tvrdili, že se jedná o drogu, následkem

čehož se poškozený A.B. ocitl ve stavu podobném opilosti, následně poškozený i s oběma podezřelými nasedl do vozidla, se kterým přijeli na parkoviště před obchodní dům Tesco, kde poškozenému nabízeli k prodeji pervitin, tento jej odmítl zakoupit a vystoupil z vozu a odcházel, oba podezřelí následně vystoupili také z vozu, kdy poškozeného A.B. doběhli, obstoupili jej, podezřelý P.P. jej uchopil ze zadu pod pažemi, které mu zkroutil za zády, na to R.P. nasadil na pravou ruku zbraň podobnou kovovému boxeru a udeřil poškozeného do oblasti břicha, následně jej prohledal a z jeho peněženky vyndal částku 4.000,-Kč, které měl poškozený u sebe. Oba podezřelí následně z místa odjeli a zanechali poškozeného na parkovišti. Následně si oba podezřelí proti usnesení policejního orgánu podali stížnost. Dozorující státní zástupce přezkoumal jejich stížnost a rozhodl o zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání s odůvodněním, že policejní orgán při vyhotovení usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu nerespektoval požadavek na zahájení trestního stíhání pro určitý skutek tak, aby jeho popis a právní kvalifikace odpovídaly okolnostem činu zjištěným šetřením Policie ČR před zahájením trestního stíhání. V případě přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami nebylo policejním orgánem žádným způsobem zjištěno a prokázáno, že tekutý přípravek, který byl poškozenému A.B. aplikován nitrožilně, obsahoval metamfetamin či jinou psychotropní látku. Nebylo rovněž prokázáno, zda zjištěné množství v daném případě a v jaké intenzitě bylo způsobivé ovlivnit psychiku poškozeného a do jaké míry bylo schopno ohrozit jeho zdraví. Policejní orgán vydal toliko usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu na základě výpovědi poškozeného A.B. z něhož lze pouze dovodit, že mu měla být neznámá látka aplikována nitrožilně podezřelými.

Rovněž v případě zločinu loupeže byla jediným důkazním prostředkem výpověď poškozeného A.B. Nebyli nalezeni žádní svědci události, zajištěny kamerové záznamy či jiné byť nepřímé důkazy. Policejní orgán rozhodl o vydání usnesení o zahájení trestního stíhání bez dostatku důkazních prostředků a zcela předčasně.

6.10 Příklad desátý – TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí, TČ porušování tajemství listin a jiných dokumentů

Podezřelý L.S. byl se svou manželkou J.S. v rozvodovém řízení. Oba dosud společně obývali jejich dvoupokojový byt. Ještě za fungování manželství měl L.S. opakovaně svou manželku slovně napadat, kdy jí sprostě nadával, vyčítal jí, že je doma na mateřské dovolené s jejich společným synem s tím, že on musí živit rodinu a ona se jen válí doma. Posléze jí odmítal dávat peníze na domácnost, při odchodu do zaměstnání manželku i s dítětem v domě zamykal. Následně L.S. přešel i k fyzickému napadání, kdy J.S. byla nucena minimálně v jednom případě vyhledat lékařské ošetření. Zároveň jí manžel opakovaně kontroloval elektronickou i listinnou poštu, došlé e-maily si tiskl a pak je ukazoval rodičům manželky a známým s tím, že její žena určitě podvádí. Situace dospěla tak daleko, že poškozená J.S. podala na manžela trestní oznámení a dala souhlas k trestnímu stíhání osoby blízké v souladu s ust. § 163a tr. řádu. Policejní orgán po provedeném prověřování rozhodl o zahájení trestního stíhání L.S. pro zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle ust. § 199 tr. zákoníku a přečinu porušování tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí dle ust. § 183 tr. zákoníku. Dozorující státní zástupkyně usnesení policejního orgánu zrušila s odůvodněním, že toto rozhodnutí je nezákonné, přinejmenším předčasné, neboť policejní orgán dle jejího mínění nedostatečně shromáždil důkazy, které by jej opravňovaly k postupu dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu.

K zahájení trestního stíhání postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti, který však musí být podložen konkrétními zjištěnými skutečnostmi, nepostačuje k němu pouze všeobecné podezření z trestné činnosti konkrétně nepodložené. Pouze z výpovědi poškozené nelze zcela dovodit skutkový děj. Nelze rovněž odhlédnout od rozporných výpovědí obou zúčastněných. Rovněž v usnesení policejního orgánu nebyla dostatečně popsána doba, po kterou mělo k problematickému jednání podezřelého L.S. docházet, rovněž příliš obecně je popsán způsob omezování poškozené, četnost a intenzita jednání podezřelého, jak měl J.S. zasahovat do jejího

soukromí a omezovat ji v jejích aktivitách. Zároveň policejní orgán nezmapoval dobu týrání, kdy její délka může být okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, je nutné také přihlédnout ke konkrétnímu provedení činu, intenzitě. Na základě těchto nedostatků bylo usnesení policejního orgánu zrušeno a bylo mu pokynem uloženo doplnění důkazních prostředků nezbytných k objektivnímu posouzení a dalšímu postupu ve věci.

6.11 Shrnutí chyb

Na předchozích deseti příkladech jsem chtěla prakticky ukázat nejčastější chyby, kterých se dopouští policejní orgán v praxi při aplikaci ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu. Jedná se nejčastěji o nedostatečný popis skutku, který je příliš obecný a nespĺňuje tudíž požadavek na nezaměnitelnost s jiným podobným jednáním. Další častou chybou je absence subjektivní stránky v popisu skutku. Trestní odpovědnost za trestné činy vyžaduje zavinění úmyslné, pokud zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti. Počáteční úmysl se u některých trestných činů například u trestného činu podvodu složitě prokazuje, je tedy nutné, aby policejní orgán shromáždil dostatečné množství důkazů, poukazující na míru zavinění. A toto uvedl při popisu skutku do výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání. Množství a kvalita důkazů rovněž souvisejí i s další chybou, které se policejní orgán dopouští a to nedostatečné prověření a shromáždění důkazů, které opravňují k zahájení trestního stíhání.

U trestných činů, u kterých vyžaduje zákon naplnění dalšího znaku, kterým může být speciální postavení osoby, jí zvláštním zákonem uložená povinnost či prvek četnosti, pak policejní orgán je povinen tento znak nezapomenout uvést při popisu skutku.

Na závěr kapitoly udávám statistiku zahájení trestního stíhání policejním orgánem Územním odborem Přerov současně s počtem případů, kdy došlo k zrušení usnesení dozorujícím státním zástupcem a to za roky 2009, 2010, 2011 a poměrnou část roku 2012. Případy byly řešeny na

útvarech Služby kriminální policie a vyšetřování, Oddělení obecné a hospodářské kriminality na Územním odboru Přerov.

ROK 2009

	Nápad TČ	Zahájeno stíhání dle § 160 tr.ř.	Zrušeno usnesení dle § 160 tr.ř.
SKPV- 1.OOK	516	200	2
SKPV- 2.OOK	485	235	11
SKPV- OHK	230	71	4

ROK 2010

	Nápad TČ	Zahájeno stíhání dle § 160 tr.ř.	Zrušeno usnesení dle § 160 tr.ř.
SKPV- 1.OOK	358	158	4
SKPV- 2.OOK	432	228	6
SKPV- OHK	212	83	12

ROK 2011

	Nápad TČ	Zahájeno stíhání dle § 160 tr.ř.	Zrušeno usnesení dle § 160 tr.ř.
SKPV- 1.OOK	333	175	6
SKPV- 2.OOK	412	171	9
SKPV- OHK	223	74	5

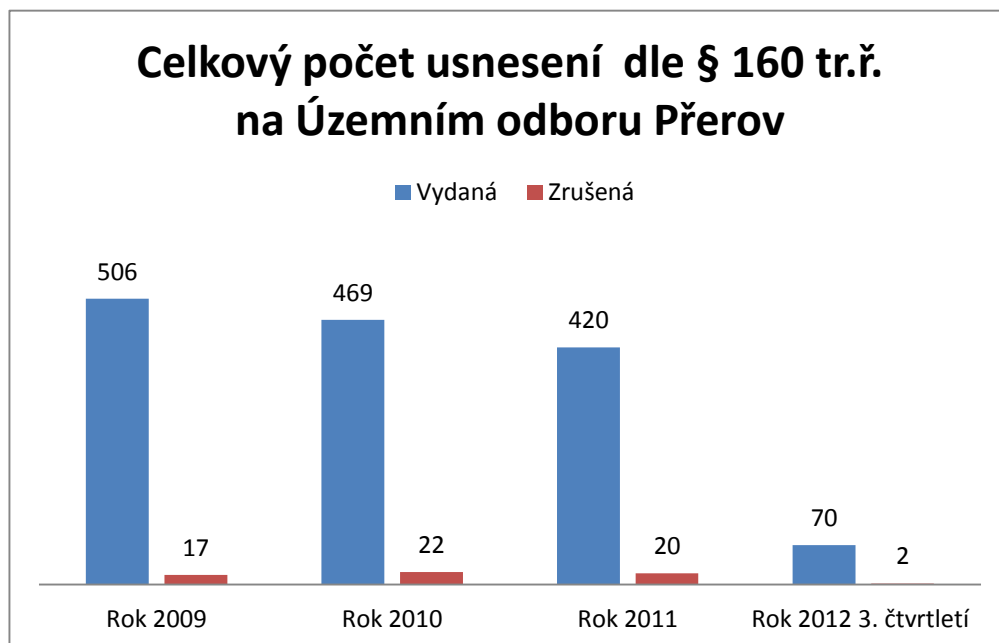
ROK 2012 – ke konci 3. čtvrtletí

	Nápad TČ	Zahájeno stíhání dle § 160 tr.ř.	Zrušeno usnesení dle § 160 tr.ř.
SKPV- 1.OOK	85	31	0
SKPV- 2.OOK	76	29	2
SKPV- OHK	56	10	0

Při pohledu na sledované údaje o stavu trestního řízení můžeme konstatovat, že od roku 2009 dochází k postupnému poklesu obecné i hospodářské kriminality. K jejímu razantnímu poklesu došlo na Územním odboru Přerov Policie ČR v roce 2012. Úměrou tomu poklesl i počet vyhotovených usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu. Zároveň je nutno uvést, že významnou roli v počtu sdělených obvinění hraje stále častější řešení věci v rámci zkráceného přípravného řízení, kde nedochází k vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání.

V letech 2011 a 2012 je parný mírný propad v kvalitě vyhotovených usnesení o zahájení trestního stíhání oproti roku 2009. Opětovné zkvalitnění práce policejního orgánu můžeme zaznamenat ve sledovaných devíti měsících roku 2012, kdy do této doby byla dozorujícím státním zástupcem zrušena zatím pouze dvě usnesení dle § 160 tr. řádu pro jejich neodstranitelné nedostatky. Přesto je nutno konstatovat, že i v minulých letech s ohledem na zatíženost policejního orgánu byla bilance kvality v rámci vyhotovených usnesení o zahájení trestního stíhání poměrně vysoká.

Graficky znázorněná statistika vyhotovených usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu a počet zrušených usnesení rozhodnutím dozorcujícího státního zástupce.

Veškerá data byla čerpána v rámci systému ETR (elektronické trestní řízení) PČR, Územního odboru Přerov od Služby kriminální policie a vyšetřování, Oddělení obecné a hospodářské kriminality.

7. Zvláštní druhy trestního řízení

Okamžik zahájení trestního stíhání není ve všech případech stejný, existují řízení, která s ohledem na zvláštní skutečnosti, které nastaly nebo s ohledem na osoby, které jsou v trestní věci podezřelé, vyžadují speciální právní úpravu, která má jistá specifika, co se týče podmínek zahájení trestního stíhání. Patří sem zejména řízení proti uprchlému, zkrácené přípravné řízení, trestní stíhání cizinců a zahájení trestního stíhání se souhlasem poškozeného.

7.1 Zahájení trestního stíhání se souhlasem poškozeného

Do roku 1990 byly stíhány všechny trestné činy, uplatňoval se princip zahájení trestního řízení z úřední povinnosti bez ohledu na svolení poškozeného, právě svolení poškozeného je dnes vyžadováno u vyjmenovaných trestných činů v ust. § 163 tr. řádu. Zákonodárce byl nucen srovnat zájem státu, tedy společnosti, se subjektivním zájmem poškozeného jako jednotlivce na trestním postihu pachatele. Musel zohlednit úzký, nejčastěji rodinný, vztah pachatele a poškozeného, který stíháním osoby blízké může být znovu postižen. Podmínkou souhlasu poškozeného je, že vztah mezi poškozeným a pachatelem, pro který je souhlas vyžadován, trvá v době, kdy se trestní řízení vede.¹⁴¹ Orgány činné v trestním řízení jsou povinny poškozeného poučit o jeho právech, vysvětlit mu význam vyslovení souhlasu s trestním stíháním a zároveň se poškozeného výslovně dotázat, zda jej uděluje či nikoli. Pokud poškozený není schopen se rozhodnout o udělení svého souhlasu hned, je mu dána doba na rozmyšlenou, která může trvat nejvýše 30 dnů. Uplynutím této lhůty již souhlas dát nelze.¹⁴² Zároveň jednou daný souhlas je možné vzít zpět a to po celou dobu trestního řízení. Avšak jednou zpět vzatý souhlas nelze opětovně udělit. Pokud poškozený

---

¹⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1250.

¹⁴² JELÍNEK, J.: Poškozený po novele trestního řádu 2001. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 11. č. 11-12, s. 39.

souhlas s trestním stíháním udělil, postupují orgány činné v trestním řízení způsobem jako by se vedlo normální trestní řízení. Odmítnutí udělení souhlasu nebo jeho zpět vzetí vede k odložení trestní věci z důvodu nepřípustnosti trestního řízení.

7.2 Řízení proti uprchlému

Řízení proti uprchlému je zvláštní způsob trestního řízení. Ve zvlášť závažných případech dovoluje trestní řád vést trestní řízení v nepřítomnosti obviněného, kterého nelze postavit před soud, a který nebyl vyslechnut v žádném stadiu trestního řízení, ani mu nebylo sděleno obvinění z trestného činu, protože se trestnímu stíhání vyhýbá pobytem v cizině nebo se skrývá.¹⁴³ Zde je nutná podmínka toho, že orgánům činným v trestním řízení není znám pobyt podezřelého, byly pro zjištění jeho pobytu a doručení usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu využity všechny dostupné prostředky a postupy, a přes tato opatření se nepodařilo vypátrat jeho pobyt.

Řízení proti uprchlému lze konat pouze s obviněným, i když k osobnímu sdělení obvinění ve skutečnosti nedošlo a obvinění bylo doručeno pouze obhájci, jehož účast je v řízení proti uprchlému povinná a to z důvodu zajištění práva na řádný proces. Účinky zahájení trestního stíhání nastávají doručením usnesení jeho obhájci. Pokud obviněnému nebyl obhájce zvolen musí mu být neprodleně ustanoven. Následně se pokračuje tak, že všechny písemnosti určené obviněnému se doručují jeho obhájci stejným způsobem, jakoby se doručovaly přímo obviněnému.¹⁴⁴

I zde je nutno před vydáním usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu bezpečně zjistit okolnosti skutku a totožnost osoby, která se svým jednáním skutku dopustila. Nelze vést vyšetřování proti neznámému pachateli.

Důvody pro postup dle ust. § 302 tr. řádu a následující nemusí nastat na počátku trestního řízení, ale kdykoliv v jeho průběhu.¹⁴⁵ Může nastat situace, že obviněnému je klasicky sděleno obvinění. Tomu se následně

---

¹⁴³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 2221.

¹⁴⁴ KYBIC, P. K problematice řízení proti uprchlému. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č. 2, s. 63.

¹⁴⁵ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 678..

podarí uprchnout ze země nebo se začne skrývat. V takovémto případě podá policejní orgán státnímu zástupci podnět k řízení proti uprchlému. Ten po prostudování předloženého spisového materiálu rozhodne, zda shledává důvody pro konání řízení dle ust. § 302 tr. řádu a stanoví okamžik, od kdy se trestní řízení řídí přísnějšími procesními pravidly.

7.3 Trestní stíhání cizinců

Postup při trestním stíhání cizinců je stejný jako při stíhání občanů České republiky. Jediný rozdíl lze spatřovat v ust. § 28 tr. řádu, které stanoví, že osoba, která uvede, že neovládá český jazyk má právo na přítomnost tlumočnicka a i veškeré písemnosti, které se osobě doručují, musejí být přeloženy do jejího mateřského jazyka, případně do jazyka, o kterém prohlásí, že jej ovládá. Tato podmínka se týká i usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu, které musí být osobě neovládající český jazyk přeloženo viz § 28 odst. 2 tr. řádu.¹⁴⁶ Tato skutečnost nic nemění na účinku, který má usnesení na další postup orgánů činných ve věci a samotné vyšetřování začíná již vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Je však posunut účinek usnesení vůči osobě, proti které se řízení vede. V tomto případě ke změně právního postavení podezřelého nedochází doručením usnesení o zahájení trestního stíhání, ale až doručením jeho překladu. Teprve od doručení překladu běží obviněnému cizinci lhůta dle § 28 odst. 3 tr. řádu pro podání stížnosti proti usnesení policejního orgánu.

7.4 Zkrácené přípravné řízení

Zkrácené přípravné řízení je institut poměrně mladý. Byl do trestního řízení zaveden novelou č. 265/2001 Sb.. Dle ust. § 179a tr. řádu se zkrácené přípravné řízení vede u méně závažných trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje

---

¹⁴⁶ VLACH, M.: Zahájení trestního stíhání. *Trestní právo*, 2002, roč. 4. č. 8, s. 19.

tři léta.¹⁴⁷ Zároveň podezřelý byl při činu nebo bezprostředně poté přistižen a na základě dále zjištěných skutečností lze zahájit trestní stíhání a lze očekávat, že bude možné ve lhůtě 14 dnů postavit podezřelého před soud.¹⁴⁸ Jeho smyslem je urychlené projednání méně závažných trestných činů.

Dá se říci, že zkrácené přípravné řízení je výsledkem snahy zákonodárce, o provedení trestního řízení v co nejkratší možné lhůtě a postavení pachatele před soud bezprostředně poté, co vyjde najevo, že byl spáchán trestný čin a je znám jeho pachatel.

Nejsem přesvědčena, že tlak vyvíjený na orgány činné v trestním řízení po co nejkratším možném provedení přípravného řízení, má pozitivní dopad. Případů, kdy je skutek zcela jasný hned od začátku prověřování a pachatel byl přistižen při činu, není v praxi zase tak mnoho. Z důvodu tlaku na rychlost řízení volí někdy policejní orgány postup dle § 158 odst. 1 tr. řádu a veškeré šetření činí dle zákona o policii.¹⁴⁹ K tomuto způsobu prověřování je přistupováno často z důvodu získání dalšího „času k dobru“. Samotná otázka času je ve zkráceném přípravném řízení stěžejní. Do 31.12.2008 platila lhůta dvou týdnů striktně pro celý úsek zkráceného přípravného řízení. Tedy, od obdržení trestního oznámení nebo jiného podnětu až k rozhodnutí státního zástupce o podání návrhu na potrestání nebo rozhodnutí o dalších možnostech vyřízení věci dle ust. § 179c odst. 2 tr. řádu. Novelou trestního řádu č. 274/2008 Sb. byl změněn počátek běhu dvoutýdenní lhůty. Ta začíná běžet až od okamžiku sdělení podezření. Současná aplikační praxe tedy umožňuje konat zkrácené přípravné řízení i přesto, že sdělení podezření předcházelo někdy i zdlouhavé prověřování činěné v řádu několika měsíců.¹⁵⁰

Otázkou zůstává, jestli se v takovém případě ještě jedná o zkrácené přípravné řízení. Z toho lze jasně vyvodit závěr, že další pokusy o zkracování přípravného řízení by již působily na celé trestní řízení negativně.

---

¹⁴⁷ ŠČERBA, F.: K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 16. č. 5, s. 22.

¹⁴⁸ RŮŽIČKA, M.: Zkrácené přípravné řízení a jeho místo mezi formami přípravného řízení. *Státní zastupitelství*, 2010. roč. 8. č. 2, s. 11.

¹⁴⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁵⁰ COUFAL, P.: Zamyšlení nad dalším zrychlením a zefektivněním trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2009. roč. 7. č. 10, s. 22.

Z hlediska zahájení trestního stíhání je pro nás stěžejní otázka, kdy ve zkráceném přípravném řízení dojde k okamžiku zahájení trestního stíhání, pokud je zkrácené přípravné řízení ukončeno návrhem státního zástupce na potrestání. Dle ust. § 314b odst. 1 tr. řádu ve věci, v níž se konalo zkrácené přípravné řízení, se zahajuje trestní stíhání tím, že návrh na potrestání státního zástupce je doručen soudu.

Všeobecně panuje v odborných kruzích shodný názor, že co se týká účinku zahájení trestního stíhání ve vztahu k dalšímu postupu orgánů na řízení zúčastněných, nastává tento účinek okamžikem doručení návrhu na potrestání soudu. Nenastává tedy jako ve standardním přípravném řízení okamžikem vyhotovení. Také doručení návrhu na potrestání není počátkem fáze vyšetřování, jelikož ve zkráceném přípravném řízení se vyšetřování vůbec nekoná. Doručením návrhu soudu se přeskočí fáze vyšetřování a dochází k započetí další fáze trestního řízení, řízení před soudem.

Sporná je otázka účinku návrhu na potrestání u osoby, vůči které se trestní řízení vede. Zastánci první teorie trvají na tom, že i k tomuto účinku dochází doručením návrhu na potrestání na soud. Druhá skupina zastává názor, že obviněným dle ust. § 32 tr. řádu se podezřelý stane až poté, co je mu doručen návrh na potrestání podaný státním zástupcem.¹⁵¹ Tento názor se opírá o stejný postup jako u zahájení trestního stíhání vydáním usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu, kdy k účinkům vůči podezřelému dochází až jeho doručením do vlastních rukou.

Přesto, s ohledem na doslovné znění § 314b odst. 1 věty druhé trestního řádu, je zřejmě správný názor první. Zjednodušené řízení před samosoudcem počíná doručením návrhu na potrestání soudu, čímž se současně zahajuje trestní stíhání a podezřelý se stává obviněným. Účinky zahájení trestního stíhání nastávají doručením návrhu na potrestání soudu, aniž by bylo nutné tento návrh doručovat obviněnému.¹⁵²

Zákonodárce nespojuje účinky zahájení trestního stíhání s doručením podezřelému návrhu na potrestání z důvodu, že se jedná o méně formální typ řízení, který má urychlit trestní řízení. Dále z důvodu, že se podezřelý o

---

¹⁵¹ RŮŽIČKA, M.: K otázce, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, a státním zástupcem byl podán návrh na potrestání. *Justiční praxe*, 2002, roč. 50. č. 4, s. 168.

¹⁵² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 2276.

tom, že se proti němu vede trestní řízení dozví v souvislosti se sdělením podezření (§ 179b odst. 3 věta první a druhá) a to i z vyrozumění, že na něj byl státním zástupcem podán návrh na potrestání. Zároveň zákonodárce neukládá žádnou povinnost samosoudci, bezprostředně poté, co mu byl doručen návrh na potrestání, jej doručit obviněnému.¹⁵³ Jednalo by se o doplňování právní úpravy nad rámec § 314b odst. 1 věty druhé tr. řádu.

---

¹⁵³ RŮŽIČKA, M.: Zkrácené přípravné řízení a jeho místo mezi formami přípravného řízení. *Státní zastupitelství*, 2010. roč. 8. č. 2, s. 12.

8. Návrh úpravy zahájení trestního stíhání a s ním souvisejících institutů v novém trestním řádu

Současná úprava trestního práva procesního vychází ze zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Tento zákon byl od svého vstupu v platnost již mnohokrát novelizován. Podstatná novelizace musela nutně proběhnout po roce 1989, kdy trestní řád reagoval na změnu politické situace v zemi a poté následovalo ještě mnoho dalších novel, které reagovaly na mezery v zákoně. Vlivem častých novelizací byla narušena jednotná koncepce trestního řádu a došlo ke změně základních procesních zásad, na kterých je trestní řád zbudován.

K 1.1.2009 nabyl účinnosti nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb.. Jelikož je trestní právo hmotné „uváděno v život“ prostřednictvím trestního práva procesního a tudíž tvoří jistý celek, bylo jen otázkou času, kdy zákonodárce přistoupí k rekonstrukci i trestního práva procesního. Přestože se domnívám, že měla spíše proběhnout celková rekonstrukce trestního práva a nejen poloviční. Proto bych se v této kapitole své práce pokusila porovnat současnou a navrhovanou právní úpravu institutu zahájení trestního stíhání.

8.1 Postup před zahájením trestního stíhání

Nová právní úprava rozděluje trestní řád podobně jako trestní zákoník na obecnou a zvláštní část. Přípravné řízení je upraveno v části zvláštní, stejně jako další typy řízení.

Předsoudní stadium je i nadále nazýváno jako celek přípravné řízení trestní a je definováno jako úsek řízení od prvního úkonu trestního řízení vykonávaného policejním orgánem, a nebylo-li takto postupováno, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání nebo jiného rozhodnutí, jehož součástí je výrok o zastavení trestního stíhání, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, které mají za následek zastavení trestního stíhání před podáním

obžaloby.¹⁵⁴ Nadále zůstane rozdělení přípravného řízení na postup před zahájením trestního stíhání a na vyšetřování. Nově je vymezen počátek jednotlivých fází přípravného řízení.

Postup před zahájením trestního stíhání je definován jako úsek od provedení prvního úkonu trestního řízení policejním orgánem až do zahájení trestního stíhání, odložení, odevzdání nebo jiného ukončení věci, včetně vzniku jiné skutečnosti, která má za následek odložení věci. Přípravné řízení již nebude začínat sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního stíhání dle ust. § 158 odst. 3 tr. řádu, případně provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, které sepsání záznamu bezprostředně předcházely. V záměru zákonodárce je rozšířit začátek přípravného řízení i na postup policejního orgánu dle ust. § 158 odst. 1 tr. řádu. Tímto jsem se zabývala již v předchozí kapitole mé práce. Cílem zákonodárce je přesně odlišit v trestním řízení úkony policejního orgánu dle trestního řádu a dle zákona o Policii ČR. Současná právní úprava umožňuje policejnímu orgánu poměrně rozsáhlé prověřování dle zákona o Policii ČR, který nespadá pod dozor státního zástupce nad zachováním zákonnosti trestního řízení. Není také přesně stanoveno, které úkony by již měl policejní orgán provádět v souladu s trestním řádem, a u kterých je dostačující postup dle zákona o Policii ČR. Orientačně toto upravuje § 23a a následující zákona o Policii ČR. Nově by bylo zahájeno přípravné řízení jakýmkoliv prvním úkonem policejního orgánu v souladu s trestním řádem, který by podléhal kontrole státního zástupce.¹⁵⁵ Do předprocesní fáze by spadaly aktivity před trestním oznámením či jiným podnětem k trestnímu řízení.

8.2 Vyšetřování

Vyšetřování by mělo být vymezeno jako úsek přípravného řízení od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení trestního stíhání včetně schválení narovnání a

---

¹⁵⁴ Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekodifikace trestního práva procesního [online]. portál justice.cz [citováno 10. prosince 2010]. Dostupný z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>. s.83.

¹⁵⁵ Viz věcný záměr s. 72.

odstoupení od trestního stíhání mladistvého a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby. Vyšetřování je možné zahájit, bez předchozího postupu před zahájením trestního stíhání, vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání.

Procesní postup při zahájení trestního stíhání by měl zůstat nezměněn. I nadále budou orgány činné v trestním řízení vyhotovovat usnesení o zahájení trestního stíhání, které bude muset obsahovat všechny posud požadované náležitosti s tím, že výrok usnesení bude muset obsahovat kromě popisu skutku, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání i podrobný popis skutkových okolností, rozhodných pro naplnění znaků trestného činu. Další změnou bude, že za obviněného bude považována osoba, které bylo usnesení o zahájení trestního stíhání oznámeno.¹⁵⁶ I nadále bude přípustná proti vydání usnesení o zahájení trestního stíhání stížnost. Tato ale nebude přípustná proti změně právní kvalifikace skutku.

Nezměněny zůstávají i orgány oprávněné konat vyšetřování. Oprávnění policejních orgánů stanoví interní předpis Ministerstva vnitra. Zpřesněním postupu ve vyšetřování bude podmínka navrhovaného ustanovení, že orgán konající vyšetřování bude vyslýchat osoby za stejných podmínek jako při postupu před zahájením trestního stíhání. O podaných vysvětleních se nebude již sepisovat protokol, ale záznam.

Dále zřejmě dojde k přísnějšímu rozdělení úkonů konaných v přípravném řízení dle postupu před zahájením trestního stíhání a po něm. Budou se rozlišovat úkony vyšetřovací, u kterých má právo být přítomen obhájce obviněného. Jedná se hlavně o úkony, jejichž výsledek může být u soudu použit jako důkaz a na úkony spočívající v operativně pátrací činnosti, kde není přítomnost obhájce povolena. Stejně bude vyloučena účast obhájce u úkonu podání vysvětlení, jelikož se nejedná o důkazní prostředek, ale podpůrný úkon sloužící výhradně policejnímu orgánu a směřující jeho další postup ve věci. Ve fázi vyšetřování se bude obhájce smět účastnit toliko výslechu svědka a výslechu obviněného. Dále by mělo být zrušeno tzv. rozšířené vyšetřování.

---

¹⁵⁶ Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekodifikace trestního práva procesního [online]. portál justice.cz [citováno 10. prosince 2010]. Dostupný z: [□ http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460](http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460).

8.3 Trestní stíhání se souhlasem poškozeného

U trestního řízení se souhlasem poškozeného bude právní úprava i nadále taxativně vyjmenovávat trestné činy, k jejichž prověřování a vyšetřování se bude vyžadovat svolení poškozeného. Nebude však mezi poškozeným a pachatelem vyžadován zpravidla blízký příbuzenský nebo obdobný vztah jak je tomu dosud. Dále dojde k posílení postavení poškozeného v té míře, že bude zavedeno trestní stíhání na návrh poškozeného a to opět pro taxativně stanovené trestné činy. Bude se převážně jednat o méně závažné přečiny, kdy zájem společnosti na stíhání pachatele není tak silný a nevznikl poškozenému zvlášť závažný následek. Má se tak zabránit, aby byly soudy zatěžovány méně závažnými trestními věcmi.¹⁵⁷

Nutno podotknout, že výše uvedené změny plánované při rekodifikaci trestního řádu, nebyly dosud schváleny v rámci legislativního procesu a mohou doznat do budoucna ještě změn.

---

¹⁵⁷ Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekodifikace trestního práva procesního [online]. portál justice.cz [citováno 10. prosince 2010]. Dostupný z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>.

9. Slovenská právní úprava

Na Slovensku již proběhla úplná rekonstrukce trestního práva. Slovenská Národní rada schválila dne 24.5.2005 zákony č. 300/2005 Z.z., trestný zákon a č.301/2005 Z.z., trestný poriadok.

Právní úprava přípravného řízení Slovenské republiky je obsažena v části druhé, hlavě první, zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok. Hlavní odlišnost od našeho členění trestního řádu spočívá v rozdělení předsoudního stadia na dva dílčí úseky a to na postup před zahájením trestního stíhání a na přípravné řízení. Přípravné řízení na Slovensku začíná až od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, nikoliv jako u nás provedením neodkladných nebo neopakovatelných úkonů nebo sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. Slovenské přípravné řízení odpovídá našemu vyšetřování. Vyšetřování je konáno jen o zločinech, což jsou úmyslné trestné činy, na které zákon stanoví horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody nad pět let. Dále je vyšetřování konáno o přečinech, je-li obviněný ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo na pozorování ve zdravotnickém zařízení, případně nařídí-li to státní zástupce.¹⁵⁸

Dle slovenské právní úpravy trestní stíhání zpravidla začíná vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání policejním orgánem nebo vykonáním zajišťovacího úkonu, provedením neopakovatelného nebo neodkladného úkonu. Trestní stíhání může být vedeno proti konkrétní osobě, ale zároveň překážkou vydání usnesení o zahájení trestního stíhání není, že pachatel skutku není znám. V takovém to případě se povede trestní stíhání pouze tzv. ve věci dle ust. § 199 tr. poriadku.¹⁵⁹ Trestní stíhání ve věci naše právní úprava nezná.

V okamžiku, kdy je dostatečně odůvodněn závěr, že trestný čin spáchala určitá osoba, je policejní orgán povinen bezodkladně vydat usnesení o sdělení obvinění. Institutu sdělení obvinění se věnuje § 206 a následující tr. poriadku. Slovenská úprava využívá tento termín z důvodu, že

---

¹⁵⁸ Ustanovení § 200 odst. 1, 2 zákona č. 310/2005 Z.z. právní úpravy Slovenské republiky

¹⁵⁹ ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok s komentárom*, 1. vydání. Žilina: Vydavateľ Poradca podnikateľa, 2006. s. 551.

trestní stíhání se sdělením obvinění začíná vést proti konkrétní osobě pro konkrétní trestný čin, což je jeho největší význam. Na rozdíl od zahájení trestního stíhání je nutné ustanovit osobu pachatele trestného činu, které má být sděleno obvinění a jejíž procesní postavení se tímto změní z podezřelého na obviněného.

Forma sdělení obvinění zůstává v obou právních rádech stejná a to usnesení. Rozdíl oproti české právní úpravě lze spatřovat již v tom, že na Slovensku není policejní orgán povinen vyhotovené usnesení obviněnému doručit do vlastních rukou, postačí mu obvinění oznámit vyhlášením. O oznámení je třeba vyhotovit záznam. Bylo-li usnesení o sdělení obvinění oznámeno tím způsobem, že bylo vyhlášeno, je policejní orgán povinen vydat obviněnému neprodleně opis tohoto usnesení.¹⁶⁰ Od oznámení usnesení běží obviněnému třídní lhůta k podání řádného opravného prostředku ve formě stížnosti, která nemá, stejně jako v České republice, odkladný účinek.

Slovenská úprava zároveň výslovně diferencuje mezi sdělením obvinění podezřelému, kdy byly před tímto zahájeny úkony trestního řízení a bylo policejním orgánem vedeno prověřování a sdělením obvinění bez toho, aniž by muselo být konáno prověřování. Výslovně takto stanoví v § 206 odst. 2 tr. poriadku. O zahájení trestního stíhání a sdělení obvinění je možné rozhodnout jedním usnesením. Bez toho aniž by byly zahájeny úkony trestního řízení.¹⁶¹

O zahájení trestního stíhání současně se sdělením obvinění se dle slovenské úpravy vyrozumívá oznamovatel a poškozený. Toto je odlišné od české právní úpravy, kdy náš zákon stanoví, že opis usnesení o zahájení trestního stíhání se doručuje pouze obviněnému, jeho obhájci a státnímu zástupci. Jedná se o taxativní výčet. Poškozenému nebo oznamovateli se opis usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu nezasílá, jelikož ustanovení § 160 je v poměru speciality k ust. § 137 tr. řádu o oznamování usnesení.

Usnesení o sdělení obvinění musí obsahovat označení osoby, které je obvinění sdělováno, popis skutku s uvedením místa, času, případně jiných okolností, za kterých k němu došlo a to tak, aby skutek nemohl být zaměněn

---

¹⁶⁰ Ustanovení § 206 odst. 1 zákona č. 310/2005 Z.z. právní úpravy Slovenské republiky

¹⁶¹ IVOR, J. a kol.: *Trestné právo procesné*. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 658.

s jiným skutkem. Dále musí usnesení o sdělení obvinění obsahovat právní kvalifikaci skutku s uvedením příslušného ustanovení trestního zákona.¹⁶²

Pokud není policejní orgán schopen zjistit totožnost osoby, které má být sděleno obvinění, tak se k usnesení připojí namísto osobních údajů o osobě, její otisky prstů, obrazové záznamy, údaje o tělesných měřeních, výrazných markantech a podrobný popis osoby.¹⁶³ Pokud je v průběhu vyšetřování zjištěna totožnost obviněného, policejní orgán o tom uvědomí obviněného a vyhotoví o tom záznam. Opis záznamu doručí do 48 hodin státnímu zástupci a obhájci obviněného.

K dalším rozdílům mezi českou a slovenskou právní úpravou patří odlišné vymezení orgánů činných v trestním řízení. Slovenská úprava oddělila od policejního orgánu a státního zástupce neustranný a nezávislý soud, který stojí mimo trestní řízení a je chápán jako nezávislý orgán.¹⁶⁴ Tato dělba měla mít za cíl zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Soudce, který rozhoduje o trestném činu, nepřišel před podáním obžaloby s trestním spisem do žádného kontaktu. Toto má zajistit jeho absolutní nezávislost. Pro potřeby zajišťovacích úkonů zavádí slovenský trestní řád institut soudce pro přípravné řízení, který rozhoduje je zásazích do lidských základních práv jako je vazba či zadržení.

Dá se říci, že slovenská právní úprava trestního řádu je progresivnější a hlavně plynule navazuje na trestní zákon, jelikož rekodifikační práce probíhaly na obou zákonech společně a změny mohly být tudíž okamžitě zapracovány do obou předpisů. Společným trendem české i slovenské právní úpravy je snaha o zavádění odklonů do trestního řízení a snaha o kvalitnější zajištění nároku poškozeného.

---

¹⁶² Ustanovení § 206 odst. 3 zákona č. 310/2005 Z.z. právní úpravy Slovenské republiky

¹⁶³ Ustanovení § 207 odst. 1 zákona č. 310/2005 Z.z. právní úpravy Slovenské republiky

¹⁶⁴ IVOR, J. a kol.: *Trestné právo procesné*. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 661.

10. Úvahy de lege ferenda

Trestní řízení se neustále vyvíjí, došlo k rekodifikaci trestního zákoníku a připravovaná rekodifikace trestního řádu by s sebou měla přinést propojení obou stěžejních zákonů trestního práva.

Co se týče změn, které by mohly a dle mého mínění měly být učiněny v trestním řízení, tak tyto pojmu z pohledu svého působení na Oddělení hospodářské kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování v Přerově.

V praxi působí často spory územní členění Policie České republiky, které již na rozdíl od státních zastupitelství nekopíruje územní členění soudů. Dochází tak zbytečně ke sporům o místní příslušnost, a to zejména v Praze, kde v rámci jednoho policejního obvodu působí současně dvě až tři obvodní státní zastupitelství. Zároveň každé státní zastupitelství zastává u dané dozorované problematiky trochu jiný právní názor a to u skutkově totožných věcí. Ten se projevuje zejména v míře potřebného dokazování, kdy spisový materiál bývá jedním státním zastupitelstvím vrácen s pokynem na doplnění dokazování a pro druhé je dostačující. Domnívám se, že pokud by Policie ČR byla územně členěna stejně jako zbylé orgány činné v trestním řízení, došlo by ke zrychlení trestního řízení, jelikož by ubylo sporů o místní příslušnost, kdy iniciováním postupu k jeho vyřešení, se neúměrně protahuje délka prověřování.

Rovněž se domnívám, že v současné době je celé trestní řízení zatíženo přehnaným množstvím administrativních úkonů. Toto se týká jak Policie ČR, tak státních zastupitelství. Novelou 265/2001 Sb. a následně i dalšími došlo k posílení pravomocí státního zástupce v celém trestním řízení, nejvíce v přípravném řízení. Došlo k zavedení odklonů do trestního řízení, dále zcela nových institutů jako je spolupracující obviněný či utajený svědek a další. Všechny tyto změny vedou ke zvýšeným požadavkům na administrativní zpracování přesto, že početní stavy státních zástupců i policistů jsou spíše snižovány. Oba orgány trestního řízení jsou zároveň tlačeny ke zrychlování vyřizování trestních věcí, což za stávajících početních stavů nelze do nekonečna a případně na úkor kvality trestního řízení. Mělo by dojít ke zjednodušení přípravného řízení, kdy policejnímu orgánu by měla

být dána větší míra samostatnosti v jednodušších trestních věcech za současného zachování dozoru státního zástupce nad zásahy práv svobod dotčených osob.

Jako další problém vidím, nedostatečně zpracovanou problematiku důvodů odmítání účelově podaných trestních oznámení. Tento problém pozoruji především na úseku hospodářské kriminality. Oznamovatelé soukromoprávních sporů často podávají trestní oznámení, které má Policie ČR povinnost prověřit. Dochází k bezúčelnému shromažďování důkazů a v některých případech i k pořizování drahých znaleckých posudků, kdy výsledkem je odložení trestní věci postupem dle § 159a odst. 1 tr. řádu s odkázáním poškozeného či oznamovatele na civilní řízení. Komplexně shromážděné důkazní prostředky jsou pak zadarmo poškozenými využívány v soukromoprávních sporech. Policejní orgán se zabývá podáními, které jsou téměř od počátku odsouzeny k odložení a nevěnuje se skutkům, které naplňují znaky trestného činu, tím rovněž dochází k prodlužování prověřování. V rámci zachování zásady subsidiarity trestní represe by měla být dána orgánům činným v trestním řízení silnější právní úprava pro odmítnutí účelově podaného trestního oznámení.

Dalším sporným bodem je postup policejního orgánu v souladu s ust. § 158 odst. 1 tr. řádu. Dá se říci, že postup policejního orgánu v souladu s tímto ustanovením spojuje trestní řád a zákon o Policii ČR, kdy mnohé hlasy z řad odborné veřejnosti žádají od chystané rektifikace trestního řádu, aby postup dle § 158 odst. 1 tr. řádu byl jasněji vytyčen a podléhal dozorové činnosti státního zástupce. Od postup, který býval dříve policejním orgánem uplatňován, se již upouští. Dříve nebylo neobvyklé, že policejní orgán vedle rozsáhlé a časově náročné prověřování, aniž by zahájil úkony trestního řízení. Zároveň takto vedený spisový materiál nepodléhal dozorové kontrole státního zástupce. Úkony trestního řízení se zahajovaly, až byl nashromážděn téměř kompletní spisový materiál. Cílem bylo fiktivně zkrátit dobu prověřování. Stávalo se tak i podnětů k trestnímu řízení, které se prověřovaly bez sepsání záznamu o zahájení úkonů ve věci. V současnosti se již lhůty prověřování počítají od prvního podání ve věci a od tohoto data běží lhůty k předkládání spisového materiálu ke kontrole státnímu zástupci. Z tohoto postupu však nadále zůstávají vyňaty trestní věci, které policejní

orgán získal jako poznatek pocházející z operativně pátrací činnosti. Tyto ještě stále jsou prověřovány postupem dle § 158 odst. 1 tr. řádu a o jejich existenci se většinou státní zástupce dozví až doručením záznamu o zahájení úkonů trestního řízení ve věci.

Závěr

Rigorózní práce je zaměřena na podrobné vyložení institutu zahájení trestního stíhání a pojmů s ním bezprostředně souvisejících. Mým cílem bylo zmapování stávající právní úpravy institutu zahájení trestního stíhání, jeho vymezení se v trestním řízení a to i ve vzájemných souvislostech s dílčími úseky trestního řízení. Dále jsem porovnála současnou právní úpravu institutu zahájení trestního stíhání s nově navrhovaným zněním v právě probíhající připravované rekodifikaci trestního řádu.

V první části své práce jsem se věnovala přípravnému řízení jako dílčí části trestního řízení, pokusila jsem se vymezit jeho zařazení a uvedla jeho jednotlivé typy se zaměřením na vztah přípravného řízení k řízení před soudem. Blíže jsem se zabírala fází prověřování, která nejčastěji, sdělení obvinění v usnesení o zahájení trestního stíhání bezprostředně předchází. V prověřování vyhledávají a zajišťují zákonným způsobem orgány činné v trestním řízení poznatky a důkazy o spáchání trestného činu a o osobě jeho pachatele. Děje se tak nejčastěji formou listinných materiálů a s využitím podání vysvětlení dle ust. § 158 odst. 6 tr. řádu. Materiály získané v této fázi trestního řízení mají spíše podpůrný a taktický charakter pro orgány činné v trestním řízení, než důkazní hodnotu uplatnitelnou v hlavním líčení před soudem. Na jejich podkladě zvažují orgány činné v trestním řízení, zda rozhodnou o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu nebo o jiném vyřízení věci. Výjimku použitelnosti důkazního materiálu v hlavním líčení před soudem tvoří důkazní prostředky zajištěné orgány činnými v trestním řízení postupem dle ust. § 158a tr. řádu.

Těžištěm mé rigorózní práce je pátá a šestá kapitola, které se již podrobně věnují institutu zahájení trestního stíhání. V nich pojednávám zejména o náležitostech písemného vyhotovení usnesení dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu, které v praxi často působí jisté problémy, převážně s uvedením detailního popisu skutkového děje a často opomíjeného uvedení subjektivní stránky trestného činu. Stěžejní roli v mé práci hraje i dualita účinků usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 tr. řádu. A to vůči osobě, proti níž se trestní řízení vede, a pro další postup orgánů

činných v konkrétní trestní věci. Okamžik vzniku obou účinků a jeho význam se pokouším vysvětlit jak v obecném trestním řízení, tak i v následující kapitole své práce, která se více věnuje jednotlivým odlišnostem zahájení trestního stíhání ve zvláštních druzích trestního řízení. Na příkladech z praxe jsem poukázala na nejčastější chyby, kterých se policejní orgán dopouští při vyhotovování usnesení o zahájení trestního stíhání. Rovněž jsem ve zpracované statistice ukázala na snižující se počty případů, kdy policejní vyšetřovatelé Územního odboru Přerov chybují, a proto došlo za sledované období ze strany dozorujícího státního zástupce logicky ke zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání z důvodu jeho neoprávněného či nezákonného vyhotovení.

Samotné zahájení trestního stíhání ovlivňuje nejen přípravné řízení, ale je rozhodující i pro určení dalšího vývoje trestního řízení, pro přesnou identifikaci osoby obviněného i pro právní kvalifikaci skutku. Pečlivé vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání pozitivně ovlivňuje případné podání obžaloby státním zástupcem a předchází možným procesním chybám, které mnohdy mohou mít pro trestní věc fatální důsledky.

Z důvodu probíhajících příprav na rekodifikaci trestního řádu jsem se pokusila shrnout chystané změny v oblasti postupu před zahájením trestního stíhání i ve vyšetřování s důrazem na samotné sdělení obvinění formou vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Z chystaných změn je patrné, že samotný institut zahájení trestního stíhání nedozná zřejmě zásadních změn a dojde hlavně k zakotvení požadavku na podrobný popis skutku ve výrokové části usnesení a totéž v odůvodnění usnesení.

Otázkou zůstává, zda tzv. poloviční rekodifikace trestního práva, tedy pouze hmotné části, která již proběhla s účinností k 1.1.2010 a teprve probíhající přípravy na změnu procesní úpravy, neovlivní negativně trestní právo jako celek. Ne příliš šťastné rozpůlení rekodifikačních prací bude do budoucna mít za následek, že bude muset, po vstoupení v platnost trestního řádu, proběhnout další korekce trestního práva hmotného z důvodu zapracování chystaných změn a navázání hmotné části na procesní úpravu. Již samotné velké množství novelizací nově účinného trestního zákoníku tomuto budoucímu nešťastnému vývoji dává za pravdu. Proto i zatím

navrhovaná úprava institutu zahájení trestního stíhání může do budoucna doznat změn.

Z pohledu chystaných změn vyplývá záměr zákonodárce zrychlit trestní řízení a to ve všech stádiích. Bude ještě více posilovat vliv hlavního líčení před soudem na úkor přípravného řízení. V tomto budou rozšířeny pravomoci státního zástupce, jehož dozor nad dodržováním zákonnosti trestního řízení bude dopadat i do současného postupu dle § 158 odst. 1 tr. řádu.

Poslední část své práce jsem věnovala komparaci naší současné právní úpravy s platnou právní úpravou Slovenska a úvahám de lege ferenda. Slovensko jsem si vybrala z důvodu společné historie obou zemí a jednotného typu zákonodárství do rozpadu Československa, kdy jsem chtěla ukázat, jakým směrem se právní řády obou zemí ubírají v oblasti úpravy trestního práva procesního. Ze současného srovnání zatím vychází lépe právní úprava Slovenska. Tato je mnohem progresivnější než naše a především došlo ke komplexní rekodifikaci trestního práva hmotného i procesního současně.

Přínos své práce spatřuji v přehledném zařazení a vymezení institutu zahájení trestního stíhání v úseku trestního řízení, vytyčení podmínek jeho užití, formy jeho vydání a účinků, které jsou s ním spojeny v rámci současné právní úpravy. V jejím následném srovnání s připravovanou rekodifikací trestního práva procesního a vyzdvižením některých odlišností platné slovenské právní úpravy. Za podstatné rovněž považuji uvedení několika praktických příkladů, na kterých jsem demonstrovala nejčastější chyby při vyhotovování usnesení o zahájení trestního stíhání. Zároveň jsem statisticky porovnávala, v kolika případech v usnesení o zahájení trestního stíhání byly učiněny policejním orgánem Územního odboru Přerov natolik zásadní chyby, že muselo být vydané usnesení ze strany dozorujícího státního zástupce zrušeno. Pozitivní je, že z provedeného měření bylo zjištěno, že dochází ke zkvalitňování práce policejního orgánu, který bohužel ne vždy má dostatečné právní povědomí, a tendence rušit usnesení o zahájení trestního stíhání klesá, nutno objektivně uvést, že rovněž za současného poklesu nápadu trestné činnosti na daném území po sledované období.

Institut zahájení trestního stíhání je jedním z přelomových mezníků přípravného ba celého trestního řízení společně s obžalobou a rozhodnutím soudu. Význam usnesení o zahájení trestního stíhání prověřil již sám čas, kdy zůstává v našem právním řádu přes četné novelizace bez větších změn dosud.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura:

CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: *Trestní právo procesní*, 4. vydání. Praha: Linde, 2006. 871s.

ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok s komentárom*, 1. vydání. Žilina: Vydavateľ Poradca podnikateľa, 2006. 696s.

FENYK, J.: *Veřejná žaloba: Díl první - Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. 1. vydání. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2002. 473s.

FENYK, J.: *Veřejná žaloba: Díl druhý - Příručka pro práci státního zástupce*. 1. vydání. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. 215s.

IVOR, J. a kol.: *Trestné právo procesné*. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2006, 993s.

JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: Linde, 2007. 653s.

JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 961s.

JELÍNEK, J. a kol. : *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou a předpisy související*, 26. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2009.

JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. vydání. Praha: Leges, 2008. 368s.

- KNAPP, V.: *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995. 458s.
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. 583s.
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. 834s.
- NOVOTNÝ, F. a kol.: *Trestní kodexy, trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. 4. vydání. Praha: Eurounion, 1998. 852s.
- NOVOTNÝ, F. a kol.: *Trestní zákoník 2010 : stav k 1. 4. 2010 - komentář, judikatura, důvodová zpráva*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2010. 893s.
- RŮŽIČKA, M.: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. 745s.
- RŮŽIČKA, M., PURÝ, F., ZEZULOVÁ, J.: *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007. 730s.
- RŮŽIČKA, M.: *Přípravní řízení a stádium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005, 453s.
- SOLNAŘ, V. a kol.: *Československé trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1963. 1052s.
- ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář – I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1432s.
- ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád: Komentář - II. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1348s.
- ŠÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PURÝ, F.: *Trestní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, 1235s.

VANTUCH, P.: *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010. 651s.

Odborný časopis:

COUFAL, P.: Zamyšlení nad dalším zrychlením a zefektivněním trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2009. roč. 7. č. 10, s. 18-25.

FRGAL, O.: K oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu PČR předcházející zahájení trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2007, roč. 5. č. 7-8, s. 18-27.

FRYŠTÁK, M.: Možnosti postupu policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, roč. 8. č. 5, s. 22-26.

GŘIVNA, T.: Zásada ne bis in idem. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č.6, s. 23-27.

KYBIC, P. K problematice řízení proti uprchlému. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 12. č. 2, s. 63 –64.

JELÍNEK, J.: Poškozený po novele trestního řádu 2001. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 11. č. 11-12, s. 36-42.

JELÍNEK, J.: Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, roč. 6. č. 1, s. 3-9.

JEŽEK, V.: Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 11. č. 11-12, s. 28-34.

POLOČEK, P.: Možnosti obhájce v trestním řízení před sdělením obvinění. *Bulletin advokacie*, 1997, roč. 7. č. 8, s. 43-46.

PROUZA, D.: Zásada ne bis in idem v českém trestním procesu ve světle Zelené knihy o konfliktech jurisdikce a zásadě ne bis in idem v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2006. roč. 12. č. 5, s. 163-170.

RŮŽIČKA, M.: K otázce, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, a státním zástupcem byl podán návrh na potrestání. *Justiční praxe*, 2002, roč. 50. č. 4, s. 167-174.

RŮŽIČKA, M.: Zkrácené přípravné řízení a jeho místo mezi formami přípravného řízení. *Státní zastupitelství*, 2010. roč. 8. č. 2, s. 6-14.

ŠÁMAL, P. a kol.: K rozhodování o stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 7 tr. řádu. *Trestněprávní revue*, 2003, roč. 9. č. 3, s. 36-41.

ŠÁMAL, P.: Ke vztahu přípravného řízení a hlavního líčení po novele trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 9. č. 10, s. 463-470.

ŠČERBA, F.: K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 16. č. 5, s. 22 - 24

VANTUCH, P.: K účinkům obvinění sděleného do 31.12.2001 a doručeného obviněnému po 1.1.2002. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 13. č. 6-7, s. 83-90.

VANTUCH, P.: Odůvodnění rozsudku a reakce soudu na obhajobu obžalovaného. *Bulletin advokacie*, 1992, roč. 2. č. 9, s. 12-19.

VANTUCH, P.: Zahájení trestního stíhání a jeho účinky vůči podezřelému od 1.1.2003. *Trestněprávní revue*, 2003, roč. 9. č. 1, s. 28-32.

VANTUCH, P.: Zastavení trestního stíhání a pravomoci nejvyššího státního zástupce. *Trestní právo*, 2002. roč. 4. č. 7, s. 13-18.

VLACH, M.: Zahájení trestního stíhání. *Trestní právo*, 2002, roč. 4. č. 8, s. 15-21.

VONDRUŠKA, F.: K otázce zákonnosti usnesení o zahájení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 7. č. 12. s. 6-10.

Právní předpisy:

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

ZPPP č. 30/2009 Sb., kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení

Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009 Sb., o trestním řízení

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. 365/05
- Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. 511/02
- Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. III. ÚS 686/04
- Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. I. ÚS 201/01
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.2.2006, sp. zn. 4 Tz 189/2005
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.6.2008, sp. zn. 2 T 13/2009
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.1.2004, sp. zn. 33 Odo 1345/2005
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3.5.2001, sp. zn. 3 Tz 82/2001
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.3.1999, sp. zn. 6 Tz 11/99

Internet:

- Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekonstrukce trestního práva procesního [citováno 28. června 2009]. Dostupný z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>.

Shrnutí:

Rigorózní práce je zaměřena na podrobné vyložení institutu zahájení trestního stíhání a pojmů s ním bezprostředně souvisejících. V první kapitole práce jsem vymezila právní úpravu přípravného řízení od Rakousko-Uherska až po současnost včetně vybraných novelizací účinného trestního řádu. V druhé kapitole jsem vymezila pojem přípravného řízení, jeho význam a druhy. Ve třetí kapitole jsem se již blíže věnovala úseku prověřování v trestním řízení před vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Čtvrtá kapitola mapuje základní zásady trestního řízení se zaměřením na institut zahájení trestního stíhání. Těžištěm práce je pátá kapitola, kde se podrobně věnuji institutu zahájení trestního stíhání, jeho účinků, formě a významu v trestním řízení. Vymezuji podstatné náležitosti usnesení o zahájení trestního stíhání. Šestá kapitola přináší praktické příklady vyhotovených usnesení o zahájení trestního stíhání, které v sobě měly zásadní vadu či vady, pro které musely být zrušeny. Celá kapitola je shrnuta statistikou zrušených usnesení. V sedmé kapitole jsou rozebrány odlišnosti zahájení trestního stíhání ve standardním přípravném řízení a ve zvláštních druzích trestního řízení. V osmé kapitole je provedena komparace současné právní úpravy institutu zahájení trestního stíhání s navrhovaným zněním v připravované rekodifikaci trestního řádu. Devátá kapitola srovnává institut zahájení trestního stíhání v naší a slovenské platné právní úpravě z důvodu společného historického vývoje právních řádů obou zemí. V poslední kapitole své práce se zabývám úvahami de lege ferenda, které by mohly být v budoucnu zastoupeny v našem právním řádu.

Klíčové pojmy:

Přípravné řízení

Usnesení

Zahájení trestního stíhání

Abstrakt:

The thesis is focused on the detailed unloading institute prosecution and concepts associated with it immediately. In the first chapter, I defined the rules pre-trial proceedings from the Austro-Hungarian Empire to the present day including some effective amendment to the Criminal Procedure Code. In the second chapter, I defined the concept of pre-trial proceedings, its importance and types. In the third chapter, I already paid closer examination of the section in the criminal proceedings before a resolution to initiate criminal prosecution. The fourth chapter focuses on the basic principles of criminal proceedings with a view to institute prosecutions. The focus of the work is the fifth chapter, which is elaborately described institute prosecution, its effects, form and meaning in criminal proceedings. It defines the essential terms of the resolution to initiate criminal prosecution. The sixth chapter provides practical examples drawn up a resolution on the prosecution, which in itself had a major defect or defects for which had to be canceled. The whole chapter is summarized statistics canceled order. In the seventh chapter discussed differences prosecution in the standard pre-trial and in specific types of criminal proceedings. The eighth chapter is the comparison of the current legislation institute prosecutions with the proposed wording in the upcoming recodification of the Criminal Procedure Code. The ninth chapter compares institute prosecution and Slovak in our existing law because of the common historical development of the legal systems of both countries. In the last chapter of his work dealing with the *de lege ferenda*, which could in the future be represented in our law.

Keywords:

pre-trial proceedings

resolution

Initiation of criminal proceeding